

Περιεχόμενα

- 1 Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2017
- 9 Διεθνές Συνέδριο της Διεθνούς Επιτροπής Μουσείων Λογοτεχνών και Συνθετών (ICLM) του ICOM στο Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη
- 13 Συνέδρια, Σεμινάρια και Ημερίδες
- 28 Μουσεία, Εκθέσεις και Συλλογές
- 43 Μουσεία εν δράσει
- 47 Αφηγήσεις από τον κόσμο των μουσείων
- 49 Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2017

Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2017

Η Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2017 (18 Μαΐου) ήταν αφιερωμένη στο θέμα «Μουσεία και αμφιλεγόμενες ιστορίες: τα μουσεία μιλούν για εκείνα που δεν λέγονται».

Με την επιλογή του θέματος αυτού το ICOM επιδίωξε να αναδείξει τα μουσεία ως φορείς κοινωνικής ειρήνης, πιστεύοντας ότι η παρουσίαση αμφιλεγόμενων ιστοριών ή αμφισβητούμενων ζητημάτων μπορεί να αποτελέσει ένα πρώτο βήμα για την κοινωνική συμφιλίωση και την αρμονική συμβίωση των ανθρώπων. Τα μουσεία μπορούν να συμβάλλουν στην κατανόηση δύσκολων, αντιφατικών ή σύνθετων πτυχών της ανθρώπινης ιστορίας. Επιπλέον, ως χώροι διαμεσολάβησης και διαλόγου, έχουν τη δυνατότητα να παίξουν ουσιαστικό ρόλο στην ειρηνική αντιμετώπιση ευαίσθητων και τραυματικών ιστοριών, προσφέροντας πολλαπλές οπτικές και αναγνώσεις.

Τιμώντας το Μουσείο για το 2017 ήταν το Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος, ένα μουσείο με παγκόσμιο συμβολισμό. Μια τιμή που οφείλεται τόσο στην προσφορά του στη διαφύλαξη της Μνήμης του Ολοκαυτώματος όσο και στη συμβολή του στην ενίσχυση της μάθησης και την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης και κοινωνικής συμφιλίωσης, για την ειρήνη και τη συνεργασία μεταξύ των ανθρώπων και των λαών.

Η κεντρική εκδήλωση πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 19 Μαΐου, στη Μαθητική Εστία Καλαβρύτων. Χαιρετισμό απηύθυνε η Γ. Γραμματέας του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού κ. Μαρία Ανδρεαδάκη-Βλαζάκη εκ μέρους της Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού κ. Λυδίας Κονιόρδου, η Πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM κ. Αλεξάνδρα Μπούνια, ο Δήμαρχος Καλαβρύτων κ. Γιώργος Λαζουράς, καθώς και άλλοι σημαντικοί πολιτικοί και τοπικοί παράγοντες. Ομιλητές ήταν ο Ομότιμος Καθηγητής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Πασχάλης Κιτρομηλίδης και ο Διευθυντής του Δημοτικού Μουσείου Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος κ. Χρίστος Φωτεινόπουλος.

Η κεντρική εκδήλωση πλαισιώθηκε από τη συναυλία της Φιλαρμονικής Ορχήστρας του Δήμου Καλαβρύτων και τη χορωδία των μαθητών του Δημοτικού Σχολείου και Γυμνασίου Καλαβρύτων.

Το Σάββατο 20 Μαΐου στις 10:00 πραγματοποιήθηκε ξενάγηση στο Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος και ακολούθησε μετάβαση και ξενάγηση των μελών του ICOM στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Αρχαίας Κορίνθου από την αναπληρώτρια προϊσταμένη του ΕΦΑ Κορινθίας, κ. Παναγιώτα Κασίμη.

Στο Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος πραγματοποιήθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια της εβδομάδας από 17 έως 24 Μαΐου εκδηλώσεις, όπως ξεναγήσεις, περίπατοι, εκπαιδευτικές δράσεις κ.ά.

Ημερίδες, συνέδρια, διαλέξεις, οργανωμένες ξεναγήσεις, μουσικές και άλλες εκδηλώσεις οργανώθηκαν από μουσεία και ιδρύματα σε όλη την Ελλάδα. Αναλυτικό πρόγραμμα των εκδηλώσεων βρίσκεται στον ιστότοπο του Ελληνικού Τμήματος του ICOM (<http://network.icom.museum/icom-greece/>).

Την Πέμπτη 18η Μαΐου, η είσοδος σε όλα τα μουσεία ήταν ελεύθερη.

Χαιρετισμός

Εορτασμός Διεθνούς Ημέρας Μουσείων 2017

«Μουσεία και αμφιλεγόμενες ιστορίες: τα μουσεία μιλούν για εκείνα που δεν λέγονται» – Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΠΟΥΝΙΑ

Με ιδιαίτερη χαρά καλωσορίζουμε τα μέλη του ICOM όπως και τους δημότες των Καλαβρύτων στην κεντρική εκδήλωση εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων. Πρόκειται για μία επέτειο που καθιερώθηκε το 1977 από το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM) και έκτοτε εορτάζεται ανελλιπώς και με διαρκώς αυξανόμενη συμμετοχή σε όλον τον κόσμο και στη χώρα μας στις 18 Μαΐου κάθε χρόνο. Το θέμα του φετινού εορτασμού είναι «Μουσεία και Αμφιλεγόμενες Ιστορίες: τα μουσεία μιλούν για εκείνα που δεν λέγονται».

Είναι γεγονός ότι τα μουσεία πάντοτε έθεταν τους επισκέπτες ενώπιον προκλήσεων διαφόρων τύπων: τους ανέθεταν την αναγνώριση και κατανόηση αντικειμένων, ιδεών και αξιών που τους ήταν προηγουμένως άγνωστα ή όχι αντιληπτά με τον ίδιο ή οικείο τρόπο, τους καλούσαν να προβληματιστούν για την ταυτότητά τους, να εντάξουν τον εαυτό τους και τις κοινότητές τους εντός συγκεκριμένων πολιτικά ή ιδεολογικά φορτισμένων

πεδίων, τους καλούσαν να αποδεχτούν τις επίσημες και συχνά νομιμοποιητικές εκδοχές της ιστορίας που αυτά προσέφεραν...

Από τη δεκαετία του 1970 και εξής, με την έναρξη της «νέας μουσειολογίας» η πολιτιστική κληρονομιά άρχισε να γίνεται αντιληπτή ως ένα πεδίο αμφιλεγόμενο, υποκειμενικά ορισμένο, συχνά πολυσύνθετο και, φυσικά, «δύσκολο». Η έννοια της «ιστορίας» στο μουσείο, ως μίας, ενιαίας και αντικειμενικής κατάθεσης και καταγραφής γεγονότων «αποσταθεροποιήθηκε», αν όχι «δυσφημίστηκε», όπως αναφέρουν και οι Walkowitz και Knauer. Τα μουσεία, έγιναν πεδία διαπραγμάτευσης, εντός και διαμέσου των οποίων άτομα και ομάδες μπορούσαν να θέσουν ερωτήματα και προβληματισμούς για την έννοια της εξουσίας, της αυθεντικότητας, της ιδιοκτησίας, του λόγου και των εκφραστών του, της απουσίας και της σιωπής. Αυτό φυσικά απέχει πολύ από το μουσείο που από τον 17^ο αιώνα είχε ως μοναδικό στόχο «να διαμοιράζει γνώση μέσα από τη σκόπιμη συλλεκτική και εκθεσιακή πολιτική του» σύμφωνα με τους Orange και Carter. Το μουσείο, λοιπόν, σταδιακά άρχισε να μεταβάλλεται από έναν τόπο όπου αναζητούνται οι ταυτότητες του παρελθόντος, σε έναν τόπο διαμόρφωσης σύγχρονων ταυτοτήτων.

Κάποια τμήματα της πολιτιστικής κληρονομιάς, ή κάποιες όψεις της ιστορίας μπορούν φυσικά να θεωρηθούν ως αμφιλεγόμενα εξαιτίας και μόνον του αντικειμένου τους, της σκοπιμότητάς τους, των πολιτικών συζητήσεων τις οποίες εγείρουν ή από τις οποίες απορρέουν, τα συναισθήματα τα οποία δημιουργούν, ή ακόμη την απόκρυψη κάποιων πτυχών της χρήσης ή της σημασίας τους. Αυτού του είδους η κληρονομιά συχνά εξαιρεί, περιθωριοποιεί, δημιουργεί εντάσεις, αναφέρεται σε εδαφικές διεκδικήσεις, τραγικά γεγονότα, γενοκτονίες, φυλακίσεις, και γενικώς κάνει τον αγώνα της επιβίωσης ομάδων ή ατόμων ορατό. Ως εκ τούτου, τα μουσεία και οι εκθέσεις που παρουσιάζουν αυτή την επονομαζόμενη κατά τη Sharon Macdonald «δύσκολη κληρονομιά», θέτουν δύσκολες ερωτήσεις για την έννοια της ανθρωπιάς, αλλά και της μισανθρωπιάς, για το τι κληροδοτούμε στις επόμενες γενιές, για την έννοια της «συγγνώμης», της μνημειοποίησης, της μνήμης και της λήθης. Με άλλα λόγια, φέρνουν στο προσκήνιο «δύσκολες» ή αμφιλεγόμενες ιστορίες και ενεργοποιούν διαλόγους που δεν έχουν εύκολες απαντήσεις, αλλά έχουν μεγάλη σημασία για την κοινωνία και την πρόοδό της. «Αμφιλεγόμενες» ιστορίες, ιστορίες δηλαδή που θέτουν στο προσκήνιο δύσκολες στιγμές του παρελθόντος προκειμένου να γίνει καλύτερο το παρόν και το μέλλον, βρίσκονται παντού, σε όλα τα μουσεία, και μπορούν να ενεργοποιηθούν με αφετηρία όλες τις κατηγορίες πολιτιστικών αγαθών. Είναι θέμα οπτικής και πολιτικής – με την ευρεία έννοια του όρου – βούλησης για την ανάλυσή τους και την αξιοποίησή τους.

Απονομή τιμητικής πλακέτας στο Ελληνικό Τμήμα του ICOM. Την πλακέτα παραλαμβάνει η Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, κ. Αλεξάνδρα Μπούνια

Απονομή τιμητικής πλακέτας από τον Δήμαρχο Καλαβρύτων στην πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, την οποία παρέλαβε η Γενική Γραμματέας του Υπουργείου κ. Μαρία Ανδρεαδάκη-Βλαζάκη

© ΔΜΚΟ

Η έμφαση σε αυτή τη δυνατότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς, η επιλογή δηλαδή του φετινού θέματος, δηλώνει τη βούληση εκ μέρους του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων να «δούμε τα πράγματα αλλιώς μέσα στα μουσεία μας», να αλλάξουμε τη συμβατική αφήγηση της ιστορίας, να εντάξουμε στις αφηγήσεις μας «αμφιλεγόμενες» ή «δύσκολες» ιστορίες, αναγνωρίζοντας τη σημασία μίας τέτοιας πρωτοβουλίας για την κοινωνία και τη συνοχή της. Οι προσεγγίσεις στις δύσκολες ιστορίες συχνά εμπλέκουν ερμηνείες από διαφορετικές οπτικές, αποκαλύπτουν κρυμμένα, παραμελημένα ή ξεχασμένα αντικείμενα και εκθέτουν τη διαδικασία της δημιουργίας της ιστορίας ως ανοικτής, υποκειμενικής και βαθιά πολιτικής. Σε αυτό το πλαίσιο, οι ιστορίες στον πληθυντικό αριθμό διασταυρώνονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα, την κοινωνική δικαιοσύνη, την επίλυση διαφορών, την εξωτερική βαθιά θαμμένων προκαταλήψεων και πεποιθήσεων και συμβάλλουν στην κοινωνική συνοχή, στην αντιμετώπιση τραυμάτων του παρελθόντος και, επομένως, σε ένα πιο υγιές κοινωνικά παρόν και μέλλον.

Φυσικά, υπάρχουν πολλά ερωτήματα: Εάν η πολιτιστική κληρονομιά και οι ιστορίες στο μουσείο είναι μία κατασκευή, τότε ποιος είναι ο κατασκευαστής τους; Ποίων οι φωνές ακούγονται; Και ποιοι είναι καταδικασμένοι στη σιωπή; Πώς γίνονται προσβάσιμες στους επισκέπτες οι δύσκολες ή αμφιλεγόμενες ιστορίες; Και είναι πάντα διαθέσιμη η πληροφορία που θα επιτρέψει στους εργαζόμενους του μουσείου να αφηγηθούν τέτοιες ιστορίες; Πότε είναι πολύ νωρίς για να δουλέψει κανείς με τέτοιου είδους κληρονομιά; Και πότε είναι πολύ αργά; Και, μπορεί πραγματικά να παραδειγματίσει για το παρόν και το μέλλον μία τέτοια αντίληψη ή πρόκειται απλώς για μία συμβολική πράξη άνευ αντικρίσματος; Οι απαντήσεις είναι πολλές, ποικίλλουν από μουσείο σε μουσείο και από χώρα σε

χώρα, αποτελούν πεδία μελέτης και τομείς που αξίζει και να ερευνηθούν από τα ελληνικά μουσεία και να προβληματίσουν όλους εμάς που τα αγαπάμε και εργαζόμαστε γι' αυτά.

Φέτος το Ελληνικό Τμήμα του ICOM τιμά το Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος που αποτελεί ένα από τα λίγα καθαρά ιστορικά μουσεία στην Ελλάδα. Είναι ένα μουσείο αφιερωμένο σε ένα «δύσκολο» και ευαίσθητο θέμα, ένα θέμα οδυνηρό τόσο για την ελληνική, όσο και για την ευρωπαϊκή ιστορία. Καταγράφει στιγμές που κανείς δεν θα ήθελε να επαναληφθούν, στιγμές κατά τις οποίες η ανθρώπινη θηριωδία γνώρισε την απόλυτη έξαρση. Παράλληλα, είναι ένα μουσείο που τιμά τα θύματα αυτής της θηριωδίας, ενώ δείχνει τους έχοντες την ευθύνη. Με άλλα λόγια, είναι ένα μουσείο που με γενναιότητα αναφέρεται στο παρελθόν, ελπίζοντας να παραδειγματίσει για το μέλλον. Ακριβώς αυτή τη γενναιότητα της ενασχόλησης με το δύσκολο και οδυνηρό παρελθόν, προκειμένου να συμβάλει στη δημιουργία ενός μέλλοντος που θα χαρακτηρίζεται από ειρήνη, ανθρωπισμό, σεβασμό στον άνθρωπο και στη ζωή, είναι που οδήγησε το Ελληνικό Τμήμα του ICOM στην επιλογή του Μουσείου Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος ως τιμώμενου μουσείου για τη Διεθνή Ημέρα Μουσείων 2017.

Αφίσα της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων 2017

Αμφιλεγόμενες ιστορίες: Τα μουσεία μιλούν για εκείνα που δεν λέγονται

ΠΑΣΧΑΛΗΣ Μ. ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΗΣ

Η Διεθνής Ημέρα Μουσείων προσφέρεται ως μια καλή ευκαιρία να θαυμάσουμε και να καμαρώσουμε την καλλιτεχνική και ιστορική κληρονομιά που έχει αποθησαυρισθεί στα μουσεία αυτής της μικρής χώρας, που γίνεται τόσο μεγάλη μέσα από τον πλούτο του πολιτισμού της. Πρόκειται πράγματι για τον ανεκτίμητο θησαυρό της χώρας μας και δεν θα δίσταζα να πω ότι κατά τη γνώμη μου η οικονομία και κοινωνία μας θα είχαν πολλά να κερδίσουν και να ωφεληθούν αν ήταν κατά πρώτο λόγο οργανωμένες γύρω από τον πολιτισμό, τον αρχαιολογικό πλούτο και τα ιστορικά μνημεία, άρα και τα μουσεία, της χώρας.

Η ημέρα των μουσείων όμως μας φέρνει αντιμέτωπους και με κάτι άλλο, τον προβληματισμό για τις ιστορικές διαδρομές που παρήγαγαν, ότι βλέπουμε στα μουσεία, που δεν είναι πάντα τα προϊόντα της ανθρώπινης δημιουργικότητας και ιδιοφυΐας που μας ευφραίνουν αλλά συχνά είναι τα τεκμήρια των συμφορών και του ανθρώπινου πόνου που αποτελεί τον αχώριστο σύντροφο στην πορεία των ανθρώπων. Και σε αυτό το επίπεδο η μαρτυρία των μουσείων παραμένει ανεκτίμητη γιατί συμβάλλει στην ωριμότητα των ατόμων και των κοινωνιών, στην απαλλαγή από απλοϊκές αφέλειες, από τη συλλογική αυταρέσκεια και από την υπερεκτίμηση των δυνάμεών μας, εκείνο που οι αρχαίοι Έλληνες αποκαλούσαν ύβρη. Είναι ή οφείλουν να είναι λοιπόν σχολεία τα μουσεία, όχι μόνο καλλιτεχνικής αγωγής, εγκυκλοπαιδικής κατάρτισης, ιστορικής ενημέρωσης, αλλά και καλλιέργειας της ηθικής ευαισθησίας των ατόμων και των κοινωνιών και αγωγοί για την ανάπτυξη της ικανότητας να συνυπάρχουμε σε οργανωμένα σύνολα με κοινούς στόχους και αξίες.

Όλες αυτές οι προσδοκίες και παραδοχές, ωστόσο θέτουν και ένα βαθύτερο γνωσιολογικό πρόβλημα, εκείνο του χαρακτήρα της ιστορικής γνώσης, θέτουν ευρύτερα το πρόβλημα της δυνατότητας γνωριμίας του παρελθόντος, της ανάκτησης με κάποια στοιχειώδη επάρκεια ως προς τα ουσιώδη της κατανόησης, αυτού που έχει προϋπάρξει στη συλλογική διαδρομή και εμπειρία των κοινωνιών μέσα στον χρόνο, στη μακρά αλλά και στη βραχύτερη ιστορική διάρκεια. Στο σημείο αυτό όντως αρχίζουν τα αμφιλεγόμενα και τα επίμαχα ζητήματα, για να θυμηθούμε και τον γενικότερο τίτλο των εκδηλώσεων της ημέρας των μουσείων.

Θα ήθελα να αναφερθώ με κάθε συντομία στο ζήτημα αυτό, με την ελπίδα ότι έτσι θα διαφανεί η κρίσιμη θέση των μουσείων

στη γνωριμία του παρελθόντος. Ας αρχίσουμε με μια γενικότερη ματιά στις περιπέτειες της ιδέας της ιστορικής γνώσης. Η ιδέα της γνώσης που μας κληροδοτήθηκε από τον εικοστό αιώνα σφραγίζεται από την αντιφατικότητα του αιώνα που την παρήγαγε. Ο περασμένος εκείνος αιώνας υπήρξε αιώνας φοβερών συμφορών και δεινών για την ανθρωπότητα, αλλά και εποχή εντυπωσιακών επιτευγμάτων στον χώρο των θετικών επιστημών, της ιατρικής και της τεχνολογίας. Η αλματώδης πρόοδος σε αυτούς τους χώρους του επιστητού καλλιέργησε ένα συναίσθημα μειονεξίας στις κοινωνικές επιστήμες οι οποίες απεμπολώντας συχνά τον κριτικό χαρακτήρα τους έζησαν με την προσδοκία να μεταβληθούν σε «επιστήμες» κατά τα πρότυπα των θετικών επιστημών. Αυτή η επιδίωξη προκάλεσε σοβαρές και ενδιαφέρουσες επιστημολογικές συζητήσεις στο πεδίο των επιστημών του ανθρώπου. Η ιστορία δεν έμεινε ανεπηρέαστη από αυτές τις συζητήσεις. Ο επιστημολογικός προβληματισμός στο πεδίο των ιστορικών σπουδών είχε ως αποτέλεσμα την καλλιέργεια μεγαλύτερης αυτοσυνειδησίας αλλά και μια βαθύτερη επίγνωση των ορίων του έργου τόσο της έρευνας του παρελθόντος όσο και του έργου της συγγραφής της ιστορίας. Ας δούμε τις πρακτικές συνέπειες αυτών των εξελίξεων.

Αφενός μεν ο επιστημολογικός προβληματισμός για τα όρια της ιστορικής γνώσης οδήγησε σε ένα γόνιμο διάλογο με τις κοινωνικές επιστήμες και καλλιέργησε τη διεπιστημονικότητα που εμπλούτισε σε μεγάλο βαθμό την πρωτοτυπία της ιστορικής έρευνας και ανέδειξε αγνοημένες διαστάσεις της συνολικής εικόνας του παρελθόντος. Αφετέρου όμως ο προβληματισμός για τα όρια της ιστορικής γνώσης καλλιέργησε έναν γενικότερο σκεπτικισμό για την δυνατότητα της επίτευξης αυτού που η παλαιότερη θετικιστική ιστοριογραφία θεωρούσε ως το ιδεώδες του έργου της, την αντικειμενική ανασύσταση του ιστορικού παρελθόντος «όπως ακριβώς είχε συμβεί», για να θυμηθούμε τον Leopold von Ranke. Αυτό το ιδεώδες έχει πλέον παραγκωνισθεί λόγω της κριτικής στάθμισης του ιστοριογραφικού κανόνα και της αναγνώρισης των ισχυρών υποκειμενικών, ιδεολογικών και άλλων παραγόντων που διαμορφώνουν την συγγραφή της ιστορίας. Από αυτή την κριτική στάθμιση προέκυψε και η αντίληψη που τείνει σήμερα πλέον να γενικευθεί ιδίως μεταξύ πλείστων εκ των νεοτέρων ότι η ιστορία είναι απλώς «αφήγημα», κατ' ουσίαν μια υποκειμενική κατασκευή που καθορίζεται από τις συνθήκες παράγωγής της.

Είναι όμως όντως έτσι τα πράγματα;

Έχει όντως χαθεί κάθε ελπίδα να γνωρίσουμε το παρελθόν απροκατάληπτα, να το σταθμίσουμε κριτικά αλλά δίκαια και να εμβαθύνουμε την αυτογνωσία μας δια της γνώσεως αυτής;

Ομιλία του Ομότιμου Καθηγητή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, κ. Πασχάλη Κίτρομηλίδη

©ΔΜΚΟ

Έχω πλήρη επίγνωση ότι έχω εισέλθει στο ναρκοπέδιο των αμφιλεγόμενων ιστοριών και δεν έχω την πρόθεση αυτή την εορταστική στιγμή να αναμοχλεύσω συζητήσεις, τις οποίες ομολογώ ότι δεν θεωρώ ιδιαίτερα εποικοδομητικές ως προς την προαγωγή της ιστορικής κατανόησης. Το γεγονός είναι αναμφίλεκτο ότι η κριτική στάση απέναντι στο έργο μας, σε κάθε κλάδο του επιστητού, είναι επιβεβλημένη και πάντα επωφελής επειδή μας προφυλάσσει από αλόγιστες υπεροψίες και τον μονοσήμαντο χειρισμό των πραγμάτων.

Γνώμονάς μας όμως στην άσκηση της κριτικής δεν πρέπει να είναι ουσιαστικά η αναίρεση της δυνατότητας της γνώσης αλλά η επιβεβαίωση του ουσιαστικού ζητουμένου στο πεδίο της επιστήμης που είναι και πρέπει απαρέγκλιτα να παραμένει η αναζήτηση της αλήθειας, κατά το δυνατόν και με επίγνωση των δυσκολιών και των ανασταλτικών παραγόντων που παρεισφύρουν σε αυτό το έργο, λόγω της φύσης των ανθρωπίνων πραγμάτων όπως πρώτος παρατήρησε ο Θουκυδίδης.

Η ιστορία λοιπόν δεν είναι απλό αφήγημα, ένα παιχνίδι υποκειμενικών κατασκευών, αλλά μια επίπονη αναζήτηση της αλήθειας για το παρελθόν. Επειδή το έργο αυτό στο επίπεδο της συγγραφικής προσπάθειας επιτελείται κυρίως βάσει γραπτών πηγών και τεκμηρίων, πολύ συχνά τα κενά, οι ελλείψεις και η αποσπασματικότητα των γραπτών πηγών καθιστούν το έργο δύσκολο και προβληματικό. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα και στην περίπτωση της ιστορίας του νέου ελληνισμού η οποία πάσχει σοβαρά από το συγκεκριμένο πρόβλημα μέχρι την συγκρότηση του ελληνικού κράτους και την έναρξη της συστηματικής τήρησης αρχείων.

Στο σημείο αυτό, στην κάλυψη, έστω και μερική, των κενών που αφήνει η αποσπασματικότητα των γραπτών πηγών, απο-

βαίνει κρίσιμος ο ρόλος των μουσείων και των μνημείων που διασώζουν τα υλικά κατάλοιπα του παρελθόντος βάσει της μαρτυρίας των οποίων μπορούν πολύ συχνά να αποκρυπτογραφηθούν τα αινίγματα που δημιουργεί η ανεπάρκεια ή η ασάφεια των γραπτών πηγών.

Έτσι τα μουσεία μιλούν για εκείνα που δεν έχουν λεχθεί στις πηγές ή για εκείνα που η κατ' ανάγκην επιλεκτική χρήση των πηγών μπορεί να αφήσει εκτός της αφήγησης του παρελθόντος.

Η διεύρυνση μάλιστα της αντίληψης για το τι μπορεί να εκτεθεί στα μουσεία και ο ειδολογικός πλουραλισμός που πλέον επικρατεί στους τύπους των μουσειακών ιδρυμάτων έχουν συμβάλει σοβαρά στην γνωριμία με πλευρές της συνολικής ιστορικής εμπειρίας μιας κοινωνίας που δεν μαρτυρούνται από άλλες πηγές. Έτσι, μουσεία λαογραφικά και εθνογραφικά, ή μουσεία του υλικού πολιτισμού μάς αποκαλύπτουν μυστικά της ζωής του μεγαλύτερου μέρους του ανθρώπινου πληθυσμού της ιστορίας που δεν αφήνει γραπτά τεκμήρια, «των ανθρώπων χωρίς ιστορία», όπως τους χαρακτήρισε ένας πραγματικά ρηξικέλευθος σύγχρονος ιστορικός στοχαστής. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις η γνώση και η κατανόηση επιτυγχάνονται όχι μόνον με την άσκηση του λόγου αλλά και με την άσκηση της φαντασίας, της διαίσθησης και της συμπάθειας που απαιτούνται για να ανακτηθεί το ανθρώπινο περιεχόμενο της ιστορίας, αρκεί αυτό να γίνεται χωρίς αυθαιρεσία, με σοβαρότητα και κυρίως με εντιμότητα.

Με αυτό τον τρόπο μας μιλά και το μουσείο του Ολοκαυτώματος προσφέροντάς μας μια αίσθηση της ιστορίας, που δεν είναι αφήγημα αλλά βίωμα και συμμετοχή στη συνομιλία των ζώντων με τους νεκρούς και με εκείνους που δεν έχουν ακόμα γεννηθεί, μια συνομιλία δια της οποίας σφυρηλατείται η συλλογική μνήμη της κοινωνίας και αναπαράγεται και εμπλουτίζεται ο πολιτισμός με την επίγνωση του νοήματος της τραγωδίας που συχνά συνιστά το περιεχόμενο της ιστορίας.

Το Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος τιμώμενο Μουσείο 2017

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΕΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Σ' αυτή τη γιορτή των Μουσείων και του Πολιτισμού τιμώμενο φέτος Μουσείο είναι αυτό του Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος. Και η τιμή αυτή ασφαλώς διαχέεται αφενός μεν στην μαρτυρική πόλη των Καλαβρύτων αφετέρου δε στα ανά την Ευρώπη Μουσεία Ολοκαυτώματος και κατ' επέκταση στους διάσπαρτους στον Ελλαδικό και Ευρωπαϊκό χώρο μαρτυρικούς τόπους και χωριά.

Πιστεύω λοιπόν ότι μιλώντας για το «δικό μας» Μουσείο εκφράζω σκέψεις, συναισθήματα και προβληματισμούς που απηχούν – λιγότερο ή περισσότερο – τα συγγενή Μουσεία και τόπους.

Το Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος στεγάζεται σ' ένα χώρο τραυματικής μνήμης, σ' ένα χώρο εγκλεισμού και αγωνίας. Αυτός ο χώρος της οδύνης, ο οποίος επιλέχθηκε για να στεγαστεί το Μουσείο Ολοκαυτώματος, σήμερα έχει μετατραπεί σε χώρο γόνιμης συγκίνησης και παραγωγικού στοχασμού, σε σύμβολο ειρήνης και συναδέλφωσης.

Στο ερώτημα «τι συνιστά» και «τι κομίζει» στον επισκέπτη αυτό το Μουσείο δεν μπορώ να μην απαντήσω περισσότερο βιωματικά, ως μέλος της Καλαβρυτινής κοινωνίας:

Αποτελεί μια κραυγή, μια διαρκή υπόμνηση βαρβαρότητας, θηριωδίας, έκπτωσης του ανθρώπου και του ανθρώπινου ηθικού και πνευματικού πολιτισμού. Μέσω αυτού, ο λυγμός των

γυναικών του '43 και των επόμενων πολλών σκοτεινών χρόνων μεταπλάθεται, μετουσιώνεται, σε κραυγή διαμαρτυρίας για τις ολοκληρωτικές ιδεολογίες που μετατρέπουν τις ανθρώπινες υπάρξεις σε τέρατα, καταρρακώνουν και απαξιώνουν τον άνθρωπο και μεταβάλλουν τα ανθρώπινα δημιουργήματα σε σωρούς ερειπίων.

Αποτελεί επίσης ένα «σημείο αναφοράς», έναν χώρο πολιτισμού για τα Καλάβρυτα και την Αχαΐα. Συνιστά μια αντιπρόταση βίου, μια πράξη αντίστασης στην ισοπεδωτική ομοιογενοποίηση, στην κυνική εξίσωση, στην αμνησία, στον βαρβαρικό πραγματισμό και μεταπρατισμό των νέων καιρών και της μετανεωτερικότητας, φαινόμενα που αποτελούν έναν άλλου είδους ολοκληρωτισμό, εξίσου ή και περισσότερο επικίνδυνο. Το Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος δεν είναι μόνο η ταυτότητα των Καλαβρύτων: Είναι η ταυτότητα και η πατρίδα του Ανθρώπου.

Γι' αυτούς τους λόγους το Μουσείο καλείται και οφείλει να επιδιώξει ένα γόνιμο διάλογο με την κοινωνία, να καλλιεργήσει συνεργασίες και να διευρύνει ως θεσμός και ως πνευματική οντότητα το κοινωνικό γίγνεσθαι. Η πρόταση για τη δημιουργία ενός ερευνητικού κέντρου, που θα προκύψει ως καρπός του έργου της Τεκμηρίωσης του αρχαιικού υλικού του Μουσείου, αποβλέπει ακριβώς στον ίδιο στόχο ήτοι στην εξωστρέφεια, στην προοπτική και εν τέλει στη βιωσιμότητα του Μουσείου. Στόχος φιλόδοξος, πλην αναγκαίος, στοιχείο ύπαρξης – ή μάλλον νοσηματοδότησης της ύπαρξής του. Αντιθέτως, ένα Μουσείο «εντός των τειχών» είναι ένα περιχαρακωμένο, ένα φυλακισμένο Μουσείο, ένα Μουσείο άψυχο, ιδανικό άλλοθι και άθυρμα των πάσης φύσεως μεταπρατών και εμπόρων συνειδήσεων, εύκολος στόχος καπηλείας και καταλήστευσης, και

Ομιλία του Διευθυντή του Δημοτικού Μουσείου Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος, κ. Χρίστου Φωτεινόπουλου

Ξενάγηση στο Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος

© φωτ. Ελισάβετ Μπαργκ

εντέλει στρέβλωσης της ιστορικής αλήθειας και της ιστορικής συνείδησης. Τούτη ακριβώς είναι και η ιδιαιτερότητα του Μουσείου – κάθε Μουσείου – που δεν αποτελεί απλώς φορέα, ίδρυμα ή οργανισμό αλλά πνευματική ουσία.

Τέλος, στην αρχική μου διερώτηση – «τι συνιστά» και «τι κομίζει» στον επισκέπτη αυτό το Μουσείο – προσθέτω: Το Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος είναι ένας άθλος, ένας καρπός επίμονης και επίμοχθης ενασχόλησης και προσπάθειας δεκάδων ανθρώπων, επώνυμων και ανώνυμων.

Άνθρωποι που υπηρέτησαν αυτή την ιερή για τον τόπο μας υπόθεση και συνέβαλαν στην ίδρυσή του μέσα από συλλογικά όργανα και θεσμούς, όπως από τον σύλλογο Φίλων του Μουσείου, από την Τοπική και Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, από το χώρο της πολιτειακής και πολιτικής ζωής, πρωτίστως από τις Ενώσεις Καλαβρυτινών Πάτρας και Αθήνας, από την Ένωση Θυμάτων του Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος, από τις εμπλεκόμενες Διευθύνσεις του Υπουργείου Πολιτισμού και του συνόλου της πολιτικής ηγεσίας του και ασφαλώς το σύνολο των μελών του Δ.Σ. του Δημοτικού Μουσείου Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος, θεωρώ ότι ως Καλαβρυτινή κοινωνία οφείλουμε να τους τιμήσουμε –όσο είναι καιρός– με την έννοια ότι οι άνθρωποι πρέπει να τιμώνται εν ζωή. Μια αναφορά, σήμερα, στα ονοματεπώνυμά τους θα ήταν κατ' ανάγκη ελλιπής.

Κυρίως όμως θα ήθελα από αυτή τη θέση και αυτή την ημέρα να υποκλιθώ ενώπιον των οικογενειών των θυμάτων του '43 που αποχωρίστηκαν ιερά κειμήλια, αντικείμενα των λατρεμένων νεκρών και της οικογένειάς τους και τα προσέφεραν στο Μουσείο, για να μπορεί σήμερα ο επισκέπτης, Έλληνας ή ξένος, να σχηματίζει εικόνα, μορφή του μαρτυρίου.

Το Μουσείο Ολοκαυτώματος στη μακρά διαδρομή του ακόμη και κατά την περίοδο της κυοφορίας του από το 1986 και εντεύθεν αντιμετώπισε προκλήσεις και δυσκολίες, υπήρξε κέντρο αντιπαράθεσεων, έδωσε όμως πολλές μάχες και κατήγαγε – επιτρέψτε μου να το πω – αρκετές νίκες.

Σήμερα –για να περιοριστώ στα δύο τελευταία χρόνια, μπορεί πλέον να υπερηφανευθεί:

- Ότι βρίσκεται στο στάδιο εφαρμογής η μουσειολογική πρόταση του Δ.Σ. του Μουσείου, η οποία εγκρίθηκε με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και αφορά την επίλυση κάποιων εκκρεμοτήτων (κενά στην αφήγηση, χώροι αδιαμόρφωτοι ή προσωρινά διαμορφωμένοι), που είχε αφήσει η πρώτη μουσειογραφική μελέτη.
- Ότι το Μουσείο βρίσκεται στη διαδικασία πιστοποίησης και αναγνώρισης βάσει του άρθρου 45 του Ν. 3028/2002... «Για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς»
- Ότι διαθέτει πλέον εκπαιδευτικά προγράμματα για τους μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης εγκεκριμένα από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, που εκπόνησαν εθελοντικά οι εκπαιδευτικοί η κυρία Κατερίνα Σγούρου και ο κ. Ανδρέας Παπαγεωργίου.
- Ότι προσφέρει στον επισκέπτη συλλογές μαρτυριών, σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, εκδίδοντας παράλληλα μέρος του αρχαιακού υλικού του.
- Ότι με δωρεές του κ. Γιάννη Ανδρόπουλου και του κ. Αθανάσιου Μαρτίνου κατορθώθηκε να διασωθεί το πολύτιμο αρχαιακό και μουσειακό υλικό με την εξασφάλιση ελεγχόμενων και σταθερών περιβαλλοντικών συνθηκών θερμοκρασίας.
- Ότι με τη δωρεά ενός νεόδμητου διαμερίσματος από την κ. Μπέτυ Βαρελοπούλου- Κατζουράκη εξυπηρετήθηκαν και ενισχύθηκαν ή καλύφθηκαν ανάγκες και δράσεις του Μουσείου. Να θυμίσω εδώ και την προ ετών δωρεά της οικογένειας Βαρελόπουλου ενός γλυπτού, με τίτλο «Οι πόλεμοι δεν έχουν νικητές» που φιλοτέχνησε ο γλύπτης Νίκος Δημόπουλος, και βρίσκεται στο προαύλιο του Μουσείου.
- Τέλος, ότι με τη σημαντική δωρεά του Ιδρύματος «Σταύρος Νιάρχος» έγινε πράξη η ψηφιοποίηση και η τεκμηρίωση του αρχαιακού του πλούτου, η αναβάθμιση της ιστοσελίδας του, η εκπόνηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων –που εκπόνησαν ο κ. Βαλμάς Θεοφάνης, Σχολικός Σύμβουλος της 9ης εκπαιδευτικής περιφέρειας πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Ν. Αχαΐας και η κ. Κουφού Ανδριάννα, υπεύθυνη Πολιτιστικών Προγραμμάτων της Π.Ε.Ν. Αχαΐας – και η ανάπτυξη εφαρμογής πολιτιστικής διαδρομής, ήτοι η ψηφιακή ξενάγηση στους εκθεσιακούς χώρους του Μουσείου και στα ιστορικά μνημεία των Καλαβρύτων. Δωρεά πολύτιμη για τη διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης και τη βιωσιμότητα του Μουσείου.

Συνεχίζοντας τη σύντομη αναφορά μου στις επιτεύξεις του Μουσείου, πρώτα απ' όλα, το Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος συνέβαλε καθοριστικά στην ιστορικοποίηση των γεγονότων του '43, στην εκλογικευμένη ανασυγκρότηση και την τοποθέτησή τους στα ιστορικά τους συμφραζόμενα με στόχο την οργανωμένη ανάγνωσή τους. Γιατί, όπως εύστοχα σημειώνει ο καθηγητής Αντώνης Λιάκος, «το τραύμα, αν δεν ιστορικοποιηθεί, θα επιστρέφει για να διαταράσσει την ιστορική συνείδηση, δεν θα την αφήνει να σχηματιστεί».

Ευρισκόμενοι πλέον στη δεύτερη δεκαετία του 21ου αι., 74 χρόνια μετά το μαζικό έγκλημα του '43, πολύ μακριά από τα δρώντα πρόσωπα και το δράμα αυτής της σκοτεινής για την Ευρώπη χρονικής περιόδου, αλλά, δυστυχώς, αρκετά κοντά στην περιρρέουσα ατμόσφαιρα αυτών των χρόνων, το Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος καλεί – ή μάλλον προκαλεί – τον επισκέπτη του σε ένα άθλημα αυθυπέμβασης και αναστοχασμού.

Τα Καλάβρυτα αποτελούν τόπο-σύμβολο, συνδεδεμένο στη συνείδηση κάθε Έλληνα με τα αιματηρά αντίποινα των Ναζί, όπως κυνικά ονόμασαν τις πράξεις ασύλληπτης βαρβαρότητας, με τις οποίες προσπάθησαν να καταπνίξουν κάθε πράξη αντίστασης του Ελληνικού λαού».

Τα Καλάβρυτα, τόπος μαρτυρίου με παγκόσμιο συμβολισμό, αισθάνομαι πως έχουν το χρέος να διασώσουν την ιστορική μνήμη και να ενδυναμώσουν την ιστορική συνείδηση προς όφελος της ειρήνης και των δικαιωμάτων των ανθρώπων και των λαών.

Κυρίες και κύριοι, σήμερα, έχοντας πλέον ωριμάσει, μπορούμε να αντιληφθούμε πως το δίλημμα δεν είναι απλώς «μνήμη ή λήθη». Ζητούμενο και υγιής στόχος είναι – τώρα που οι μνήμες αναπόφευκτα ξεθωριάζουν – η μετάπλαση της ατομικής και συλλογικής μνήμης σε γνωσιακή και στοχαστική εντρίφηση του παρελθόντος, τέτοια που να προσδιορίζει ή να μετασχηματίζει τη στάση μας στο παρόν.

Τώρα, που ο σύγχρονος επισκέπτης έχει ξεμάθει να παρατηρεί, να αφουγκράζεται και να στοχάζεται, το Μουσείο καλείται να ακονίσει την όρασή μας, να μας κάνει να δούμε και να αφουγκραστούμε πράγματα που βρίσκονται πέρα από τις σύγχρονες ιστορικές, ηθικές και αισθητικές μας αξίες, δηλαδή πέρα από το νοητικό ορίζοντα της εποχής μας. Και, κάνοντας μια αναλογία, όπως συνεχίζουμε να μνημονεύουμε το Μικρασιατικό ξεριζωμό, για να μπορούμε να προσεγγίζουμε με ευαισθησία τα караβάνια των προσφύγων που μάς χτυπούν την πόρτα, στα Καλάβρυτα θα συνεχίσουμε να μνημονεύουμε τους δικούς μας νεκρούς, για να μπορούμε να αντιστεκόμαστε στον πα-

ροξισμό της ισοπεδωτικής αμνησίας και των ρατσισμών που πολλαπλασιάζονται επικίνδυνα γύρω μας.

«Το Πάνθεον των Καλαβρυτινών ηρώων». Άποψη από τη μόνιμη έκθεση

© φωτ. Ελισάβετ Μπαργκ

Διεθνές Συνέδριο της Διεθνούς Επιτροπής Μουσείων Λογοτεχνών και Συνθετών (ICLM) του ICOM στο Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη

Χαιρετισμός στο Διεθνές Συνέδριο “Exhibitions: New Insights”, της Διεθνούς Επιτροπής Μουσείων Λογοτεχνών και Συνθετών (ICLM) εκ μέρους του Δ.Σ. του ICOM

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, σας καλωσορίζουμε στην ετήσια επιστημονική συνάντηση της Διεθνούς Επιτροπής Μουσείων Λογοτεχνών και Συνθετών (ICLM) του ICOM με θέμα “Εκθέσεις: Νέες Προσεγγίσεις”, η οποία φέτος πραγματοποιείται στο Μουσείο Καζαντζάκη, στη Μυρτιά, στο Ηράκλειο της Κρήτης.

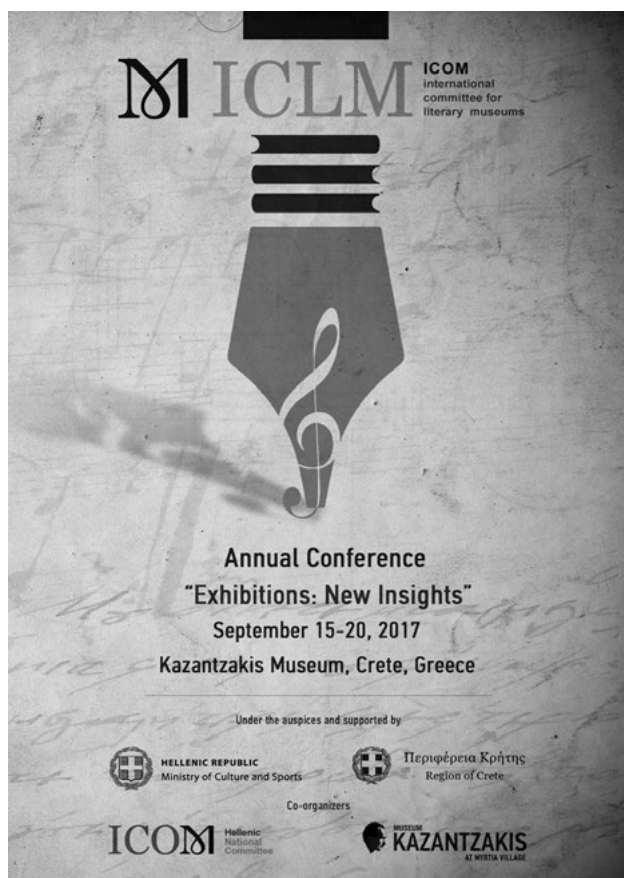
Το Ελληνικό τμήμα του ICOM με χαρά αποδέχθηκε την πρόταση διοργάνωσης του ετήσιου Συνεδρίου της Διεθνούς επιτροπής ICLM στην Ελλάδα αξιοποιώντας την μεγάλη πλέον εμπειρία -30 περίπου ετών- στην διοργάνωση διεθνών συναντήσεων και συνεδρίων των διεθνών επιτροπών του ICOM, στη χώρα μας.

Με την στενή συνεργασία του Μουσείου Νίκου Καζαντζάκη, το οποίο από την πρώτη στιγμή υποστήριξε εμπράκτως την επιλογή αυτή, τιμώνται με μία ακόμη διεθνή συνάντηση-στο πλαίσιο του έτους Καζαντζάκη- τα 60 χρόνια από το θάνατο του μεγάλου συγγραφέα και στοχαστή.

Στόχος της Επιτροπής ICLM, όπως είναι γνωστό, είναι η προώθηση της έρευνας και δημοσίευσης, η διοργάνωση εκθέσεων, η ενημέρωση του κοινού, η διοργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων στο πεδίο των Μουσείων Λογοτεχνών και Συνθετών. Πρόκληση αποτελεί στο πλαίσιο της διεθνούς μουσειακής κοινότητας, η περαιτέρω ενδυνάμωση των σχέσεων μεταξύ αυτών των θεματικών μουσείων, όπως και η ενδυνάμωση των σχέσεων τους με άλλες κατηγορίες μουσείων, εθνικών και περιφερειακών. Ένα εξίσου ενδιαφέρον θέμα αποτελεί επίσης και η διεύρυνση της έννοιας των συλλογών με στόχο την πληρέστερη κατανόηση των πολιτισμικών συμφραζομένων της εκάστοτε εποχής. Τα μουσειακά αντικείμενα όπως και η πνευματική παραγωγή λογοτεχνών και συνθετών αποτελούν την αφετηρία και την κατάληξη μιας πορείας για την κατανόηση μεγάλων ιστορικών περιόδων, καθώς τίποτε δεν δημιουργείται “εν κενώ”.

Στο πλαίσιο του ορισμού του ειδικού θεματικού χαρακτήρα των Μουσείων Λογοτεχνών και Συνθετών αναπόφευκτα οφείλει κανείς να σταθεί επίσης στην ιδιάζουσα σχέση που διέπει την εικόνα και τον λόγο, την εικόνα και τον λογοτεχνικό ή μουσικό λόγο εντός ενός λογοτεχνικού ή μουσικού έργου αντιστοίχως. Ένας λογοτεχνικός λόγος συνδιαλέγεται και συναγωνίζεται με τις εικαστικές τέχνες ή πάλι αποτυπώνει ανθρώπους και τοπία σαν αυτά να ήταν έργα τέχνης. Από την στιγμή που γίνεται λόγος η εικόνα αποσυνδέεται από το «έργο» σαν αντικείμενο και ξανασχηματίζεται μέσω της λέξης στην φαντασία του αναγνώστη. Η σχέση λόγου και εικόνας που ενέχει την σύγκριση και την σύγκρουση ανακαλεί την αμφισημία του αρχαίου ελληνικού ρήματος «γράφειν» που σημαίνει γράφω και ζωγραφίζω. Με αυτό τον τρόπο το λογοτεχνικό έργο ταυτίζεται με την εικαστική και καλλιτεχνική δημιουργία.

Σε αντίθεση με τα αρχαιολογικά μουσεία, τα μουσεία λογοτεχνών και συνθετών δεν είναι διαδεδομένα και δεν έχουν μια μακρά παράδοση στη χώρα μας. Είναι όμως χαρακτηριστική η περίπτωση της Πινακοθήκης Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα που λειτουργεί ως παράρτημα του Μουσείου Μπενάκη και η οποία γίνεται η «εστία» της καλλιτεχνικής και πνευματικής παραγωγής της εποχής του Μεσοπολέμου και της γενιάς των καλλιτεχνών, λογοτεχνών και ποιητών του 30 που έδωσε το στίγμα της στην σύγχρονη Ελλάδα. Ένα μεσαιωνικό κείμενο του Λεοντίου Μαχαιρά από την Κύπρο, του 14ου-15ου αι. γραμμένο στην ελληνική γλώσσα με γλωσσικά δάνεια από τη γαλλική, σμίγει με το ζωγραφικό ιδίωμα ενός σύγχρονου κύπριου ζωγράφου, του Λευτέρη Ολύμπιου, ενώνοντας κυπριακές παραδοσιακές καταβολές με ευρωπαϊκά ζωγραφικά ρεύματα, προσφέροντας μια ενδιαφέρουσα πρόσμιξη λογοτεχνικού -ιστορικού- κειμένου και εικόνας με στόχο μία διαφορετική ανάγνωση της

Αφίσα Συνεδρίου

μεσαιωνικής ιστορίας της Κύπρου, σε μία περιοδική έκθεση που πραγματοποιήθηκε το 2013 στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο. Ένα χειρόγραφο κείμενο, η «Ασκητική» του Νίκου Καζαντζάκη, αποτέλεσε το σημείο αναφοράς και την έμπνευση για την έκθεση "Flying over the Abyss" που παρουσιάστηκε στο Ωδείο Αθηνών, σε σύμπραξη φορέων, φωτίζοντας τις αρχετυπικές σχέσεις της ανθρώπινης ζωής.

Τα προαναφερθέντα παραδείγματα είναι χαρακτηριστικές περιπτώσεις ανάδειξης του πολιτιστικού αποθέματος μέσα από τη λογοτεχνική παραγωγή, μέσα από τα βιβλία, τα οποία- εκτός από φορείς ιδεών- αποτελούν και τρισδιάστατα μουσειακά αντικείμενα.

Θα ήθελα να κλείσω αυτό τον σύντομο χαιρετισμό με εγκάρδιες ευχές για την επιτυχία του Συνεδρίου, και θερμές ευχαριστίες σε όλους τους διοργανωτές της διεθνούς αυτής συνάντησης. Στους ανθρώπους του Μουσείου Καζαντζάκη, στην Οργανωτική επιτροπή της Διεθνούς Συνάντησης και του Συνεδρίου και ιδιαίτερα στην πρόεδρο κ. Τέτη Χατζηνικολάου, που επί δεκαετίες με όλες τις ιδιότητές της στηρίζει εμπράκτως το Ελληνικό Τμήμα του ICOM. Τέλος, σε όλους εσάς που στηρίζετε με την συμμετοχή σας και την παρουσία σας το Συνέδριο. Σας ευχαριστώ.

«Εκθέσεις: Νέες προσεγγίσεις» Απολογισμός εργασιών της Διεθνούς Επιτροπής Μουσείων Λογοτεχνών και Συνθετών στο Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη

ΒΟΥΛΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ

Το καλοκαίρι του 2016, το Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη αποδέχτηκε την πολύ τιμητική πρόσκληση του Ελληνικού Τμήματος του ICOM να συνδιοργανώσουν και να φιλοξενήσουν για πρώτη φορά στην Ελλάδα το ετήσιο Συνέδριο της Διεθνούς Επιτροπής Μουσείων Λογοτεχνών και Συνθετών (ICLM).

Το Συνέδριο πραγματοποιήθηκε από τις 15 έως τις 20 Σεπτεμβρίου 2017 στις εγκαταστάσεις του Μουσείου Νίκου Καζαντζάκη και η διοργάνωση τέθηκε υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, είχε την υποστήριξη της Περιφέρειας Κρήτης και εντάχθηκε στο πλαίσιο του εορτασμού του έτους 2017 ως «Έτος Νίκου Καζαντζάκη», για τα εξήντα χρόνια μνήμης από τον θάνατο του σπουδαίου δημιουργού.

Ο Νίκος Καζαντζάκης, έτσι και το ομώνυμο Μουσείο του με την παγκόσμια απήχηση και διεθνή ακτινοβολία τους βρέθηκαν στο επίκεντρο μιας διεθνούς συνάντησης κι ενός ανοιχτού διαλόγου ανάμεσα σε μουσεία σημαντικών εκπροσώπων της λογοτεχνίας και της μουσικής από όλο τον κόσμο. Το Μουσείο Καζαντζάκη, ένα σχετικά μικρό μουσείο που βρίσκεται σ' ένα

Η Dr. Galina Alekseeva, Πρόεδρος της επιτροπής ICLM

© Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη

Το Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη

γραφικό κρητικό χωριό, στη Μυρτιά, δεκαπέντε χιλιόμετρα μακριά από τον αστικό ιστό του Ηρακλείου Κρήτης, με αδιάλειπτη παρουσία από το 1983, απέδειξε και έδειξε πώς λειτουργεί ως ενεργό κύτταρο που παράγει πολιτισμό, συμμετέχει και διοργανώνει μεγάλα πολιτισμικά γεγονότα.

Πάνω από ογδόντα συμμετέχοντες που ταξίδεψαν στην Κρήτη από είκοσι χώρες της Ευρώπης, της Ασίας αλλά και της Αμερικής, μεταξύ άλλων, το Αζερμπαϊτζάν, τη Γερμανία, την Ιαπωνία, την Ιταλία, την Ιρλανδία, τη Νορβηγία, την Ολλανδία, τη Ρωσία, τη Σουηδία αλλά και από την Ελλάδα, πήραν μέρος στις εργασίες του Συνεδρίου. Σημαντικοί φορείς και μουσεία, αφιερωμένα σε σπουδαίους συγγραφείς και μουσικούς, εκπροσωπήθηκαν στο Συνέδριο. Ανάμεσά τους το Εθνικό Μουσείο Λογοτεχνίας Ταϊβάν, η Ένωση Μουσείων Εσθονών Συγγραφέων, το Κρατικό Μουσείο Λογοτεχνίας Μόσχας, το Κρατικό Μουσείο Τολστόι, το Μουσείο των Αδερφών Γκριμ, το Μουσείο Μπενάκη, το Μουσείο Μουσικής του Αζερμπαϊτζάν, το Μουσείο Τσαϊκόφσκι, κ.ά.

Κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου, οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να ανταλλάξουν καλές πρακτικές, ιδέες και κοινούς προβληματισμούς γύρω από το, τόσο σημαντικό για τα σύγχρονα μουσεία, ζήτημα των εκθέσεων που βασικό στόχο έχει φυσικά να ανανεώνει το ενδιαφέρον των επισκεπτών αυτών των θεματικών μουσείων, τα οποία, όπως συμφώνησαν οι σύνεδροι στην πλειοψηφία τους, αντιμετωπίζουν προβλήματα επισκεψιμότητας σε παγκόσμιο επίπεδο. Μέσα από τις πολύ ενδιαφέρουσες ανακοινώσεις, η δημοσίευση των οποίων αναμένεται μέσα στο 2018, δόθηκε έμφαση σε ζητήματα μεθοδολογίας, χρήσης των νέων τεχνολογιών και καινοτόμων ιδεών που έχουν δώσει ή μπορούν να δώσουν στο μέλλον λύσεις αλλά και νέες αντιλήψεις γύρω από το ζήτημα των εκθέσεων. Καταξιωμένοι επαγγελματίες μουσείων

είχαν την ευκαιρία να ανταλλάξουν ιδέες, προτάσεις και καινοτόμες ιδέες που με επιτυχία έχουν εφαρμόσει στους δικούς τους οργανισμούς και να μιλήσουν για τις προκλήσεις των μεταβαλλόμενων και εξελισσόμενων ρόλων των σύγχρονων μουσείων.

Κεντρικός ομιλητής του Συνεδρίου ήταν ο καθηγητής Νικόλαος Σταμπολίδης, διευθυντής του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης, που με την ανακοίνωσή του με θέμα «Οπτικοποιώντας την ποίηση: μουσειακές εκθέσεις για τον Κ. Καβάφη και τις Κυκλάδες», πραγματοποιήθηκε η συναίρεση της αίσθησης, του συναισθήματος και της αισθητικής με έναν μοναδικά εμπνευσμένο τρόπο.

Κατά την τελετή λήξης, οι σύνεδροι είχαν την ευκαιρία να απολαύσουν το μουσικό σχήμα «IAMA» του Μουσείου Ιατρικής Κρήτης και τα τοπικά εδέσματα που προσέφερε ο Πολιτιστικός Σύλλογος της Μυρτίας στην κεντρική πλατεία του Μουσείου. Την κρητική φιλοξενία, τις κρητικές γεύσεις και εικόνες οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να απολαύσουν καθ' όλη τη διάρκεια του Συνεδρίου, που ξεναγήθηκαν, εκτός από το Μουσείο Καζαντζάκη, και στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου, στο Ιστορικό Μουσείο Κρήτης και στο Μουσείο Λυχνοστάτης. Τα παραπάνω μουσεία με χαρά ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα της Οργανωτικής Επιτροπής, υποδέχτηκαν και ξενάγησαν τους επισκέπτες από

Στιγμιότυπο από το πάνελ των συνέδρων

© Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη

Άποψη του εκθεσιακού χώρου του Μουσείου Νίκου Καζαντζάκη

© Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη

το εξωτερικό οι οποίοι σχημάτισαν μια αντιπροσωπευτική εικόνα για τα μουσεία του Ηρακλείου αλλά και της Κρήτης γενικότερα.

Παράλληλα με τις εργασίες του Συνεδρίου λειτούργησε μεγάλη έκθεση αφισών (poster exhibition) στην κεντρική πλατεία του συγκροτήματος του Μουσείου Καζαντζάκη με θέμα «Λογοτεχνικά και Μουσικά Αρχεία της Ελλάδας» στην οποία συμμετείχαν σημαντικοί πολιτισμικοί οργανισμοί από την χώρα μας και συγκεκριμένα: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Αρχείο ΕΡΤ, Βιβλιοθήκη Βουλής, Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη, ΓΑΚ-Ιστορικό Αρχείο Κρήτης, Γεννάδιος Βιβλιοθήκη, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης (Αρχείο Νικηφόρου Βρεττάκου), Εθνική Βιβλιοθήκη, Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου, Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο (ΕΛΙΑ), Ιστορικό και Λογοτεχνικό Αρχείο Καβάλας, Ιστορικό Μουσείο Κρήτης, Μεγάλη Μουσική

Βιβλιοθήκη της Ελλάδας "Λίλιαν Βουδούρη", Μουσείο "Λυχνουστάτης", Μουσείο Μπενάκη. Η έκθεση (ελληνόγλωσση και αγγλόγλωσση) έδωσε την ευκαιρία στους εκπροσώπους των μουσείων του εξωτερικού να γνωρίσουν τον πλούτο των αρχείων που σχετίζονται με τη λογοτεχνία και τη μουσική, και τον οποίο διασώζουν και επιμελούνται μεγάλοι και μικρότεροι φορείς της Ελλάδας.

Όπως αποφάσισε η επιτροπή του ICLM το επόμενο Συνέδριο θα διοργανωθεί το 2018 στη Ρίγα της Λετονίας.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη διοργάνωση διατίθενται στον ιστότοπο: <https://www.kazantzaki.gr/gr/iclm-2017>

Η κ. Τέτη Χατζηνικολάου, Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου, η Dr. Galina Alekseeva, Πρόεδρος της επιτροπής ICLM, ο Καθ. Νικόλαος Σταμπολίδης, κεντρικός ομιλητής του συνεδρίου, η κ. Βαρβάρα Τσάκα, Διευθύντρια του Μουσείου Καζαντζάκη και ο Καθ. Μιχάλης Ταρουδάκης, Πρόεδρος του Δ.Σ. του Μουσείου Καζαντζάκη και άλλοι σύνεδροι

Συνέδρια, Σεμινάρια και Ημερίδες

Διημερίδα «Αρχαιολογικές περιοδικές εκθέσεις: Ο ρόλος τους, καλές πρακτικές και η αθέατη πλευρά τους»

ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΣΑΡΑΓΑ

Η Διημερίδα με τίτλο «Αρχαιολογικές περιοδικές εκθέσεις: Ο ρόλος τους, καλές πρακτικές και η αθέατη πλευρά τους», διοργανώθηκε από το Τμήμα Εκθέσεων και Μουσειολογικής Έρευνας της Διεύθυνσης Μουσείων και πραγματοποιήθηκε στις 18-19 Οκτωβρίου 2017, στο αμφιθέατρο του Μουσείου Ακρόπολης.

Στη επιστημονική αυτή συνάντηση, την οποία χαιρέτησαν η Υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού κ. Λυδία Κονιόρδου και η Γενική Γραμματέας του ΥΠΠΟΑ κ. Μαρία Ανδρεαδάκη-Βλαζάκη, παρουσιάστηκαν 31 ανακοινώσεις. Συμτείχαν: η κ. Έλενα Κόρκα, Γενική Διευθύντρια Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, η κ. Σουζάνα Χούλια-Καπελώνη, Διευθύντρια Μουσείων, η κ. Μαρία Μερτζάνη, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Συντήρησης, ο κ. Δημήτριος Παντερμαλής Πρόεδρος του Μουσείου Ακροπόλεως, ο κ. Νικόλαος Σταμπολίδης, Διευθυντής του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης, η κ. Μάρλεν Μούλιου, λέκτορας Μουσειολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, Στελέχη του Τμήματος Εκθέσεων και Μουσειολογικής Έρευνας και του Τμήματος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, Διευθυντές των μεγάλων μουσείων της χώρας, Διευθυντές Εφορειών υπό την εποπτεία των οποίων βρίσκονται τα περιφερειακά μουσεία της χώρας και εκπρόσωποι Μουσείων και φορέων του εξωτερικού: από την Κύπρο η κ. Ζαχαρίου Ευτυχία αρχαιολογικός λειτουργός του Τμήματος Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, ο κ. Ιωάννης Ηλιάδης, Διευθυντής του Βυζαντινού Μουσείου και της Πινακοθήκης Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', από το Ηνωμένο Βασίλειο ο κ. Νίκος Γκόγκολος Προϊστάμενος Δανεισμού στο Τμήμα Εκθέσεων και Εξωτερικού Δανεισμού του Victoria & Albert Museum, και από την Αμερική η κ. Αμαλία Κοσμετάτου, εκτελεστική Διευθύντρια και Διευθύ-

ντρια Πολιτιστικών Προγραμμάτων του Ιδρύματος Ωνάση/Η.Π.Α.

Παρουσιάστηκαν οι ιστορικοί σταθμοί του θεσμού των περιοδικών αρχαιολογικών εκθέσεων στην Ελλάδα, η συμβολή τους στον εντοπισμό και την ανάκτηση των παρανόμως εξαχθέντων πολιτιστικών αγαθών, ο ρόλος και η δυναμική τους σε επιστημονικό, μουσειολογικό, κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό επίπεδο. Επίσης, το θεσμικό πλαίσιο και η πολυεπίπεδη διαδικασία που απαιτείται για τη διοργάνωση και παρουσίαση των εκθεσιακών γεγονότων καθώς και το ευρωπαϊκό τοπίο μέσα στο οποίο αναπτύσσεται η κινητικότητα των συλλογών.

Μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα διακρατικών συνεργασιών καταδείχθηκε η αξία των εκθέσεων για την ανάπτυξη διεθνών σχέσεων και την ενίσχυση της διεθνούς εικόνας της χώρας, αναπτύχθηκε ο τρόπος ανάδειξης του βυζαντινού πολιτισμού διαχρονικά, παρουσιάστηκε ο πολύτιμος ρόλος του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού στην προβολή του εκθεσιακού σεναρίου και της υλοποίησης μιας έκθεσης, ενώ ενδιαφέρον προκάλεσε η συνάντηση του αρχαίου κόσμου με τον σύγχρονο πολιτισμό και την εκπαιδευτική κοινότητα μέσα από τη διαδικασία των περιοδικών εκθέσεων.

Χρήσιμα και αποκαλυπτικά για την αναγκαιότητα των ερευνών κοινού ήταν τα συμπεράσματα που παρουσιάστηκαν μετά από πρόσφατη σχετική έρευνα που πραγματοποίησε στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, ύστερα από αίτημα της Διεύθυνσης Μουσείων, το Μεταπτυχιακό Τμήμα των Μουσειακών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκάλεσε η παρουσίαση της δραστηριότητας των μεγάλων κρατικών Μουσείων όπως και των περιφερειακών, στον τομέα διοργάνωσης περιοδικών εκθέσεων, η ανάπτυξη της στρατηγικής τους, η ποικιλία των επιλογών για την επίτευξη των στόχων τους και την προσέλκυση κοινού, οι διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται από τόπο σε τόπο. Αναδείχθηκαν καλές πρακτικές, ενώ διατυπώθηκε η προβληματική επί θεμάτων όπως η διοργάνωση εικαστικών εκθέσεων σε αρχαιολογικά μουσεία. Οι ομιλητές των πολιτιστικών φορέων του εξωτερικού παρουσίασαν επιδιώξεις, εμπειρίες και δράσεις των φορέων τους. Οι εργασίες της διημερίδας έκλεισαν με τα εγκαίνια της φωτογραφικής έκθεσης «Εν κινήσει. Μια έκθεση για τις εκθέσεις του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού» από τη Γενική Γραμματέα του Υπουργείου, ενώ γενικό αίτημα των συμμετεχόντων ήταν η καθιέρωση της συνάντησης ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

«Η αθέατη πλευρά των εκθέσεων: Η προστασία των έργων κατά τη μεταφορά»

ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΣΑΡΑΓΑ

Από τη Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαίων και Νεώτερων Μνημείων διοργανώθηκε η ημερίδα με τίτλο «Η αθέατη πλευρά των εκθέσεων: Η προστασία των έργων κατά τη μεταφορά», η οποία πραγματοποιήθηκε στις 10 Νοεμβρίου 2017 στο αμφιθέατρο του κτηρίου της Διεύθυνσης Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων, Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών στο Θησείο.

Στην ημερίδα διατυπώθηκαν από στελέχη της Διεύθυνσης Συντήρησης και έμπειρους συντηρητές μεγάλων κρατικών Μουσείων και Εφορειών Αρχαιοτήτων θέματα και προβλήματα που προκύπτουν κατά τη διοργάνωση των εκθεσιακών δράσεων, παρουσιάστηκαν μεθοδολογίες και καλές πρακτικές στους τομείς της προληπτικής συντήρησης, του εγκιβωτισμού και της μεταφοράς αρχαίων έργων, αναδεικνύοντας το πολυδιάστατο έργο της συντήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

«Ας συζητήσουμε... Μουσειακές εκπαιδευτικές δράσεις: τί, πώς, γιατί;» Κύκλος Συναντήσεων της Ομάδα Εργασίας για την Εκπαίδευση και τις Πολιτιστικές Δράσεις στα Μουσεία (ICOM-CECA)

ΑΜΑΛΙΑ ΤΣΙΤΟΥΡΗ

Το 2017 η Ομάδα Εργασίας για την Εκπαίδευση και τις Πολιτιστικές Δράσεις στα Μουσεία (ICOM-CECA) διοργάνωσε στην Αθήνα έναν κύκλο τριών συναντήσεων υπό τον γενικό τίτλο «Ας συζητήσουμε... Μουσειακές εκπαιδευτικές δράσεις: τί, πώς, γιατί;», με στόχο την ανταλλαγή απόψεων ανάμεσα σε νεότερους και πιο έμπειρους εργαζόμενους και μελετητές των μουσείων, σχετικά με τη φιλοσοφία, τον ρόλο και το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών δράσεων στη σημερινή ελληνική πραγματικότητα.

Η πρώτη συνάντηση πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 13 και το Σάββατο 14 Ιανουαρίου και φιλοξενήθηκε από το

Εθνικό και Ιστορικό Μουσείο στο Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής. Την εκδήλωση χαιρέτησε εκ μέρους του Δ.Σ. του ICOM η Αντιπρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος κ. Αναστασία Λαζαρίδου, η οποία αναφέρθηκε στο ρόλο και στη μακρά ιστορία της Ελληνικής Επιτροπής για την Εκπαίδευση και τις Πολιτιστικές Δράσεις στα Μουσεία (ICOM-CECA) στη χώρα μας. Κατά τη διάρκεια του διημέρου παρουσιάστηκαν εκπαιδευτικές δράσεις που υλοποιήθηκαν την τελευταία τριετία σε ανασκαφές, μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και ιστορικούς τόπους της επικράτειας. Μέσα από αυτήν την χαρτογράφηση του πεδίου, αναδείχθηκε το «τί» κάνουν 47 δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς πολιτισμού στις μέρες μας για να προσφέρουν εκπαιδευτικό έργο.

Στη δεύτερη συνάντηση, που πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 10 Φεβρουαρίου στα γραφεία του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, συζητήθηκαν με τη μορφή στρογγυλής τράπεζας (11 συμμετεχόντων) ζητήματα που αφορούν στη μεθοδολογία των εκπαιδευτικών δράσεων, στα παιδαγωγικά εργαλεία που αξιοποιεί σήμερα η μουσειακή εκπαίδευση. Στόχος της συνάντησης ήταν να σκιαγραφηθεί το «πώς» οργανώνουμε δραστηριότητες για ποικίλες ομάδες κοινού, με διαφοροποιημένες ανάγκες και δυνατότητες.

Η τρίτη συνάντηση, που πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 24 Φεβρουαρίου στα γραφεία του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, εστίασε στο «γιατί». Μέσα από μια διαδικασία ανοικτού διαλόγου - στρογγυλής τράπεζας (11 συμμετεχόντων) επιχειρήθηκε να επαναπροσδιοριστεί η σημασία και η στόχευση των μουσειοπαιδαγωγικών δράσεων, σχεδόν τριάντα χρόνια μετά την εισαγωγή τους στην ελληνική πραγματικότητα, και να συζητηθούν οι λόγοι για τους οποίους η παροχή εκπαιδευτικού έργου από τα μουσεία είναι σήμερα πιο αναγκαία από ποτέ.

Τις παρουσιάσεις - συζητήσεις που ήταν ανοιχτές στο κοινό, παρακολούθησε μεγάλος αριθμός από μόνων, προερχόμενων κυ-

ρίως από τους χώρους της μουσειακής εκπαίδευσης, της πολιτιστικής διαχείρισης, της μουσειολογίας, της θεατρολογίας, των παιδαγωγικών και της σχολικής εκπαίδευσης.

Στο πλαίσιο των τριών αυτών συναντήσεων εργασίας, παρουσιάστηκε ένα ευρύ φάσμα δράσεων με ποικίλους κοινωνικούς αποδέκτες και διαφορετικούς χώρους εφαρμογής, ξεδιπλώθηκαν μουσειοπαιδαγωγικές αφηγήσεις με ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα και διαχρονική προσέγγιση της τοπικής ιστορίας, εκφράστηκε η επιθυμία για δράσεις που αναπτύσσουν την κριτική σκέψη και τη δημιουργικότητα, αναδείχθηκαν παλιά και νέα μεθοδολογικά εργαλεία για την εκπαιδευτική αξιοποίηση του υλικού και άυλου πολιτισμού, περιγράφηκαν δραστηριότητες σχεδιασμένες με βάση τις δυνατότητες ή το πολιτισμικό προφίλ των επισκεπτών, επιβεβαιώθηκε η ανάγκη συνεργασίας ανθρώπων με διαφορετικές ειδικότητες, τονίστηκε η σημασία ανάπτυξης συνεργειών και αναζήτησης κοινωνικών συμμαχιών, συζητήθηκε η ανάγκη για ανατροφοδότηση και συστηματικότερη αξιολόγηση των μουσειοπαιδαγωγικών πρακτικών. Τέλος, αναπτύχθηκε ένας ιδιαίτερα ουσιαστικός προβληματισμός για τον επαναπροσδιορισμό της χρησιμότητας των εκπαιδευτικών δράσεων και την ανάγκη να βρεθούν τρόποι, ώστε να μπορέσουν τα μουσεία να ανταποκριθούν στις σύγχρονες συνθήκες ρευστότητας, ανασφάλειας, μετακινήσεων και κοινωνικού αποκλεισμού.

«Μουσεία και προσβασιμότητα. Συζητώντας δράσεις και προοπτικές για τα μουσεία στη νοτιοανατολική Ευρώπη»

ARTEMIS STAMATELOU

Στις 13 Ιουνίου 2017 πραγματοποιήθηκε στο κτίριο του Ελληνικού Τμήματος του ICOM εκδήλωση με τίτλο «Μουσεία και προσβασιμότητα. Συζητώντας δράσεις και προοπτικές για τα μουσεία στη νοτιοανατολική Ευρώπη». Την εκδήλωση συνδιοργάνωσαν το Ελληνικό Τμήμα του ICOM και το Balkan Museum Network, με επιμέλεια και συντονισμό της υπογράφουσας. Ο στόχος ήταν διττός: αφενός να παρουσιαστεί, πρώτη φορά στην ελληνική μουσειακή κοινότητα, η δράση του Balkan Museum Network για τη βελτίωση της μουσειακής προσβασιμότητας, αφετέρου να συζητηθούν οι κατακτήσεις, οι ανάγκες και οι προοπτικές των ελληνικών μουσείων σε αυτό το πεδίο. Στην εκδήλωση συμμετείχαν 50 άτομα, στην πλειονότητά τους

επαγγελματίες μουσείων και φοιτητές σχετικών Πανεπιστημιακών Τμημάτων, ενώ το πρόγραμμα περιελάμβανε παρουσιάσεις από 11 ομιλητές.

Την εκδήλωση χαιρέτησε η Πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, Καθηγήτρια κυρία Αλεξάνδρα Μπούνια, η οποία τόνισε τη σημασία της συνεργασίας και της δικτύωσης σε διεθνές επίπεδο για την προώθηση του κοινωνικού ρόλου του μουσείου.

Στη συνέχεια, η κυρία Aida Vežić, Γενική Γραμματέας του Balkan Museum Network και Αναπληρώτρια Διευθύντρια του Ιδρύματος Cultural Heritage without Borders στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, παρουσίασε την αποστολή του Δικτύου και τις δράσεις του για τη βελτίωση της προσβασιμότητας στα μουσεία των Βαλκανίων μέσα από 27 έργα που υλοποιούνται με την υποστήριξη του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος.

Το Balkan Museum Network (<http://bmuseums.net/>) είναι ένα περιφερειακό δίκτυο που στηρίζεται στα μέλη του, τα οποία στην παρούσα φάση αριθμούν 60 μουσεία, 50 άτομα και 3 ΜΚΟ κυρίως από χώρες της Βαλκανικής χερσονήσου. Ιδρύθηκε το 2006 στο Μουσείο Gustavianum στην Ουψάλα Σουηδίας και, από το 2015, αποτελεί ανεξάρτητο μη κυβερνητικό πολιτιστικό οργανισμό με έδρα το Σαράγεβο στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Διοικείται από Συμβούλιο εννέα επαγγελματιών μουσείων, ενώ τη λειτουργία του συνδράμει το σουηδικό μη κυβερνητικό ίδρυμα Cultural Heritage without Borders. Αποστολή του Balkan Museum Network είναι να συμβάλει στην προστασία και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς των Βαλκανίων και να υποστηρίξει τα μουσεία της περιοχής ώστε να εκπληρώσουν τον κοινωνικό ρόλο τους, μέσω της προώθησης της μάθησης, της συνεργασίας και της ειρηνικής συνύπαρξης.

Με την εισήγησή τους, η Δρ Μαρία-Ξένη Γαρέζου, Προϊσταμένη του Τμήματος Αρχαιολογικών Μουσείων και Συλλογών και η κυρία Έλενα Γλύτση, Αρχαιολόγος-Μουσειολόγος στο ίδιο Τμή-

Ομιλία της Aida Vežić, Γενικής Γραμματέως του Balkan Museum Network και Αναπληρώτριας Διευθύντριας του Ιδρύματος Cultural Heritage without Borders στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη

Ομιλία του Γιάννη Πολυχρονίου, πρώην Προϊστάμενου του Τμήματος Αρχιτεκτονικών Μελετών & του Γραφείου Προσβασιμότητας ΑμεΑ στη Διεύθυνση Μελετών Μουσείων & Πολιτιστικών Κτιρίων του ΥΠΠΟ

μα της Διεύθυνσης Μουσείων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, αναφέρθηκαν διεξοδικά στο έργο της Διεύθυνσης για τη διασφάλιση της προσβασιμότητας στα κρατικά αρχαιολογικά μουσεία σε εθνικό επίπεδο με στόχο «έναν ολιστικό στρατηγικό σχεδιασμό».

Ακολούθησε η παρουσίαση της υπογράφουσας, ως μέλους της ομάδας εργασίας του Balkan Museum Network, σχετικά με την προσπάθεια που γίνεται διεθνώς από πολλά μουσεία να υλοποιήσουν δράσεις με βάση το κοινωνικό μοντέλο προσέγγισης της αναπηρίας, με ιδιαίτερη αναφορά στη συμβολή του Balkan Museum Access Group.

Στο δεύτερο μέρος της εκδήλωσης, ο κύριος Γιάννης Πολυχρονίου, πρώην Προϊστάμενος του Τμήματος Αρχιτεκτονικών Μελετών & του Γραφείου Προσβασιμότητας ΑμεΑ στη Διεύθυνση Μελετών Μουσείων & Πολιτιστικών Κτιρίων του ΥΠΠΟ παρουσίασε το ιστορικό της πρόσβασης και εξυπηρέτησης των Ατόμων με Αναπηρία στα ελληνικά μουσεία και ανέπτυξε το σκεπτικό για τη φιλοσοφία και τις αρχές που διέπουν τις προσπάθειες για καλύτερες υποδομές και υπηρεσίες.

Στη συνέχεια μία ενότητα ομιλιών πραγματεύτηκε ζητήματα που αφορούν την αισθητηριακή πρόσβαση (sensory access) των μουσείων και της γνώσης που προσφέρουν.

Η κυρία Εσθήρ Σολομών, Επίκ. Καθηγήτρια Μουσειολογίας στη Σχολή Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ανέπτυξε το θεωρητικό πλαίσιο της συζήτησης αναδεικνύοντας την ποιικιλία των προσεγγίσεων που στοχεύουν στην πολυαισθητηριακή ερμηνεία των μουσειακών συλλογών, τονίζοντας το σημαντικό ρόλο των μουσείων στην άρση του κοινωνικού αποκλεισμού και των στερεοτυπικών αντιλήψεων για την αναπηρία.

Η κυρία Γεωργία Ρουκουτάκη, Αντιπρόεδρος Δ.Σ και Υπεύθυνη Πολιτιστικών Δράσεων του Φάρου Τυφλών της Ελλάδας/Μου-

σείου Αφής εξέθεσε τη φιλοσοφία και τη διαφορετική προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω των αισθήσεων που προτείνει το Μουσείο Αφής.

Η κυρία Καλλιόπη Γκίκα, Οδηγός Έργων Τέχνης για Άτομα με Προβλήματα Όρασης και συνεργάτιδα του Φάρου Τυφλών μίλησε για τις δυνατότητες πρόσβασης που προσφέρει η απτική διερεύνηση έργων τέχνης με τη Μέθοδο Loretta Secchi.

Στη συνέχεια, ο κύριος Φίλιππος Μαζαράκης, επιμελητής του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου και Ταμίας του Ελληνικού Τμήματος του ICOM παρουσίασε το έργο με τίτλο "A Touch of History!", που υλοποιεί το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο και ο Φάρος Τυφλών της Ελλάδας με την υποστήριξη του Balkan Museum Network, με στόχο τη βελτίωση της πρόσβασης μέσω των αισθήσεων για πρώτη φορά σε συλλογές που αφορούν τη νεότερη ελληνική Ιστορία.

Τον κύκλο των ομιλιών έκλεισε η κυρία Αμαλία Τσιτούρη, Αρχαιολόγος - Μουσειολόγος του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και συντονίστρια της ελληνικής ομάδας εργασίας ICOM – CECA. Κάνοντας μία σύντομη αναφορά στο σχεδιασμό μουσειακών δράσεων για Άτομα με Αναπηρία παρουσίασε πώς η μουσειοπαιδαγωγική εμπειρία «ανοίγει δρόμους» για ένα μουσείο προσβάσιμο σε όλους.

Η διοργάνωση της εκδήλωσης σχολιάστηκε θετικά τόσο από τους συμμετέχοντες ομιλητές όσο και από το κοινό, ενώ εκφράστηκε η επιθυμία να ακολουθήσουν και άλλες συζητήσεις πάνω στην ίδια θεματική για την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών σε εθνικό επίπεδο.

Το έργο “Mu.SA: Museum Sector Alliance” και ο ρόλος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM

ARTEMIS STAMATELOU

Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM συμμετέχει στο τριετές έργο διακρατικής συνεργασίας με τίτλο “Mu.SA: Museum Sector Alliance” (2016-2019), το οποίο υλοποιείται με τη συγχρηματοδότηση του Προγράμματος Erasmus+ / Sector Skills Alliances της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τη σύμπραξη του έργου συντονίζει το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και, εκτός από το Ελληνικό Τμήμα του ICOM, συμμετέχουν το Culture Action Europe από το Βέλγιο, ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού και το IEK AKMH από την Ελλάδα, οι Melting Pro Learning, Link Campus University, Symbola Foundation for Italian Qualities και Istituto Beni Culturali Regione Emilia-Romagna από την Ιταλία, οι University of Porto, ICOM Πορτογαλίας και Mapa das Ideias από την Πορτογαλία.

Σκοπός του έργου είναι να γεφυρώσει την απόσταση που διαπιστώνεται ανάμεσα στην τυπική εκπαίδευση και την αγορά εργασίας στον κλάδο των μουσείων, όπου ολοένα και συχνότερα τα τελευταία χρόνια, λόγω της υιοθέτησης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας, προκύπτουν ανάγκες για νέους επαγγελματικούς ρόλους.

Πρώτο βήμα για την υλοποίηση του Mu.SA ήταν η ταυτοποίηση και χαρτογράφηση των αναγκών των επαγγελματιών των μουσείων για ψηφιακές και μεταβιβάσιμες δεξιότητες. Ειδικότερα οι τελευταίες αποτελούν ζητούμενο στην εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση ενηλίκων σε διεθνές επίπεδο, καθώς συνδέονται άμεσα με τη συνολική εξέλιξη ενός επαγγελματία μέσω της ανάπτυξης των ικανοτήτων του για επικοινωνία, συνεργασία, λήψη αποφάσεων, διαχείριση χρόνου και πίεσης, επίλυση προβλημάτων κ.ά. Με βάση τις δεξιότητες που εντοπίστηκαν κατά το πρώτο στάδιο έρευνας του έργου, καταρτίστηκαν τέσσερις νέοι επαγγελματικοί ρόλοι που θεωρήθηκαν χρήσιμοι, προκειμένου τα μουσεία να ανταποκριθούν στην αποστολή τους για τη διαφύλαξη και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς απαντώντας ταυτόχρονα στις προκλήσεις της ψηφιακής εποχής.

Ο κύριος στόχος του έργου Mu.SA είναι να αναπτύξει ένα πολυεπίπεδο πρόγραμμα σπουδών, για να καλύψει τις ανάγκες επιμόρφωσης των επαγγελματιών των μουσείων στις νέες ψηφια-

κές δεξιότητες και ρόλους. Πιο συγκεκριμένα, στην παρούσα φάση σχεδιάζεται:

- Τράπεζα Ανοιχτών Εκπαιδευτικών Πόρων (Open Educational Resources / OER) που θα προσφέρει κατάρτιση σε περίπου 40 ψηφιακές και μεταβιβάσιμες δεξιότητες.
- Μαζικά Ελεύθερα Διαδικτυακά Μαθήματα (MOOC) και ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα εξειδίκευσης που θα περιλαμβάνει εκπαίδευση διά ζωής, εξ αποστάσεως και πρακτική άσκηση σε μουσεία.

Με την ολοκλήρωσή του το έργο αναμένεται να ωφελήσει άμεσα τους επαγγελματίες των μουσείων, τους φοιτητές και αποφοίτους μουσειακών και εν γένει πολιτιστικών σπουδών, καθώς και όσους ενδιαφέρονται να εργασθούν στον κλάδο των μουσείων σε διεθνές επίπεδο, παρέχοντας πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικό υλικό, τεχνογνωσία και καλές πρακτικές.

Σε αυτό το πλαίσιο, το Ελληνικό Τμήμα του ICOM, συμμετέχει ενεργά σε όλα τα στάδια αξιοποιώντας μία ακόμη ευκαιρία για την εκπλήρωση της αποστολής του να προωθήσει τη συνεργασία, επιμόρφωση και δικτύωση των επαγγελματιών των μουσείων. Ο ρόλος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM στο έργο είναι κομβικός, καθώς πραγματοποίησε, με συμμετοχή 20 επαγγελματιών μουσείων, την έρευνα για τη συλλογή και ανάλυση ποιοτικών δεδομένων, προκειμένου να χαρτογραφηθούν οι ψηφιακές και μεταβιβάσιμες δεξιότητες και οι ανάγκες επιμόρφωσης των ανθρώπων των μουσείων στη χώρα μας. Παράλληλα συμμετέχει στην αξιολόγηση και διάδοση των αποτελεσμάτων του, ενώ καθοριστική θα είναι η συμβολή του στη φάση της πιλοτικής εφαρμογής, καθώς θα εργασθεί για τη λειτουργία του προγράμματος σπουδών και την αξιοποίηση της εκπαιδευτικής πλατφόρμας του Mu.SA από τους επαγγελματίες των μουσείων.

Περισσότερες πληροφορίες για το έργο καθώς και οι αναφορές των αποτελεσμάτων της έρευνας για τις δεξιότητες και τους νέους επαγγελματικούς ρόλους που αναδύονται στον μουσειακό κλάδο βρίσκονται στον ιστότοπο του έργου Mu.SA (<http://www.project-musa.eu/>).

Β' Συνάντηση για την Αναγνώριση/Πιστοποίηση των Ελληνικών Μουσείων

ΕΛΕΝΑ ΓΛΥΤΣΗ

Την Παρασκευή, 29 Σεπτεμβρίου 2017, πραγματοποιήθηκε στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο η Β' Ενημερωτική Συνάντηση του Τμήματος Αρχαιολογικών Μουσείων και Συλλογών της Διεύθυνσης Μουσείων, με τίτλο «Αναγνώριση μουσείων: Ο λόγος στα μουσεία για τα μουσεία».

Στόχος της φετινής Συνάντησης που φιλοξενήθηκε στην εμβληματική Αίθουσα του Κοινοβουλίου του ιστορικού κτηρίου, ήταν η αποτίμηση του πρώτου χρόνου λειτουργίας του ελληνικού συστήματος αναγνώρισης μουσείων (τόσο από πλευράς της Ομάδας Έργου του Υπουργείου που αξιολογεί τις αιτήσεις όσο και από την πλευρά των μουσείων που ήδη υπέβαλαν αίτηση αναγνώρισης). Στο πλαίσιο της συνάντησης, οι παριστάμενοι επαγγελματίες των μουσείων ενημερώθηκαν ακόμη σχετικά με τον μελλοντικό σχεδιασμό του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού ως προς τα ζητήματα βελτιστοποίησης και προβολής της διαδικασίας.

Η κύρια ομιλία πραγματοποιήθηκε από την Πρόεδρο της Ομάδας Έργου της Αναγνώρισης και Επίτιμη Διευθύντρια του ΥΠΠΟΑ κ. Τέτη Χατζηνικολάου, η οποία μετά από σύντομη απολογιστική αναφορά των εργασιών της Ομάδας στο διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης Συνάντησης, παρουσίασε τα 23 μουσεία κάθε τύπου που υπέβαλαν αίτηση αναγνώρισης, ενώ έθιξε και άλλα ζητήματα που απασχόλησαν την Ομάδα, όπως τα κριτήρια κατηγοριοποίησης των μουσείων, τα θέματα προσβασιμότητας και βιωσιμότητας, τα προβλήματα συντήρησης, την αναγκαιότητα παραγωγής ενός υποστηρικτικού της διαδικασίας πληροφοριακού συστήματος, καθώς και του σχεδιασμού της οπτικής ταυτότητας της αναγνώρισης. Στη συνέχεια, τον λόγο πήραν εκπρόσωποι των πέντε εκ των είκοσι ιδιωτικών μουσείων που πέρασαν με επιτυχία το πρώτο στάδιο της διαδικασίας (προέλεγχος), οι οποίοι μοιράστηκαν με το ακροατήριο την εμπειρία κατάρτισης του φακέλου της αίτησης. Πρόκειται για το Ιστορικό Μουσείο Κρήτης (Αγνίσταος Καλουτσάκης), το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο (Φίλιππος Ι. Μαζαράκης-Αινιάν), τη Δημοτική Πινακοθήκη Λάρισας – Μουσείο Γ.Ι. Κατσίγρα (Άννη Ψάρρα), το Δικτύο Μουσείων του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς (Άννα Καλλινικίδου) και το Ιστορικό-Λαογραφικό Μουσείο «Λ & Ν. Σακελλαρίου – Κέντρο Τεκμηρίωσης και Επικοινωνίας Δήμου Καρδίτσας» (Φωτεινή Λέκκα). Ακολούθησαν σύντομες παρεμ-

βάσεις, καταρχήν από την αρχαιολόγο-μουσειολόγο Έλεια Βλάχου, η οποία τόνισε τη διαφορά μεταξύ της βράβευσης ενός μουσείου από έναν ευρωπαϊκό φορέα και της εποικοδομητικής για το ίδιο (το μουσείο) συμμετοχής στη διαδικασία της αναγνώρισης και, κατόπιν, από την κ. Εύη Σαχίνη, Διευθύντρια του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης, η οποία μίλησε για το σχεδιαζόμενο από τον φορέα που εκπροσωπεί πληροφοριακό σύστημα της αναγνώρισης. Το δεύτερο μέρος της Συνάντησης περιελάμβανε δύο ακόμη παρεμβάσεις: από την υπογράφουσα, η οποία μίλησε για τον τρόπο συμπλήρωσης του εντύπου προελέγχου, και από την κ. Μαρία Μερτζάνη, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων, η οποία έδωσε διευκρινίσεις για τον ρόλο του υπεύθυνου συντήρησης στα μουσεία. Η Συνάντηση έκλεισε με στρογγυλή τράπεζα στην οποία συμμετείχαν οι κ.κ. Σταυρούλα Φωτοπούλου, Μαρία Μερτζάνη, Κωνσταντίνος Φρισήρας και Μαρία Ξένη Γαρέζου, μέλη της Ομάδας Έργου, οι οποίοι έδωσαν, ο καθένας στο πεδίο της αρμοδιότητάς του, απαντήσεις στα ζητήματα που τέθηκαν από το κοινό.

Τις εργασίες της Συνάντησης, που συνδιοργανώθηκε από τις Διευθύνσεις Νεώτερου Πολιτιστικού Αποθέματος και Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Μουσείων αντίστοιχα, παρακολούθησαν περισσότερα από εβδομήντα πέντε μη δημόσια μουσεία της επικράτειας, καθώς και ειδικοί από τον χώρο των μουσείων. Οι ανακοινώσεις των ομιλητών έχουν βιντεοσκοπηθεί και είναι στη διάθεση των ενδιαφερομένων στον ιστότοπο του Ιδρύματος Μποδοσάκη "blod" (<http://www.blod.gr/lectures/Pages/viewevent.aspx?EventID=740>).

Υπενθυμίζεται ότι ο τίτλος του «αναγνωρισμένου από το κράτος μουσείου» απονέμεται σε όσα μουσεία πληρούν τις προδιαγραφές που αναγράφονται στα άρθρα 45 και 73 παρ. 8 του Ν. 3028/2002 και στην Υ.Α. ΥΠΠΟΤ /ΓΔΑΠΚ/ΔΙΝΕΠΟΚ/Δ93783/1682 (ΦΕΚ 2385/Β/26.10.2011). Η περιγραφή της διαδικασίας και τα σχετικά έντυπα μπορούν να αναζητηθούν στην κάτωθι ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.culture.gr/el/service/SitePages/view.aspx?ilD=28>

19η Συνάντηση Μουσείων Νεώτερου Πολιτισμού Νεοελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά και Εκπαίδευση

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ-ΒΙΛΛΥ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

Την 1η Δεκεμβρίου 2017 πραγματοποιήθηκε από τη Διεύθυνση Νεώτερου Πολιτιστικού Αποθέματος και Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, σε συνεργασία με το ελληνικό τμήμα του ICOM, η 19η ετήσια Συνάντηση των Μουσείων Νεώτερου Πολιτισμού με θέμα «Μουσεία Δημιουργικότητα και Τοπικές Κοινωνίες» στο αμφιθέατρο της Διεύθυνσης Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων, Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών (ΔΔΕΑΜΤΠΠΑ).

Η φετινή Συνάντηση Μουσείων Νεώτερου Πολιτισμού είχε εορταστικό χαρακτήρα, καθώς ο θεσμός συμπλήρωσε 20 χρόνια ζωής. Η κ. Τέτη Χατζηνικολάου, Επίτιμη Δ/ντρια του ΥΠΠΟΑ, παρουσίασε τους σταθμούς στη διάρκεια αυτών των χρόνων. Ως κεντρικό θέμα της συνάντησης ήταν η συζήτηση για τις ευκαιρίες που προσφέρει στα Μουσεία μας ο δημιουργικός και πολιτιστικός τομέας της οικονομίας.

Ο πολιτισμός είναι ίσως το πιο εμβληματικό από τα δημόσια αγαθά. Είναι δημόσιος εξ ορισμού. Αν δεν είναι δημόσιος (αν δεν έχει τουλάχιστον τις προϋποθέσεις για πρόσβαση όλων σε αυτόν), είναι ένα περιορισμένο φαινόμενο. Μέσα από τις πολιτιστικές δράσεις μπορούμε να αναδείξουμε και να εμπεδώσουμε αξίες όπως η ελευθερία της έκφρασης, η ανεκτικότητα, η κοινωνική δικαιοσύνη, ο αμοιβαίος σεβασμός και η ισότητα σε όλα τα επίπεδα. Τις αξίες δηλαδή που μας κάνουν περήφανες και περήφανους για την εξέλιξη των κοινωνιών στις οποίες ζούμε.

Ωστόσο, όλα αυτά λειτουργούν μέσα σε ένα οικονομικό πλαίσιο. Είναι η οικονομία περιορισμός για τις πολιτιστικές εκφράσεις; Είναι ο πολιτισμός μια πολυτέλεια; Πιστεύουμε ακράδαντα ότι η απάντηση και στα δύο ερωτήματα είναι όχι. Ζούμε εδώ και επτά χρόνια μια δυσβάσταχτη οικονομική κρίση. Ο πολιτισμός, τόσο η πολιτιστική κληρονομιά όσο και η σύγχρονη δημιουργία, έχουν πληγεί πολύ σοβαρά από περικοπές, ελλείψεις προσωπικού κλπ. Κάποιοι θεσμοί έχουν σχεδόν καταρρεύσει. Πιστεύουμε ότι ήρθε η ώρα να εξερευνήσουμε και να αξιοποιήσουμε τις δυνατότητες που προσφέρει ο πολιτισμός ως αναπτυξιακό εργαλείο, όχι μόνο οικονομικής ανάπτυξης αλλά και κοινωνικής συνοχής.

Ο πολιτιστικός και δημιουργικός τομέας δεν αποτελεί κόστος ή πολυτέλεια αλλά στρατηγική επένδυση για την Ελλάδα, και μάλιστα για την Ελλάδα της κρίσης. Ο πολιτισμός δεν θα πάψει ποτέ να αποτελεί δημόσιο αγαθό που θα βασίζεται σε μεγάλο

ποσοστό στην κρατική επιχορήγηση -όση και όταν υπάρχει. Δεν πρέπει όμως να υποτιμούμε την αναπτυξιακή και επιχειρηματική του διάσταση που μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην οικονομία της χώρας. Η έρευνα της McKinsey, με θέμα «Η Ελλάδα 10 χρόνια μπροστά-προσδιορίζοντας το νέο μοντέλο ανάπτυξης (2011)», κατέδειξε τη σημασία του πολιτισμού, που σε συνδυασμό με τον τουρισμό μπορεί να συμπεριληφθεί στους πέντε κύριους κλάδους πάνω στους οποίους θα πρέπει να στηριχθεί το νέο παραγωγικό μοντέλο της χώρας. Η έρευνα της Τράπεζας της Ελλάδος το 2014 έδειξε ανάγλυφα τη δυναμική του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα. Η έρευνα της Deloitte το 2014 απέδειξε ότι κάθε ευρώ που επενδύεται στον πολιτισμό, επιστρέφει 3 ευρώ πίσω, ένας τεράστιος πολλαπλασιαστής που δεν έχει όμοιο σε κανέναν άλλο τομέα. Εξαιρετικά χρήσιμες πληροφορίες για τις Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες στην Ελλάδα υπάρχουν στην πρόσφατη μελέτη του Ινστιτούτου Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου με τίτλο «Μελέτη για την χαρτογράφηση της Πολιτιστικής – Δημιουργικής Βιομηχανίας στην Ελλάδα» (2016). Με εξαίρεση την πρώτη μελέτη, οι υπόλοιπες τρεις εκπονήθηκαν για λογαριασμό του ΥΠΠΟΑ. Στη διάρκεια της 19ης Συνάντησης, στο στρογγυλό τραπέζι, παρουσιάστηκαν τα ενδιαφέροντα ευρήματα μιας ακόμη μελέτης, την οποία εκπόνησε το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE) και αφορά τα Μουσεία του ΠΙΟΠ και τη συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη.

Φαίνεται λοιπόν ότι οι οικονομολόγοι και στην Ελλάδα έχουν στραφεί στο θέμα, ειδικά σε αυτήν την περίοδο που έχουμε απόλυτη ανάγκη να δούμε πώς μεταφέρεται σε οικονομικό επίπεδο αυτό που κάνουμε.

Έχει έρθει η ώρα που οι ίδιοι οι πολιτιστικοί θεσμοί θα πρέπει να εξετάσουν πώς μπορούν:

α) να δημιουργήσουν μικρούς πυρήνες απασχόλησης στον άμεσο περίγυρό τους

β) να αναδιατάξουν κάποιες από τις δράσεις τους ώστε να καταστούν πυλώνες νέας δημιουργίας, όχι μόνο ως θεματοφύλακες αντικειμένων, αρχείων και γνώσεων πολιτισμικών.

Υπάρχει κίνδυνος να αλλάξουμε φυσιογνωμία, αν ακολουθήσουμε μια τέτοια προσέγγιση; Φυσικά, ναι. Βεβαίως, αν το κάνουμε αδέξια, αν προσπαθήσουμε να μεταφέρουμε μοντέλα διαχείρισης που δεν ταιριάζουν με τους οργανισμούς μας και τη φιλοσοφία μας. Το Υπουργείο εγκαινίασε μόλις πριν ένα μήνα την πρώτη στην Ελλάδα εκστρατεία ενημέρωσης για τη Σύμβαση για την Προστασία και Προώθηση της Ποικιλομορφίας των Πολιτιστικών Εκφράσεων.

Το φυλλάδιο που συνοδεύει το φάκελο που παρέλαβαν όσοι συμμετείχαν στη Συνάντηση δίνει μια εικόνα για το πώς μπορούμε να δουλέψουμε μαζί για την ανάδειξη της ποικιλομορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων. Χρειάζεται, επομένως, να δούμε όλοι μαζί πώς μπορούμε να ανακαλύψουμε τη δυναμική των συλλογών μας και των δράσεων που αναπτύσσουμε μέσα στα Μουσεία μας. Αυτό που προσφέρει η Σύμβαση για την Προστασία και την Προώθηση της Ποικιλομορφίας των Πολιτιστικών Εκφράσεων είναι εργαλεία και καλές πρακτικές διακυβέρνησης, δηλ. διαχείρισης σε μεγάλη κλίμακα (περιφερειακή και εθνική) της πολιτιστικής δημιουργίας, ώστε να μην αγνοείται καμιά από τις δύο πλευρές των πολιτιστικών αγαθών. Στην 19η Συνάντησή μας ανοίξαμε το θέμα αυτό για πρώτη φορά στο περιβάλλον των Μουσείων του Νεότερου Πολιτισμού.

Στην πρώτη Συνεδρία ακούσαμε από τους επαγγελματίες των Μουσείων προτάσεις που αποδίδουν στην κοινωνία τη γνώση και τις τεχνικές που διαφυλάσσουν στις συλλογές τους. Στο Στρογγυλό Τραπέζι συζητήθηκε η δυνατότητα των Μουσείων και των Μνημείων του Νεότερου Πολιτισμού να αποτελέσουν κόμβους ερμηνείας του περιβάλλοντος, της τοπικής ιστορίας και να ενισχύσουν έτσι την εμπειρία του επισκέπτη. Πιστεύουμε, επίσης, ότι τα πωλητήρια των Μουσείων είναι πολύ σημαντικά σε αυτή τη διαδικασία. Ακούσαμε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον πώς το Μουσείο Μπενάκη οργανώνει τα πωλητήριά του, πώς διαφοροποιεί τα πωλητέα τους και πώς με τις παραγγελίες του δίνει μια μικρή, αλλά πολύ κρίσιμη ώθηση σε επαγγελματίες που εμπνέονται από τα εκθέματα, την παράδοση, ή διαμορφώνουν προϊόντα με περιβαλλοντική συνείδηση.

Τα Μουσεία που οργανώνουν μαθήματα εκμάθησης τεχνογνωσιών μας έδειξαν πώς καλύπτουν, ως ένα βαθμό, ελλείμματα στην τεχνική εκπαίδευση της χώρας, όπως προέκυψε ανάγλυφα από την παρουσίαση των σχετικών δραστηριοτήτων του Μουσείου Νεώτερης Κεραμικής.

Η κεντρική θεματική της Συνάντησης εστιάστηκε με επιτυχία στην καταλυτική σύνδεση πολιτισμού και δημιουργικότητας. Ακούσαμε έξυπνες, καινοτόμες και βιώσιμες συνέργειες, ώστε να αξιοποιηθούν γνώσεις, δεξιότητες και πολιτισμικές εκφράσεις που διαφυλάσσουμε στα Μουσεία. Η Συνάντηση άφησε παρακαταθήκες για τις συνεργατικές σχέσεις που μπορούν να αναπτυχθούν μεταξύ των μουσείων και των κλάδων της δημιουργικής οικονομίας.

Αν και το φετινό θέμα είχε προκαλέσει αρκετά ερωτηματικά σε κάποια από τα Μουσεία που συμμετέχουν και αυτό είχε εκφραστεί στην επικοινωνία που είχαμε μετά

τη δημοσίευση της αρχικής μας πρόσκλησης, τον Ιούλιο 2017, τελικώς τις εργασίες της ημερίδας παρακολούθησαν συνολικά 127 άτομα, από 45 Μουσεία και φορείς, εργαζόμενοι σε άλλες υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ, καθώς και αρκετοί μεταπτυχιακοί φοιτητές. Η συμμετοχή ήταν από τις υψηλότερες των τελευταίων ετών και, με βάση τις απαντήσεις που δόθηκαν μέχρι στιγμής στην online αξιολόγηση, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν υψηλό βαθμό ικανοποίησης τόσο για τη διοργάνωση της Συνάντησης όσο και για το επίπεδο των εισηγήσεων.

Διάλεξη Επιτροπής Συντήρησης

ΖΩΙΤΣΑ ΓΚΙΝΝΗ

ΠΟΛΥΤΙΜΗ ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ

Το 2017 ενεργοποιήθηκε εκ νέου η Επιτροπή για τη Συντήρηση του Ελληνικού Τμήματος του ICOM με συντονιστές τις Ζωίτσα Γκιννή και Πολυτίμη Λουκοπούλου. Η επιτροπή έχει σκοπό να προωθήσει θέματα συντήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, να ευαισθητοποιήσει το ευρύ κοινό και να ενημερώσει τους επαγγελματίες των μουσείων. Στο πλαίσιο αυτό, σχεδιάζονται δράσεις οι οποίες θα ακολουθήσουν τέσσερις βασικές κατευθύνσεις: κύκλος διαλέξεων, επιμορφωτικό σεμινάριο, σύμπόσιο συντήρησης, δράσεις για το ευρύ κοινό.

Ο νέος κύκλος διαλέξεων, με τίτλο «Η συντήρηση πέρα από τις επεμβάσεις», θα έχει στόχο την εξοικείωση των συμμετεχόντων

Ομιλία του Δρ. Γεώργιου Μπουδαλή, Υπεύθυνου του Εργαστηρίου Συντήρησης Χαρτιού-Βιβλίου, του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού

με θέματα προληπτικής συντήρησης και διαχείρισης συλλογών και πρόκειται να ξεκινήσει στις αρχές του 2018.

Πριν την έναρξη του κύκλου διαλέξεων προσκλήθηκε ως ειδικός ομιλητής ο Δρ. Γεώργιος Μπουδαλής, Υπεύθυνος Εργαστηρίου Συντήρησης Χαρτιού-Βιβλίου, του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού, για να παρουσιάσει το θέμα με τίτλο η «Η γέννηση του κώδικα και τα τέχνηρα της ύστερης αρχαιότητας» (Πέμπτη 7 Δεκεμβρίου 2017). Ο Δρ. Μπουδαλής υλοποίησε μέρος της έρευνας του, με υποτροφία από το Bard Graduate Center της Νέας Υόρκης, η οποία ολοκληρώνεται με τη διοργάνωση έκθεσης «The Codex and Crafts in Late Antiquity», (23 Φεβρουαρίου -8 Ιουλίου 2018), Bard Graduate Center με επιμέλεια του ιδίου, και ομότιτλη έκδοση μονογραφίας (The University of Chicago Press Books).

Συνέδριο «Γιώργος και Λένα Γουργιώτη: Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας, ένα έργο ζωής»

ΦΑΝΗ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ

Στις 3-5 Νοέμβρη 2017 η Αντιδημαρχία Πολιτισμού και Επιστημών του Δήμου Λαρισαίων και ο Σύλλογος του Λ.Ι.Μ.Λ. οργάνωσαν Συνέδριο με θέμα «Γιώργος και Λένα Γουργιώτη: Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας, ένα έργο ζωής» στην μνήμη της Λένας Γουργιώτη, Ιδρύτριας, Προέδρου και Διευθύντριας του Μουσείου.

Το Συνέδριο αυτό αποτέλεσε ελάχιστο φόρο τιμής σε δύο ανθρώπους της προσφοράς, με ήθος, υψηλά ιδανικά και επιστημονική γνώση που αφιέρωσαν τη ζωή τους σε έναν κοινό στόχο: τη διάσωση και ανάδειξη της ιστορίας και της παράδοσης της Λάρισας και της ευρύτερης περιοχής. Συμπαραστάτες και αρωγοί από την αρχή έως και σήμερα, το Υπουργείο Πολιτισμού και οι Τοπικές Αρχές.

Στο Συνέδριο ακούστηκαν υψηλού επιπέδου εισηγήσεις κορυφαίων επιστημόνων πάνω σε θέματα του Πολιτισμού και της διαχείρισής του στη σύγχρονη εποχή. Την έναρξη των εργασιών κήρυξε η Υπουργός Πολιτισμού κ. Λυδία Κονιόρδου και επίσημος ομιλητής του Συνεδρίου ήταν ο Ακαδημαϊκός κ. Αγγελος Δεληβορριάς, Διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη.

Ο αριθμός των ανθρώπων που το παρακολούθησαν αποδεικνύει πως ο σκοπός του Συνεδρίου για άνοιγμα του Μουσείου

όχι μόνο στο επιστημονικό αλλά και στο ευρύτερο κοινό επιτεύχθηκε σε μεγάλο βαθμό. Στόχος είναι να καταστεί η επιστημονική αυτή συνάντηση θεσμός για το Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας που θα το αναγάγει σε πεδίο γόνιμου επιστημονικού διαλόγου και αφετηρία για περαιτέρω επιστημονική έρευνα και γνώση.

Το Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας (Λ.Ι.Μ.Λ.)

Το Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας (Λ.Ι.Μ.Λ.) ιδρύθηκε το 1973 από ένα μικρό πυρήνα ατόμων με κοινή καταγωγή και ειδική παιδεία, προκειμένου να αποθησαυρίσουν λαογραφικό και ιστορικό υλικό της Λάρισας και της ευρύτερης περιοχής. Πρωτεργάτες στην ίδρυση του Μουσείου υπήρξαν ο χημικός Γιώργος Γουργιώτης, συλλέκτης με εξαιρετική ευρυμάθεια στο πεδίο της νεότερης ιστορίας και λαογραφίας της περιοχής και η αρχαιολόγος-λαογράφος Λένα Γουργιώτη, οι οποίοι οραματίστηκαν και ίδρυσαν ένα Μουσείο του νεότερου ελληνικού πολιτισμού, σημείο αναφοράς για την πόλη της Λάρισας.

Με έμφαση στη συγκέντρωση, τη μελέτη και την προβολή υλικών και άυλων τεκμηρίων της προμηχανικής και πρωτοβιομηχανικής περιόδου στη Λάρισα και τη Θεσσαλία, το Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας σύντομα αναδεικνύεται σε ένα μεγάλο Μουσείο νεότερου πολιτισμού για τη Θεσσαλία και σε ένα από τα σημαντικότερα μουσεία της ελληνικής περιφέρειας και της χώρας.

Οι συλλογές του Μουσείου σήμερα αριθμούν πάνω από 20.000 αντικείμενα (15ο αι.-μέσα 20ού αι.) ενώ περιλαμβάνουν ένα πλούσιο ιστορικό και φωτογραφικό αρχείο.

Από τις αρχές του 2009 το Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας στεγάζεται σε νέο κτίριο, που προσφέρει στον επισκέπτη όλες τις σύγχρονες παροχές και, επιπλέον, προσβασιμότητα σε ΑμεΑ.

Η επανέκθεση του υλικού αντανάκλα τις σύγχρονες μουσειολογικές αντιλήψεις και φέρει την υπογραφή της μουσειολόγου κ. Λαλούλας Χρυσικοπούλου. Προβάλλονται όψεις του αγροτικού και αστικού πολιτισμού στη Θεσσαλία, πριν και μετά την προσάρτησή της στο νεοελληνικό κράτος (1881), με έμφαση στον άνθρωπο, τη λατρεία, την κατοικία και την εργασία, όπως αποτυπώνονται μέσα από τις Συλλογές του Μουσείου.

Σήμερα το Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας, ένα σύγχρονο μουσείο, αποτελεί έναν ζωντανό κύτταρο στην υπηρεσία της κοινωνίας και αφουγκράζεται τις εξελίξεις που συντελούνται σε τοπικό και διεθνές επίπεδο και επαναπροσδιορίζο-

ντας ανάλογα το ρόλο, τις πρακτικές και τα μέσα του.

Με βασικό πυρήνα τις Συλλογές του, προβάλλει τα αντικείμενα τόσο μέσα από τη μόνιμη όσο και τις περιοδικές εκθέσεις που πλέον σχεδιάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε ο επισκέπτης, από απλός παρατηρητής να μετατρέπεται σε ενεργό δέκτη πολιτιστικών μηνυμάτων, σε διάλογο με τα μουσειακά αντικείμενα, να ακούει την ιστορία τους και να «ερμηνεύει» τα συμφραζόμενά τους. Σε άλλες περιπτώσεις το Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας προσπαθεί να προκαλέσει το κοινό του με στόχο να προσφέρει ποικίλες οπτικές και αναγνώσεις, για γόνιμο προβληματισμό πάνω σε αμφιλεγόμενα πρόσωπα και καταστάσεις της ιστορίας ή της σύγχρονης πραγματικότητας.

Το Μουσείο σήμερα προσπαθεί να είναι ελκυστικό στο κοινό, να προσφέρει ποιοτική επίσκεψη, γόνιμη και υψηλής ποιότητας εμπειρία και ποικίλες «δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου» για παιδιά, ενήλικες, οικογένειες και ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Εκπαιδευτικά προγράμματα, επιμορφωτικά σεμινάρια, βιωματικές δράσεις σχεδιάζονται και υλοποιούνται για όλους ανεξαιρέτως, μέσα και έξω από το κτιριακό κέλυφος του Μουσείου με σκοπό την άρση κάθε είδους διακρίσεων και αποκλεισμών.

Μέσα από την εξωστρέφειά του και συνέργειες με μουσεία, επιστημονικά και πολιτιστικά ιδρύματα, εκπαιδευτικούς φορείς το Μουσείο διευρύνει τις δράσεις του και επικοινωνεί με το κοινό του.

Τέλος, μέλημα και στόχο του Λαογραφικού Ιστορικού Μουσείου Λάρισας αποτελεί η προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, εξίσου σημαντικής με τις υλικές μαρτυρίες του παρελθόντος, με προτεραιότητα τη διάδοση και αναβίωση της παραδοσιακής τεχνικής της τυποβαφικής. Καθώς στις συλλογές του διαθέτει σχεδόν εξολοκλήρου το υλικό των δύο τελευταίων μεγάλων εργαστηρίων παραγωγής σταμπωτών του Τυρνάβου (ξυλότυπους και σταμπωτά) έχει ξεκινήσει την αναβίωση των εργαστηρίων σε επίπεδο σεμιναρίων και εκμάθησης της τεχνικής με ξυλότυπους ψηφιακά αντίγραφα των μουσειακών καλουπιών και ανεξίτηλες βαφές. Στόχος είναι η δημιουργία μιας νέας τάξης ειδικευμένων τεχνιτών, νέων επαγγελματιών με συμμετοχή και ευπαθών κοινωνικών ομάδων και εν τέλει η παραγωγή σταμπωτών από το ίδιο το Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας.

Αν το μουσείο κερδίσει το στοίχημα αυτό θα αναδειχθεί σε μια κοιτίδα πολιτισμού με δυναμισμό, δημιουργικότητα και καινοτομία, χαρακτηριστικά που μπορούν να αποτελέσουν μοχλούς και οικονομικής ανάπτυξης.

«Τα Ορυκτά και ο Άνθρωπος» Ημερίδα για εκπαιδευτικούς στο Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας διοργάνωσε, το Σάββατο, 16 Σεπτεμβρίου 2017, Ημερίδα για Εκπαιδευτικούς Προσχολικής ηλικίας, Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης, με τίτλο «Τα Ορυκτά και ο Άνθρωπος», με την συμμετοχή 6 ακόμη Μουσείων. Η ημερίδα υπό την Αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων πλαισίωσε την ομώνυμη νέα περιοδική έκθεση του Μουσείου, η οποία θα διαρκέσει έως τον Μάιο του 2018. Η έκθεση είχε εκπαιδευτικό χαρακτήρα και εστίασε στην σημασία των ορυκτών και τις πολλαπλές χρήσεις τους στην καθημερινότητα του ανθρώπου.

Η ημερίδα άρχισε με τον χαιρετισμό της Αντιπροέδρου του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας κ. Φαλής Βογιατζάκη και της Αντιπροέδρου του Δ.Σ. του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, κ. Αναστασίας Λαζαρίδου, η οποία αναφέρθηκε στον χθόνιο μόχθο της εξόρυξης των ορυκτών από την αρχαιότητα έως σήμερα.

Την σημασία των ορυκτών στην εκπαίδευση τόνισαν οι εισηγητές της Ημερίδας και συγκεκριμένα:

- ο κ. Νικόλαος Σκαρπέλης, Ομότιμος Καθηγητής Τμήματος Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών στην ομιλία του «Ορυκτά: η σημασία τους για τον άνθρωπο και η εκπαίδευση των μαθητών»
- ο κ. Αθανάσιος Κατερινόπουλος, Καθηγητής Τμήματος Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος, Διευθυντής Μουσείου Ορυκτολογίας και Πετρολογίας, Διευθυντής του Κέντρου Μουσειακών Ερευνών, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών στην ομιλία του «Παίζοντας με τα ορυκτά»
- η κ. Σοφία Ρωκ-Μελά, Παιδαγωγός με ειδίκευση στη διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών και την εκπαίδευση στο Μουσείο, στην ομιλία της «Αξιοποιώντας την επίσκεψη στην έκθεση για μια ενεργητική μάθηση»

Για την Προστασία του Περιβάλλοντος από διαφορετικές σκοπιές τόνισαν στις εισηγήσεις τους:

- η Δρ. Γεωργία Φέρμελη, Σύμβουλος Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής στην ομιλία «Η Γεωλογική μας Κληρονομιά: Γνωρίζοντας το παρελθόν του πλανήτη μας,

σεβόμαστε και προστατεύουμε το σύγχρονο φυσικό περιβάλλον»

- ο κ. Χρήστος Καβαλόπουλος, Γενικός Διευθυντής Συνδέσμου Μεταλλευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδος στην ομιλία «Εξορυκτική Βιομηχανία και προστασία περιβάλλοντος – αποκατάσταση τοπίου και εναλλακτικές χρήσεις γης».

Τέλος η υπεύθυνη του Εκπαιδευτικού τμήματος του Μουσείου κ. Λίλυ Ιακωβίδου – Αλευρά παρουσίασε τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Μουσείου.

Η ημερίδα περιλάμβανε περιήγηση στην Έκθεση «Τα Ορυκτά και ο Άνθρωπος» και οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί είχαν την ευκαιρία να λάβουν μέρος σε βιωματικά εργαστήρια, όπου παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά σχετικά εκπαιδευτικά προγράμματα των Μουσείων:

1. Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας (Νεαροί Ορυκτολόγοι)
2. Μεταλλευτικό Μήλου (Γύρω- γύρω όλα, τα ορυκτά αγκαλιάζουν τη ζωή μας)
3. Αργυροτεχνίας Ιωαννίνων -ΠΙΟΠ- (Ασημένια στολίδια από τη συλλογή του Μουσείου)
4. Βιομηχανικό Βιοτεχνικό Εκπαιδευτικό Λαυρίου (Πέτρωμα - ορυκτό - μέταλλευμα)
5. Βιομηχανικό Φωταερίου (η ιστορία του Κάρβουνου)
6. Ορυκτολογίας και Πετρολογίας Παν/μίου Αθηνών (Mix - Match and Run: τα βιομηχανικά ορυκτά και οι χρήσεις τους)
7. Γεωλογικό Απειράνθου Νάξου (Μάρμαρο, τέχνη, οικονομία και τεχνολογία)

Στον χώρο υπήρχε επίσης επίδειξη σχεδιασμού και δημιουργίας χειροποίητου Γιαννιώτικου κοσμήματος από τους κ.κ. Δημοσθένη Παπαδόπουλο (σχεδιαστή κοσμημάτων) και Αλέξη Κήττα (κατασκευαστή κοσμημάτων).

Η ημερίδα έληξε με την ανοιχτή συζήτηση με θέμα «Πριν και μετά την επίσκεψη στο Μουσείο», μία ιδιαίτερα εποικοδομητική συζήτηση για τους εκπαιδευτικούς με ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών.

Καινοτόμα και νεωτερικά μουσεία της Ευρώπης Ημερίδα στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

ΛΙΛΙΑ ΝΤΕ ΤΣΑΒΕΣ ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

Μεγάλη επιτυχία σημείωσε η ημερίδα με θέμα «Καινοτόμα και Νεωτερικά Μουσεία της Ευρώπης, Βραβεία EMF, EMYA από το European Museum Forum. Η ελληνική και η διεθνής εμπειρία» σε συνδιοργάνωση του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου με το H&M (Heritage & Museums) και με την υποστήριξη της Πρεσβείας της Δημοκρατίας της Πολωνίας, η οποία πραγματοποιήθηκε την Δευτέρα 28 Νοεμβρίου 2016, στο αμφιθέατρο του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου.

Στην ημερίδα παρουσιάστηκαν θέματα ιδιαίτερου ενδιαφέροντος, για την εξέλιξη των μουσείων στα ευρωπαϊκά κράτη και την εμπειρία των βραβευμένων μουσείων, Ελληνικών και ξένων, κατά την διάρκεια των σαράντα ετών, από την ίδρυση του φορέα EMF (EUROPEAN MUSEUM FORUM), EMYA (EUROPEAN MUSEUM YEAR AWARD) του Συμβουλίου της Ευρώπης, ενός από τους σημαντικότερους φορείς στον χώρο των Μουσείων, ο οποίος ιδρύθηκε στο Λονδίνο το 1977, από τον Βρετανό αντικομφορμιστή αλλά καταξιωμένο Μουσειολόγο Kenneth Hudson.

Ο τότε νεοσύστατος φορέας EMF, EMYA τέθηκε από την πρώτη στιγμή υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης και εντέλλεται να βραβεύει ετησίως τα σημαντικότερα Ευρωπαϊκά Μουσεία με το βραβείο αριστείας EMYA (EUROPEAN MUSEUM YEAR AWARD), για την νεωτερικότητα, την καινοτομία τους και την σχέση τους με την κοινωνία.

Για τον σκοπό αυτό το ΔΣ του EMF, δημιούργησε μια ομάδα κριτών με εξαετή θητεία, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην αξιολόγηση, των Μουσείων, που έχουν δηλώσει την συμμετοχή τους στον ετήσιο διαγωνισμό. Για τον σκοπό αυτό οι κριτές επισκέπτονται διερευνητικά το κρινόμενο μουσείο το οποίο αξιολογείται πάντοτε με γνώμονα την νεωτερικότητα, είτε πρόκειται για ένα μεγάλο ή ένα μικρό μουσείο. Για την εύρυθμη διαδικασία του διαγωνισμού έχει επίσης δημιουργηθεί και η ομάδα των Εθνικών Ανταποκριτών, των κρατών της Ευρώπης, οι National Correspondents (NC), οι οποίοι εντοπίζουν, τα νέα μουσεία της χώρας τους, που πληρούν τους παραπάνω όρους, είτε δηλαδή να έχουν δημιουργηθεί τα τελευταία τρία χρόνια ή αν πρόκειται για ένα παλαιό μουσείο, θα πρέπει αυτό να έχει κάνει μια ριζική επανέκθεση με τρόπο νεωτερικό και σύγχρο-

νη μουσειακή αντίληψη. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί το Rijksmuseum, στο Άμστερνταμ, το οποίο κέρδισε το πρώτο βραβείο EMYA 2015. Επίσης οι NCs, βοηθούν στην σύνταξη της αίτησης συμμετοχής αλλά και τονίζουν την αξία της συμμετοχής του μουσείου σ' αυτήν την πανευρωπαϊκή πολιτιστική διοργάνωση που αναδεικνύει την πρόοδο και προβάλλει το θεσμό της αριστείας στον μουσειακό χώρο της Ευρώπης. Στο τέλος της διαδικασίας, οι κριτές ανακοινώνουν στο ΔΣ του EMF τις αναφορές τους και λαμβάνεται ομόφωνα η απόφαση για τους νικητές της χρονιάς τους οποίους το EMF, εντέλλεται να επιβραβεύσει, μετά από μια σειρά θεσμοθετημένων διαδικασιών.

Η λαμπρή τελετή βράβευσης οργανώνεται ετησίως, συνήθως τον Μάιο μήνα με κάθε επισημότητα και με την παρουσία κρατικών φορέων από την φιλοξενούσα πόλη του βραβευμένου Μουσείου «ως μουσείου της χρονιάς» κατά τον προηγούμενο διαγωνισμό. Έτσι είναι προφανές πως αναγνωρίζεται σε πανευρωπαϊκό επίπεδο ο θεσμικός ρόλος των μουσείων, στην μετεκπαίδευση του κοινού στην προβολή και στην αύξηση της επισκεψιμότητας του μουσείου αλλά και στην ανάδειξη της πόλης λόγω της σημαντικής διάκρισης, που προσφέρει το EMF, με το βραβείο αριστείας EMYA. Εφέτος, το βραβείο EMYA 2016,

δόθηκε στο μουσείο POLIN, της Ιστορίας του Εβραϊσμού στην Βαρσοβία, με έπαθλο το γλυπτό του Henry Moore «The Egg», το οποίο προβάλλεται σε περίοπτη θέση στο χώρο του βραβευμένου μουσείου, έως την επόμενη ετήσια βράβευση, για να παραδοθεί στον επόμενο νικητή. Το δεύτερο βραβείο, εκείνο του «Συμβουλίου της Ευρώπης», διοργανώνεται από το EMF και απονέμεται επίσης ετησίως, κάθε Φεβρουάριο σε ειδική τελετή στο Στρασβούργο, και αφορά στην διαδραστική σχέση του μουσείου με την κοινωνία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και με έπαθλο, ένα μικρό γλυπτό «La femme aux beaux seins» του Joan Miro. Φέτος το δεύτερο βραβείο δόθηκε επίσης σε μουσείο της Πολωνίας, στο Solidarity Center στο Gdansk.

Ακολουθεί, το βραβείο του ιδρυτού του EMF EMYA, Kenneth Hudson και αφορά στα «αιρετικά μουσεία», αυτά που προκαλούν με την πρωτοτυπία τους, όπως λόγου χάρη το μουσείο των «Μικροβίων». Επίσης, το βραβείο Silletto, δίνεται σε μουσεία που έχουν δημιουργήσει ιδιαίτερη σχέση με την κοινωνία και καλλιεργούν τον εθελοντισμό ενώ ακολουθεί η επιβράβευση με «Εύφημο μνεία» που δίνεται σε μουσεία τα οποία ξεχώρισαν ανάμεσα στα κατά μέσο όρο, 45 μουσεία τα οποία επιλέγονται για να διαγωνιστούν ετησίως.

Το 2016 είχαμε τη χαρά να ξεχωρίσει με πολύ κολακευτικά σχόλια και να βραβευτεί με «Εύφημο μνεία», το Αρχαιολογικό μουσείο της Τεγέας, αλλά και να επιλεγεί, για να πάρει μέρος στον διαγωνισμό «Nomination» το μουσείο Ύπογραφίας Γαρεδάκη στα Χανιά, το οποίο επίσης άφησε εξαιρετική εντύπωση. Εδώ, θα ήθελα να υπογραμμίσω, ότι μέσα από την πολυετή εμπειρία μου σαν μέλος του ΔΣ του EMF, έχω διαπιστώσει, ότι και μόνο η «nomination» ενός μουσείου, παίζει πολύ μεγάλο ρόλο

Συμμετέχουσες και συμμετέχοντες στην ημερίδα

στην προβολή επισκεψιμότητα και βιωσιμότητα του ίδιου του μουσείου αλλά και στην ανάπτυξη του τουρισμού της πόλης. Ενδεικτικά αναφέρω την μικρή πόλη Tongeren στο Βέλγιο η οποία έγινε τουριστικός πόλος έλξης μετά την βράβευση του μουσείου της. Φυσικά, μεγάλο ρόλο παίζει και η διαχείριση της επιβράβευσης από τις επιτόπιες αρχές και φορείς.

Στο πλαίσιο της ημερίδας είχαμε την χαρά να προσκαλέσουμε τους Πολωνούς διευθυντές των βραβευμένων μουσείων, οι οποίοι μας παρουσίασαν τα μουσεία τους, την φιλοσοφία και την σύγχρονη νεωτερική στρατηγική περί χορηγιών αλλά και στην δραστηριοποίηση της κοινωνίας τόσο στην Πολωνία, όσο και με την δημιουργία Φίλων των Μουσείων τους στο εξωτερικό. Εδώ αξίζει να αναφερθούμε στο γεγονός, ότι η Πολωνία δραστηριοποιείται πολύ στον χώρο της τέχνης και του πολιτισμού και ήταν από τις λίγες Ευρωπαϊκές χώρες που συμμετείχαν, στην αρχή της δημιουργίας το 1971 της WFFM World Federation of Friends of Museums, Παγκόσμια Ομοσπονδία Φίλων Μουσείων, μια πρωτοβουλία του Hugues de Varines, Προέδρου του Διεθνούς ICOM και του Καταλανού μουσειολόγου Luis Montreal.

Στην ημερίδα συμμετείχαν περισσότερα από 100 άτομα, μας τίμησαν με την παρουσία τους και απηύθυναν χαιρετισμό η Γεν. Γραμματέας του ΥΠ.ΠΟ.Α, κυρία Μαρία Ανδρεαδάκη Βλαζάκη, η Γεν.Δ/ντρια Αρχαιοτήτων ΥΠ.ΠΟ.Α κυρία Έλενα Κόρκα, η διευθύντρια του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου Δρ. Μαρία Λαγογιάννη, η πρόεδρος του Ελληνικού τμήματος του ICOM καθ. κυρία Αλεξάνδρα Μπούνια, η πρόεδρος H&M Heritage & Museums, Μέλος ΔΣ του EMF, Council of Europe, υπεύθυνη των εθνικών ανταποκριτών των Ευρωπαϊκών κρατών κυρία Λίλα ντε Τσάβες Χρονοπούλου, η Διευθύντρια του Μεταλλευτικού Μουσείου Μήλου, κυρία Άννα Βόγλη, ο Διευθυντής και ιδρυτής του Μουσείου «Λυχνοστάτης», κύριος Γιάννης Μαρκάκης, ο εκπρόσωπος του ΥΠΕΞ, Σύμβουλος Πρεσβείας Α' Τμηματάρχης, Συμβούλιο της Ευρώπης, κύριος Αλέξανδρος Μπουντούρης, η Πρόεδρος της Πολωνίας Α.Ε κυρία Anna Barbarzak, ο Πρόεδρος του Οργανισμού Πολιτισμού Αθλητισμού της Νεολαίας του Δήμου Αθηναίων, κύριος Χρήστος Τεντόμας. Με την παρουσία τους μας τίμησαν επίσης η τέως Γενική Διευθύντρια του ΥΠ.ΠΟ.Α κυρία Βιβή Βασιλοπούλου, ο κύριος Ιάκωβος Ρήγος, ο δημοσιογράφος κύριος Δημήτρης Τρίκας, ενώ στην ημερίδα προήδρευσε ο συγγραφέας, δημοσιογράφος κύριος Τάκης Θεοδωρόπουλος.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ακούστηκαν σημαντικές ομιλίες και απόψεις, μάλιστα με θετικότατο πρόσημο για την εξέλιξη των μουσείων προς όφελος της κοινωνίας, από τους πιο καταξιωμένους συναδέλφους στον μουσειακό χώρο, μεταξύ των οποίων η επίτιμη Διευθύντρια Αρχαιοτήτων ΥΠ.ΠΟ.Α, Αικατερίνη Ρωμιοπούλου, Βραβείο EMF EMYA 1977, για την περιοδική έκθεση «Οι Θησαυροί της Αρχαίας Μακεδονίας», στο Αρχαιολογικό

Μουσείο Θεσσαλονίκης, η επίτιμη Διευθύντρια του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης κ. Αναστασία Τούρτα, βραβείο Συμβουλίου της Ευρώπης 2005, και η Διευθύντρια του Αρχαιολογικού Μουσείου της Τεγέας κυρία Άννα Καραπαναγιώτου, «Εύφημο Μνεία», EMF EMYA 2016.

Στην Ημερίδα συμμετείχαν ως επίσημοι προσκεκλημένοι ομιλητές Πολωνοί Διευθυντές των βραβευμένων μουσείων, POLIN Μουσείο Ιστορίας των Εβραίων της Πολωνίας Καθ. Dariusz Stola EMYA 2016 και η κυρία Maria Mydlarska εκπρόσωπος του Solidarity Center, Gdansk, βραβείο του Συμβουλίου της Ευρώπης 2016, για να παρουσιάσουν στο πολυπληθές κοινό τα βραβευμένα μουσεία τους.

Παράλληλα έγινε επικοδομητική ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των Δ/ντων, όσων ελληνικών Μουσείων είχαν συμμετάσχει ή διακριθεί τα τελευταία σαράντα χρόνια στον Διαγωνισμό EMF EMYA, που είναι ο μοναδικός, σημαντικότερος αλλά και αναγνωρισμένος θεσμός βραβείων αριστείας, καινοτομίας και νεωτερικότητας για τα Ευρωπαϊκά Μουσεία.

Η Ημερίδα συνοδεύτηκε από μικρή συναυλία υψηλότερου επιπέδου, από την mezzo soprano Ειρήνη Τσιρακίδου, στην εμβληματική αίθουσα του Βωμού.

Η επόμενη βράβευση των καλύτερων Ευρωπαϊκών Μουσείων, θα γίνει στο Ζάγκρεμπ της Κροατίας στις 3-6 Μαΐου 2018, όπου θα εορταστούν και τα 40 χρόνια από την ίδρυση του φορέα EMF EMYA.

«Διαχείριση καταστροφών σε πολιτιστικά ιδρύματα» Διήμερο συνέδριο στο Ιστορικό Αρχείο ΠΙΟΠ

ΕΛΕΝΗ ΜΠΕΝΕΚΗ

Το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς και το Τμήμα Συντήρησης Έργων Τέχνης και Αρχαιοτήτων ΤΕΙ Αθήνας διοργάνωσαν την πρώτη συνάντηση φορέων και ιδρυμάτων Ελλάδας και εξωτερικού με θέμα τη διαχείριση καταστροφών σε πολιτιστικά ιδρύματα (11-12 Σεπτεμβρίου 2017), στο Ιστορικό Αρχείο ΠΙΟΠ στον Ταύρο. Η συνάντηση τελούσε υπό την αιγίδα της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO και πραγματοποιήθηκε με τη συνδρομή επιστημόνων του Γεωδυναμικού Ινστιτούτου του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών και του Εργαστηρίου Αντισεισμικής Τεχνολογίας της Σχολής Πολιτικών Μηχανικών Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.

Τις τελευταίες δεκαετίες έχει αυξηθεί στην Ελλάδα ο αριθμός καταστροφικών φαινομένων με δυσμενείς επιπτώσεις και στην πολιτιστική κληρονομιά. Σε παγκόσμιο επίπεδο θεσπίζονται πρωτόκολλα διαχείρισης καταστροφών και μεγάλος αριθμός επιστημόνων στη χώρα μας έχει προσανατολιστεί στην έρευνα των θεμάτων πρόληψης καταστροφών. Ωστόσο, η παραγόμενη γνώση δεν διαχέεται αποτελεσματικά στους αρμόδιους φορείς, τις διοικήσεις και τους εργαζόμενους σε οργανισμούς που διαχειρίζονται τα ογκώδεις και διαφορετικής φύσης πολιτιστικό απόθεμα της χώρας.

Στόχος του συνεδρίου ήταν η γνωστοποίηση συναφών ερευνητικών συμπερασμάτων και υλοποιημένων ενεργειών, η πυροδότηση του ενδιαφέροντος για υιοθέτηση πρωτοκόλλων άλλων χωρών και η πρόκληση μιας εποικοδομητικής συζήτησης μεταξύ των εμπλεκόμενων. Αν και απευθυνόταν, κατά κύριο λόγο, σε εργαζόμενους πολιτιστικών φορέων (συντηρητές, βιβλιοθηκονόμους, αρχειονόμους, ιστορικούς, αρχαιολόγους, μουσειολόγους, ιστορικούς τέχνης), προκάλεσε το ενδιαφέρον και του ευρύτερου κοινού.

Στις εργασίες του αντιμετωπίστηκαν ισομερώς ζητήματα πρόληψης βασικών κινδύνων που απειλούν το πολιτιστικό απόθεμα της χώρας (μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικά τοπία, ιστορικοί οικισμοί, αρχεία, μουσεία και βιβλιοθήκες) με έμφαση στους σεισμούς, τις φωτιές και τις πλημμύρες, και ζητήματα διαχείρισης καταστροφών με την παρουσίαση μελετών περίπτωσης και καλών πρακτικών. Μεταξύ των ομιλητών περιλαμβάνονταν εκπρόσωποι θεσμικών φορέων, μέλη της επιστημονικής κοινότητας με σχετική έρευνα, πολιτιστικά ιδρύματα και ξένοι ειδικοί με μακρά εμπειρία σε μεγάλα γεγονότα καταστροφής. Τονίστηκε η ανάγκη για τη δημιουργία ενός συγκροτημένου σώματος ειδικών οδηγιών και μέτρων σε εθνικό επίπεδο, για τη συνεργασία μεταξύ φορέων και την εκπόνηση Σχεδίου Αντιμετώπισης Καταστροφών σε επίπεδο φορέα. Ένα τέτοιο Σχέδιο αποσκοπεί στην πληρέστερη προστασία και ασφάλεια, πρωτίστως προσωπικού και επισκεπτών, την ελαχιστοποίηση των

απωλειών και τη διατήρηση ή/και αποκατάσταση αναντικατάστατων συλλογών σε περίπτωση αιφνιδίου συμβάντος. Επιπλέον, αν με τον όρο «καταστροφή» γίνεται συνήθως αντιληπτό κάτι δραματικό και εκτεταμένο, κοινή ήταν η διαπίστωση ότι μεγαλύτερος εχθρός είναι η καθημερινή σταδιακή επιδείνωση της κατάστασης διατήρησης των συλλογών εξαιτίας ακατάλληλων χειρισμών, κακής ποιότητας υλικών και έλλειψης κατάλληλων περιβαλλοντικών συνθηκών. Είναι σαφές ότι η δημιουργία Σχεδίου Αντιμετώπισης Καταστροφών και η ετήσια δέσμευση πόρων για την επανεξέταση και εφαρμογή του αποτελεί για τους πολιτιστικούς οργανισμούς πρωταρχική αναγκαιότητα.

Διαφωτιστική υπήρξε η ξενάγηση των συνέδρων στις ειδικές εγκαταστάσεις και υποδομές του Ιστορικού Αρχείου ΠΙΟΠ, σχετικά με το πολιτιστικό περιεχόμενο του οποίου έχει προβλεφθεί η εφαρμογή των καλύτερων δυνατών πρακτικών και έχει καταρτιστεί Σχέδιο Αντιμετώπισης Καταστροφών. Το συνέδριο συμπληρώθηκε από σχετικό σεμινάριο ενημέρωσης και εκπαίδευσης στους χώρους του Τμήματος Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης ΤΕΙ Αθήνας (13-23.9.2017).

Κοινή ήταν η ευχή, η πρώτη αυτή συνάντηση να βρει σύντομα τη συνέχειά της με αμείωτο ενδιαφέρον για την ασφαλή διαχείριση του πολιτιστικού πλούτου της χώρας, τόσο μεταξύ ειδικών, όσο και στο ευρύ κοινό.

Ζωντανεύοντας την πολιτισμική κληρονομιά: εργαστήριο μουσειακού θεάτρου στο ICOM

ΦΩΤΕΙΝΗ BENIERPH

Στις 14 και 22 Οκτωβρίου 2017 πραγματοποιήθηκε μετά από πρόσκληση του Ελληνικού Τμήματος του Διεθνούς Συμβουλίου

Αριστοτέλης Κοσκινάς: «Ένας 18χρονος ναύτης που υπηρετεί στο Θωρηκτό Αβέρωφ στην «ανακριτική καρέκλα» του εργαστηρίου μας!

ου Μουσείων, το πρώτο εργαστήριο μουσειακού θεάτρου για επαγγελματίες των μουσείων στην Ελλάδα.

Εισηγήτριες ήταν η υπογράφουσα, διδάκτορας μουσειακού θεάτρου, και η Rebecca Shelley, υπεύθυνη προγραμμάτων μουσειακού θεάτρου στον Πύργο του Λονδίνου. Οι συμμετέχοντες/ουσες προέρχονταν από ένα ευρύ φάσμα επαγγελματιών της πολιτισμικής κληρονομιάς (ιστορικοί, μουσειοπαιδαγωγοί, μουσειολόγοι, ιστορικοί τέχνης, αρχαιολόγοι και ηθοποιοί), γεγονός που συνέβαλε σημαντικά στον εμπλουτισμό του περιεχομένου του εργαστηρίου.

Το εργαστήριο δομήθηκε πάνω σε τρεις βασικές θεματικές:

- Το θέατρο, σε όλες του τις μορφές, ως ερμηνευτική στρατηγική στο μουσειακό περιβάλλον.
- Την έννοια της μουσειακής ερμηνείας και τη θέση του θεάτρου ανάμεσα σε άλλες ερμηνευτικές προσεγγίσεις.
- Την έννοια της αυθεντικότητας και τους τρόπους με τους οποίους το μουσειακό θέατρο μπορεί να επηρεάσει την αίσθηση της «αυθεντικής» εμπειρίας των επισκεπτών.

Στη διάρκεια του πρώτου μέρους οι συμμετέχοντες/ουσες ανατοχάστηκαν πάνω στο ζητούμενο της «αυθεντικότητας» στο μουσειακό περιβάλλον από την πλευρά των επισκεπτών. Ακολούθησε εκτενής παρουσίαση:

- της ιστορικής ανάπτυξης του μουσειακού θεάτρου,
- των διαφόρων μορφών με τις οποίες εμφανίζεται,
- των τρόπων υλοποίησής του στο μουσειακό περιβάλλον,
- των βασικών χαρακτηριστικών και εργαλείων του.

Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες/ουσες εξεργάστηκαν πρακτικά ζητήματα υλοποίησης. Στόχος ήταν η κατανόηση και επίλυση των προβλημάτων που μπορεί να δημιουργηθούν κατά

τη διάρκεια της συνεργασίας του φορέα με επαγγελματίες του μουσειακού θεάτρου.

Το πρώτο μέρος έκλεισε με μια πρόσκληση στους/ις συμμετέχοντες/ουσες να επιλέξουν ένα μουσείο, να εντοπίσουν το μετα-αφήγημα και τις υπο-ιστορίες του και να φανταστούν ποιοι χαρακτήρες θα μπορούσαν να το «ζωντανέψουν».

Η δεύτερη μέρα κάλυψε ζητήματα που αφορούν την ανάπτυξη ενός έργου μουσειακού θεάτρου. Οι συμμετέχοντες/ουσες ανέπτυξαν τις δικές τους ιδέες για τους χαρακτήρες που μπορούν να ζωντανέψουν το μουσείο της επιλογής τους. Μετά την παρουσίαση βασικών εργαλείων διαμόρφωσης χαρακτήρων μουσειακού θεάτρου, οι συμμετέχοντες/ουσες χωρίστηκαν σε ομάδες για να σχεδιάσουν ένα χαρακτήρα. Στη συνέχεια, ένα μέλος από την κάθε ομάδα υποδύθηκε τον αντίστοιχο χαρακτήρα, κάθισε στην «ανακριτική καρέκλα» και απάντησε σε ερωτήσεις.

Ακολούθησε συζήτηση με την ηθοποιό και σεναριογράφο μουσειακού θεάτρου Παναγιώτα Κότσιρα σχετικά με:

- τους τρόπους επικοινωνίας του χαρακτήρα με το κοινό και την ανταπόκριση των επισκεπτών/τριών,
- τους τρόπους αξιοποίησης του μουσειακού περιβάλλοντος και των εκθεμάτων,
- τη συνεργασία με τους επιμελητές των συλλογών.

Το εργαστήριο ολοκληρώθηκε με μια συζήτηση ανατροφοδότησης με τους/ις συμμετέχοντες/ουσες, με επίκεντρο την ανάπτυξη του πεδίου του μουσειακού θεάτρου στην Ελλάδα.

Μουσεία, Εκθέσεις και Συλλογές

Μουσείο Παιχνιδιών Μπενάκη

ΜΑΡΙΑ ΑΡΓΥΡΙΑΔΗ

Το Μουσείο βρίσκεται σε έναν παραμυθένιο πύργο με πολεμίστρες, που διαμορφώθηκε από τον μουσειογράφο Σταμάτη Ζάννο και την συνεργάτιδά του, Αλεξάνδρα Νικηφορίδου, για να στεγάσει μια συλλογή παιχνιδιών που ξεκίνησε η Μαρία Αργυριάδη γύρω στο 1980, και αποτελείται σήμερα πάνω από 20.000 παιχνίδια και αντικείμενα σχετικά με την παιδική ηλικία από όλο τον κόσμο. Η συλλέκτρια αποφάσισε να τη δωρίσει στο Μουσείο Μπενάκη όταν κατάλαβε ότι οι τελικοί αποδέκτες θα έπρεπε να είναι τα παιδιά.

Στο πλαίσιο θεματικών εκθέσεων που θα οργανώνει το Μουσείο, τα 3000 εκθέματα που είναι ήδη στις προθήκες, θα εναλλάσσονται με τα υπόλοιπα παιχνίδια και αντικείμενα της συλλογής.

Στην είσοδο υποδέχεται το κοινό, μια μεγάλη κούκλα-κυρία, κατασκευή του Διονύση Φωτόπουλου, και το αλογάκι που δώρησε γύρω στο 1920 ο Ελευθέριος Βενιζέλος, στον αγαπημένο του εγγονό τον Λεφτεράκι. Η διαδρομή όμως ξεκινάει με παιδικά παιχνίδια από την αρχαιότητα και των Ρωμαϊκών και των βυζαντινών χρόνων. Στον ίδιο χώρο αλλά σε ξεχωριστές προθήκες παρουσιάζονται ενότητες, όπως το πως φτιάχνονται τα παιχνίδια, τις κούκλες μόδας με το μπουλού και τα ρούχα τους, τα σημαντικότερα μηχανικά παιχνίδια και κατασκευές, και τα οπτικά παιχνίδια. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η ενότητα με τα παιχνίδια και τις κούκλες από τα μέλη των ΚΑΠΗ (Κέντρα Ανοητικής Προστασίας Ηλικιωμένων) από όλη την Ελλάδα.

Στον κάτω χώρο που είναι και ο κυρίως εκθεσιακός χώρος, υπάρχει ένα δωμάτιο αφιερωμένο στην ελληνική παραδοσιακή κοινωνία, ξεκινώντας από το σκαμνί της γέννας, τις κούνιες-νάκες ή σαρμανίτσες, τα θήλαστρα, τα βρεφικά ρούχα, τις κουδουνίστρες, και τα παιχνίδια των παιδιών από την βρεφική ηλικία, που έφτιαχναν οι γονείς αλλά και τα ίδια τα παιδιά. Στην ενότητα αυτή έχει ενταχθεί η βάπτιση και τα παιδικά εθιμικά παιχνίδια στον κύκλο του χρόνου.

Σε άλλες προθήκες μπορεί κανείς να δει σημαντικές κατηγορίες, όπως τις κούκλες με ελληνικές φορεσιές, μινιατούρες και μια κούκλα της βασίλισσας Όλγας, τον καραγκιόζη, το ελληνικό και ξένο κουκλοθέατρο, μαριονέτες και στημένο ένα μεγάλο πανηγύρι. Υπάρχουν στρατιωτάκια και πολεμικά παιχνίδια, κούκλες

από την παιδική λογοτεχνία, τα κόμικς και οι ήρωες από τον κινηματογράφο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει το δωμάτιο που είναι αφιερωμένο στο σχολείο και ένας μεγάλος χώρος σχετικός με τα καταστήματα παιχνιδιών της εποχής.

Το Μουσείο Παιχνιδιών του Μουσείου Μπενάκη εγκαινιάστηκε το Σάββατο 26 Οκτωβρίου 2017.

Μουσείο Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας Κώστα Κοτσανά

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΤΣΑΝΑΣ

Το Μουσείο Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας Κώστα Κοτσανά, που λειτουργεί στην Αθήνα (Πινδάρου 6), στην Αρχαία Ολυμπία και στο Κατάκολο Ηλείας, ξαναζωντανεύει 500 περίπου εξαιρετικές εφευρέσεις των αρχαίων Ελλήνων (από το ρομπότ - υπηρέτρια του Φίλωνος μέχρι τον κινηματογράφο του Ήρωνος και από το αυτόματο ωρολόγιο του Κτησιβίου μέχρι τον αναλογικό υπολογιστή των Αντικυθήρων). Τα εκθέματα συνοδεύονται από πλούσιο εποπτικό και οπτικοακουστικό υλικό, επεξηγηματικές πινακίδες, γιγαντοαφίσες, αναλυτικά σχέδια, φωτογραφίες και βιβλιογραφικές αναφορές ενώ αρκετά από τα εκθέματα είναι διαδραστικά.

Το Μουσείο Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας Κώστα Κοτσανά έχει σκοπό να αναδείξει αυτή τη σχετικά άγνωστη πτυχή του αρχαιοελληνικού πολιτισμού και να καταδείξει ότι η τεχνολογία των αρχαίων Ελλήνων κατά την περίοδο της ύστερης αρχαιό-

Ανυψωτική μηχανή με βαρούλκα ανύψωσης ιστού και φορτίου
© Μουσείο Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας Κώστα Κοτσανά

τητας ήταν συγκλονιστικά όμοια με τις απαρχές της σύγχρονης τεχνολογίας μας.

Οι κοχλίες και τα περικόχλια, οι οδοντωτοί τροχοί και οι κανόνες, οι τροχαλίες και οι ιμάντες, οι αλυσοτροχοί και οι αλυσίδες, τα έμβολα και οι κύλινδροι, οι υδραυλικοί ελεγκτές και οι βαλβίδες, οι προγραμματιστές και οι αυτόματοι πλοηγοί (εξαρτήματα όλα της μηχανής ενός σύγχρονου αυτοκινήτου) είναι μερικά μόνο από τα εφευρήματα των αρχαίων Ελλήνων που αποτέλεσαν τους θεμέλιους λίθους της πολύπλοκης τεχνολογίας τους.

Αυτά τα κληροδοτήματα εξακολουθούν και σήμερα να αποτελούν τα δομικά στοιχεία της σύγχρονης τεχνολογίας, η εξέλιξη της οποίας θα ήταν αμφίβολη χωρίς την ανέξοδη και απροβλημάτιστη υιοθέτησή τους. Απλά χρειάστηκε περισσότερο από μια χιλιετία ωρίμανσης για να επανακτήσει η ανθρωπότητα αυτήν την αξιοθαύμαστη τεχνολογία.

Μουσείο Γ. Γουναρόπουλου

ΔΙΟΝΥΣΙΑ ΓΙΑΚΟΥΜΗ

Το Μουσείο Γ. Γουναρόπουλου ιδρύθηκε το 1979 και στεγάζεται στο σπίτι-εργαστήρι του ζωγράφου Γιώργου Γουναρόπουλου (1889-1977) στα Άνω Ιλίσια. Στο Μουσείο εκτίθενται 40 ελαιογραφίες και σχέδια του καλλιτέχνη, το προσωπικό του αρχείο και αντικείμενα από την καθημερινή ζωή του. Το 1994, δίπλα στο σπίτι-εργαστήρι οικοδομήθηκε νέα πτέρυγα, το Κέντρο Τέχνης και Πολιτισμού, το οποίο λειτουργεί ως ενιαίο συγκρότημα με το Μουσείο. Το Κέντρο παρουσιάζει ένα εκτεταμένο πρόγραμμα πολιτιστικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, οι οποίες καλύπτουν βασικούς τομείς της πνευματικής ζωής, όπως εικαστικές τέχνες,

Αποψη της έκθεσης «Πέρα από τη φύση»

© Μουσείο Γ. Γουναρόπουλου

φωτογραφία, λογοτεχνία, κ.ά. Επιπλέον, το Μουσείο παρέχει εξειδικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα, με δραστηριότητες σχεδιασμένες για όλες τις σχολικές βαθμίδες και για το ευρύ κοινό.

Στο πλαίσιο των δράσεων του για το 2017 το Μουσείο Γ. Γουναρόπουλου πραγματοποίησε δύο εκθέσεις. Στην πρώτη, που είχε τίτλο *Πέρα από τη φύση*, (5 Απριλίου-15 Ιουνίου) επτά σύγχρονοι εικαστικοί παρουσίασαν έργα με αφετηρία τη φύση. Πρόκειται για καλλιτέχνες, οι οποίοι μέσα από την επαφή τους με τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος και τη δημιουργική τους επεξεργασία, αποκτούν νέα βιώματα, ανασύρουν μνήμες, εκφράζουν σκέψεις και προβληματισμούς για τον κόσμο γύρω τους αλλά και για το ίδιο το περιβάλλον.

Ο Sai Kijima ξαναδίνει ζωή στα ξύλα που ξεβράζει η θάλασσα στην Αμοργό, φτιάχνοντας από αυτά κούκλες για το δικό του, ξεχωριστό κουκλοθέατρο. Στην έκθεση παρουσίασε κούκλες και σχέδια, ενώ για τον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας των Μουσείων ζωντάνεψε τις κούκλες του με μια performance μεγάλης ευαισθησίας που έχει τις καταβολές της στο γιαπωνέζικο θέατρο και στη φιλοσοφία του «Zen».

Η Αντωνία Κονταξή συνθέτει ένα φανταστικό και ποιητικό μικρόκοσμο από τα απομεινάρια της φύσης της Άνδρου. Στην έκθεση συμμετείχε με μία φωτεινή κατασκευή, φωτογραφίες, βίντεο και φυσικά αντικείμενα και παρουσίασε, με αυτόν τον τρόπο, τόσο το τελικό αποτέλεσμα όσο και τη διαδικασία δημιουργίας των έργων της. Η Αγγελική Λόη «φώτισε» τον χώρο του Μουσείου με τους μεγάλων διαστάσεων πίνακες που ζωγραφίζει με μια ιδιαίτερη τεχνική, χρησιμοποιώντας φύλλα από το φυτικό βασίλειο της στεριάς και της θάλασσας. Ο Ανδρέας Νικολαΐδης παρουσίασε τρία μνημειακά, συμβολικά έργα ζωγραφισμένα με φωτιά πάνω σε χαρτί. Η Ελένη Σουμή δημιούργησε ένα φανταστικό αιωρούμενο καθιστικό με τα δαντελένια γλυπτά της από μελισσοκέρι ειςάγοντας θέματα φύλου, μνήμης αλλά και πνευματικότητας.

Η Σύλβια Φεσσά συμμετείχε με μία γλυπτική εγκατάσταση που

Αποψη της μόνιμης συλλογής στο εργαστήρι του Γ. Γουναρόπουλου

© Μουσείο Γ. Γουναρόπουλου

αποτελείται από τα αποτυπώματα μιας αιωνόβιας βελανιδιάς που έπεσε από το τσεκούρι της ανθρώπινης υπεροψίας και η Λίνα Χρίστina παρουσίασε μια πήλινη αλυσίδα στο διαχρονικά συμβολικό σχήμα της σπείρας του απείρου.

Η έκθεση κόμικς, *Διαδρομές και αναμνήσεις: Δήμος Ζωγράφου 70 χρόνια* (18 Οκτωβρίου 2017 -20 Ιανουαρίου 2018), είχε επετειακό χαρακτήρα και αποτέλεσε μέρος των εορταστικών δράσεων για τα εβδομήντα χρόνια από την ίδρυση του Δήμου Ζωγράφου. Στην έκθεση παρουσιάστηκαν, εκτυπωμένες σε μεγέθυνση και με τη μορφή επιτοίχιων μπάνερ, οι είκοσι τέσσερις σελίδες του κόμικς *Διαδρομές και αναμνήσεις: Δήμος Ζωγράφου 70 χρόνια* που έγραψε και σχεδίασε ειδικά για το Μουσείο Γ. Γουναρόπουλου ο γνωστός Ζωγραφιώτης κομίστας Νικόλας Στεφαδούρος.

Το κόμικς περιλαμβάνει ιστορίες και αφηγήσεις που συνδέονται με την ιστορική πορεία του Δήμου και με τους ανθρώπους που έζησαν και δημιούργησαν σε αυτόν. Για τη συγγραφή του ο Νικόλας Στεφαδούρος συνεργάστηκε στενά με το Μουσείο Γ. Γουναρόπουλου και είχε την πολύτιμη βοήθεια παλιών Ζωγραφιωτών καθώς και της νεοσύστατης Ομάδας προφορικής ιστορίας Ζωγράφου (ΟΠΙΖΟ). Στόχος τόσο της έκδοσης όσο και της έκθεσης ήταν να δημιουργήσει νέα ερεθίσματα και να δώσει κίνητρα στις νεότερες, κυρίως, γενιές να εξερευνήσουν την ιστορία της πόλης τους. Για τον λόγο αυτό, ο Δήμος Ζωγράφου αποφάσισε να διανείμει το κόμικς σε όλους τους μαθητές των σχολείων της περιοχής.

Οι θεματικές των δύο παραπάνω εκθέσεων εντάσσονται στην προσπάθεια του Μουσείου, μέσα από το εικαστικό έργο αξιόλογων σύγχρονων καλλιτεχνών, να θίγει και να ανοίγει σε διάλογο με την κοινωνία, κρίσιμα θέματα της εποχής μας. Το περιβάλλον και η τοπική ιστορία είναι δυο τομείς ιδιαίτερα ευαίσθητοι που άπτονται της καθημερινότητάς μας. Γι' αυτό και το Μουσείο πλαισίωσε τις παραπάνω εκθέσεις με παράλληλες εκδηλώσεις και ομιλίες καθώς και με εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές.

Άποψη της έκθεσης «Διαδρομές και αναμνήσεις: Δήμος Ζωγράφου 70 χρόνια»

© Μουσείο Γ. Γουναρόπουλου

Επανεκθεση έργων της Συλλογής Γ.Ι. Κατσιόγρα

ΒΑΛΕΝΤΙΝΗ ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΠΟΥΛΟΥ

Η Δημοτική Πινακοθήκη Λάρισας - Μουσείο Γ.Ι. Κατσιόγρα, εγκαινιάζοντας μια συγκροτημένη πολιτιστική πολιτική με δυναμική εξωστρέφεια, αποτελεί πλέον έναν πολιτιστικό οργανισμό πανελλαδικής εμβέλειας και κύρους. Η μέχρι τώρα απήχηση της ποιότητας και του πλήθους των εκθέσεων, δράσεων και εκδηλώσεων, η φιλοξενία σύγχρονων μορφών τέχνης, οι συνεργασίες με τα μεγαλύτερα μουσεία της χώρας, οι εκθέσεις διεθνούς εμβέλειας και η κατακόρυφη αύξηση της επισκεψιμότητας, δίνει το έναυσμα να προχωρήσει το μουσείο σε ένα έργο πολύ σημαντικό με ορίζοντα δεκαετίας: την επανεκθεση των έργων της συλλογής Γ.Ι. Κατσιόγρα.

Αποτελεί κοινή διαπίστωση η ανάγκη ανάδειξης και αξιοποίησης του πολιτιστικού αποθέματος της συλλογής σύμφωνα με τα νέα μουσειολογικά δεδομένα. Η ανανέωση των έργων, αλλά και ο τρόπος παρουσίασης της συλλογής μέσα από καινοτόμες πρακτικές καθώς και ο νέος χωροταξικός σχεδιασμός θα δώσουν νέα ώθηση στην προσέλκυση του κοινού και της εκπαιδευτικής κοινότητας. Η επανεκθεση της Συλλογής αναμένεται να ολοκληρωθεί μέσα στο 2018, έτσι ώστε σε συνάρτηση με τις περιοδικές εκθέσεις να επιτελεί τον ιδρυτικό της σκοπό αναδεικνύοντας το πλούσιο πολιτιστικό της απόθεμα στην εξέλιξη της νεοελληνικής τέχνης.

Η επανεκθεση της Συλλογής αναπτύσσεται στους εξής άξονες:

- επικαιροποίηση της επανεκθέσης με ορισμό νέων θεματικών ενότητων, χωροταξικού σχεδιασμού, τρόπου προσέγγισης, κειμένων τεκμηρίωσης, δυνατότητα ψηφιακής περιήγησης σε συνεργασία του επιμελητή με αρχιτέκτονα – μουσειογράφο,
- σχεδιασμός καινοτόμων πρακτικών οικειοποίησης και διάδρασης της Συλλογής με το κοινό, πρότυπης ξενάγησης και εκπαιδευτικών δράσεων για παιδιά και ενήλικες σε συνεργασία με μουσειοπαιδαγωγούς και
- σχεδιασμός διγλωσσού ενημερωτικού εντύπου για τους επισκέπτες.

Την επιμέλεια της επανεκθέσης έχει η Συναγό Τσιάρα, ιστορικός τέχνης Διευθύντρια του Κρατικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης Θεσ/κης σε συνεργασία με το επιστημονικό προσωπικό της Δημοτικής Πινακοθήκης Λάρισας – Μουσείου Γ.Ι. Κατσιόγρα.

CRETAquarium – Θαλασσόκοσμος

ΘΕΑΝΩ ΔΑΝΔΑΡΗ

Η επίσκεψη στο Ενυδρείο Κρήτης CRETAquarium αποτελεί μια κατάδυση στο Μεσογειακό θαλάσσιο κόσμο. Έχει σκοπό την ενημέρωση, την ψυχαγωγία αλλά και την ευαισθητοποίηση του κοινού γύρω από το θαλάσσιο περιβάλλον. Ιδρύθηκε και λειτουργεί ως τμήμα του ΕΛΚΕΘΕ (Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών) και μαζί με τα άλλα ερευνητικά ινστιτούτα του ΕΛΚΕΘΕ στην Κρήτη, συγκροτεί το μεγαλύτερο κέντρο θαλάσσιας επιστήμης και ανάδειξης του μεσογειακού κόσμου.

Περισσότεροι από 2500 θαλάσσιοι οργανισμοί που αντιστοιχούν σε 200 περίπου είδη της Μεσογείου φιλοξενούνται σε δεκάδες μεγάλες και μικρότερες δεξαμενές που αναπαριστούν τους φυσικούς τους βιότοπους. Από τους μεγάλους θηρευτές καρχαρίες μέχρι τους μικρούς ιππόκαμπους και τη φαντασμαγορία των μεδουσών, η ποικιλία των θαλάσσιων ειδών της Μεσογείου αναδεικνύεται με φόντο υποθαλάσσια τοπία της Κρη-

ρώπης, το Ενυδρείο Κρήτης - CRETAquarium βρίσκεται Ανατολικά του Ηρακλείου στις Γούρνες Χερσονήσου, στο Νομό Ηρακλείου.

Γενικές απόψεις CRETAquarium – Θαλασσόκοσμου

«Εν κινήσει. Μια έκθεση για τις εκθέσεις του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού»

ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΣΑΡΑΓΑ

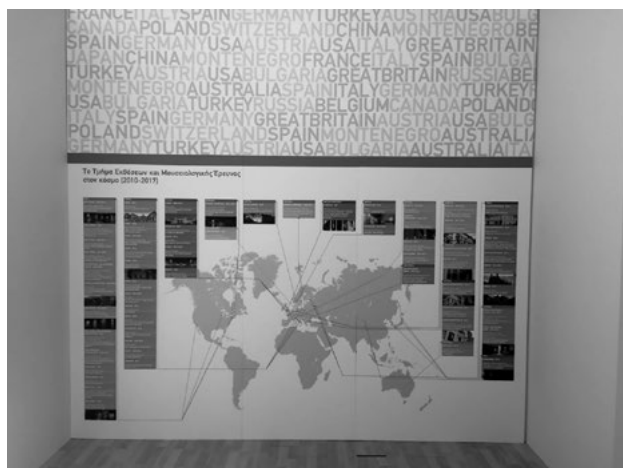
Το Τμήμα Εκθέσεων και Μουσειολογικής Έρευνας της Διεύθυνσης Μουσείων στο πλαίσιο των Δράσεων για την προβολή του έργου της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, διοργάνωσε και παρουσίασε την φωτογραφική έκθεση με τίτλο «Εν κινήσει. Μια έκθεση για τις εκθέσεις του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού», η οποία εγκαινιάστηκε στις 19 Οκτωβρίου και διήρκεσε έως τις 12 Νοεμβρίου 2017. Η έκθεση φιλοξενήθηκε στο κτήριο του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων και είχε σαν βασική επιδίωξη την παρουσίαση στο ευρύ κοινό του πολύπλευρου ρόλου των περιοδικών εκθέσεων του Υπουργείου Πολιτισμού και την ανάδειξη ενός ακόμη τομέα του πολυσχιδούς έργου της αρχαιολογικής υπηρεσίας.

Αξιοποιώντας αρχαιολογικό και φωτογραφικό υλικό από μεγάλα εκθεσιακά γεγονότα της τελευταίας δεκαετίας που διοργανώθηκαν με τη συνεργασία μεγάλων πολιτιστικών και επιστημονικών φορέων του εξωτερικού, δημιουργήθηκαν 22 καλαίσθητα πανό τα οποία αναπτύχθηκαν στον πρώτο όροφο του νεοκλασικού κτηρίου του ΣΕΑ. Μέσα από αυτά έγινε προσπάθεια να καταδειχθεί η χρήση των περιοδικών εκθέσεων από το Υπουργείο ως μέσο άσκησης πολιτιστικής πολιτικής και διπλωματίας και η αναπτυξιακή δυναμική τους σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Τονίστηκε η συμβολή των περιοδικών

τικής θάλασσας, όπως τα βράχια των Ματάλων και το βυθό του Βάι, ανακαλύπτοντας την επικοινωνία της Μεσογείου με την Ερυθρά θάλασσα και τα τροπικά της είδη.

Ένα από τα μεγαλύτερα και πλέον σύγχρονα ενυδρεία της Ευ-

Απόψεις της έκθεσης «Έν κινήσει»

κών εκθέσεων στην προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου, στην επικοινωνιακή πολιτική των μουσείων και στην ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος που δημιουργήθηκε από το έργο της αρχαιολογικής υπηρεσίας. Σε ιδιαίτερη ενότητα η οποία εμπλουτίστηκε από υλικό εργασίας (ξύλινο ειδικό κιβώτιο μεταφοράς αρχαιοτήτων, εργαλεία συντηρητών έργων τέχνης και ένα βίντεο που παρουσίαζε όλα τα στάδια και τις εργασίες απεγκατάστασης μεταφοράς και εγκατάστασης της έκθεσης emotions, το οποίο παραχωρήθηκε από το Μουσείο Ακρόπολης) παρουσιάστηκαν οι αθέατες πλευρές και οι συνέργειες των διαφορετικών κλάδων και ειδικοτήτων των επαγγελματιών του πολιτισμού για τη διοργάνωση των εκθέσεων από το σχεδιασμό και την έρευνα ως την υλοποίηση, την προετοιμασία των αρχαίων, τη μεταφορά και κυρίως το στήσιμο των έργων.

Την έκθεση πλαισίωσαν παράλληλες εκδηλώσεις:

- Μια Δημερίδα με τίτλο «Αρχαιολογικές περιοδικές εκθέσεις: Ο ρόλος τους, καλές πρακτικές και η αθέατη πλευρά τους», η οποία διοργανώθηκε από το ΤΕΜΕ της ΔΜ και πραγματοποιήθηκε στις 18-19 Οκτωβρίου 2017 στο αμφιθέατρο του Μουσείου Ακρόπολης.
- Διοργάνωση εργαστηρίων (workshops) σε συνεργασία με το Μεταπτυχιακό Τμήμα Μουσειακών Σπουδών του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών στις 22.10.2017 και στις 9.11.2017 κατά τη διάρκεια των οποίων παρουσιάστηκαν από στελέχη του ΤΕΜΕ και του ΤΕΠΕ αντίστοιχα, σε ομάδα μεταπτυχιακών φοιτητών οι θεωρητικοί προβληματισμοί, οι πρακτικές πλευρές και οι επιμέρους πτυχές των περιοδικών εκθέσεων, καθώς επίσης και ο σχεδιασμός του εκπαιδευτικού προγράμματος με θέμα τις εκθέσεις.

- Πραγματοποίηση εκπαιδευτικής δράσης με τίτλο «Καθ' οδόν: ο ελληνικός πολιτισμός ταξιδεύει στον κόσμο» η οποία σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε στον χώρο της έκθεσης από τους αρχαιολόγους –μουσειολόγους του Τμήματος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων της Διεύθυνσης Μουσείων. Απευθυνόταν σε μαθητές Λυκείου, αλλά και ενήλικο μη-ειδικό κοινό και παρουσίαζε διαφορετικές πτυχές του εγχειρήματος των περιοδικών και περιοδευουσών εκθέσεων. Μέσω ενός επιδαπέδιου παιχνιδιού «περιπέτειας» και «γνώσεων», το οποίο εμπεριείχε και στοιχεία παιχνιδιού ρόλων, επιχειρήθηκε με μεγάλη επιτυχία η παρουσίαση της ιδιαίτερης αξίας των εκθέσεων στο πλαίσιο της μουσειακής πολιτικής, η συνθετότητα του εγχειρήματος και η σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας για την επίτευξη του τελικού στόχου.

Αρχαιολόγοι και μουσειολόγοι της Διεύθυνσης πραγματοποίησαν σειρά ξεναγήσεων σε ενήλικο κοινό, ομάδες αρχαιολόγων, φοιτητές του Ανοικτού Πανεπιστημίου και σπουδαστές του ΤΕΙ Αρχαιοφυλάκων.

Στο πλαίσιο της έκθεσης διοργανώθηκε τέλος από τη Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαίων και Νεώτερων Μνημείων μια ημερίδα με τίτλο «Η αθέατη πλευρά των εκθέσεων: Η προστασία των έργων κατά τη μεταφορά», η οποία πραγματοποιήθηκε στις 10 Νοεμβρίου 2017 στο αμφιθέατρο του κτηρίου της Διεύθυνσης Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων, Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών στο Θησείο.

Για την ενημέρωση και προβολή των ανωτέρω δράσεων δημιουργήθηκε από το ΤΕΜΕ ειδική ιστοσελίδα: <http://en-kinisei.webnode.gr/>

«emotions, ένας κόσμος συναισθημάτων»

Περιοδική έκθεση του Ωνάσειου Πολιτιστικού Ιδρύματος Νέας Υόρκης (9 Μαρτίου -24 Ιουνίου 2017)

Μουσείο Ακρόπολης (18 Ιουλίου - 19 Νοεμβρίου 2017)

Παρατίθεται το εισαγωγικό κείμενο των επιμελητών της έκθεσης από τον ελληνικό κατάλογο

ΑΓΓΕΛΟΣ ΧΑΝΙΩΤΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΛΤΣΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΥΛΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

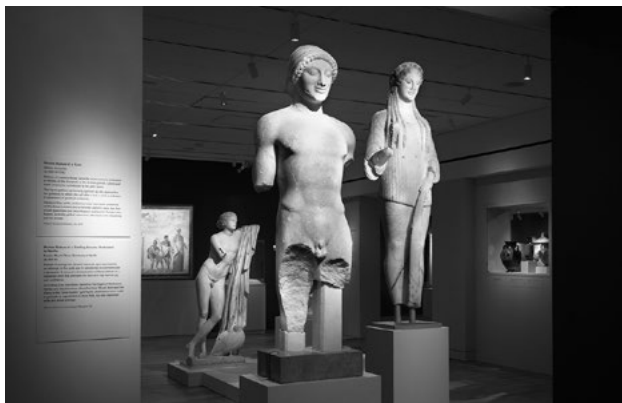
Τα συναισθήματα διεισδύουν σε κάθε πτυχή της ζωής μας. Συνυφασμένα με τη μνήμη, την προσοχή, τη νόηση και τη λήψη αποφάσεων, καθορίζουν τις διαπροσωπικές μας σχέσεις, την ιδιωτική μας ζωή, τον δημόσιο βίο και τη θρησκευτική λατρεία. Τα συναισθήματα είναι το υπόβαθρο κάθε μορφής τέχνης και λογοτεχνίας. Τα τελευταία χρόνια έχουν επηρεάσει τα αποτελέσματα εκλογών στις ΗΠΑ περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον παράγοντα. Η τρομοκρατία προκαλεί συλλογικό φόβο· οι οικονομικές κρίσεις, η διαφθορά και οι αποτυχημένες πολιτικές των θεσμών γεννούν συλλογική αγανάκτηση.

Τα συναισθήματα έχουν ιδιαίτερη σημασία στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Αρχαίοι Έλληνες διανοητές ήταν οι πρώτοι στον δυτικό κόσμο που διατύπωσαν θεωρίες για το συναίσθημα, την ίδια εποχή που Κινέζοι στοχαστές και γιατροί διερευνούσαν τη σημασία των συναισθημάτων στην Ανατολή. Τα συναισθήματα είναι πανταχού παρόντα στο αρχαίο ελληνικό δράμα και στην ποίηση, στη ρητορική και την ιστοριογραφία, την τέχνη και τη φιλοσοφία. Η αντίληψή μας για την ελληνική αρχαιότητα κυριαρχείται από ένα ενδιαφέρον για τις ορθολογικές πτυχές της. Έχουμε την τάση να αντιλαμβανόμαστε την εξέλιξη του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού ως μια πορεία από τον μύθο στον λόγο, εστιάζοντας σε επιτεύγματα που στηρίζονταν στην αντικειμενική παρατήρηση και τη νόηση. Αυτή η προσέγγιση είναι ορθή, αλλά και ελλιπής. Από την πρώτη λέξη της ελληνικής (και ευρωπαϊκής λογοτεχνίας) - *μῆνις*, «οργή» - έως την άφιξη του Χριστιανισμού, παρατηρούμε την παρουσία των συναισθημά-

των σε κάθε έκφραση της ελληνικής ιστορίας, του πολιτισμού, των θεσμών και της κοινωνίας.

Η έκθεση «emotions ένας κόσμος συναισθημάτων» εισάγει το μη ειδικευμένο κοινό στη σημασία των συναισθημάτων στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό, περίπου από την εποχή του Ομήρου ως το τέλος της Αρχαιότητας. Λόγω των πολύπλοκων μεθοδολογικών προβλημάτων που σχετίζονται με τη μελέτη συναισθημάτων σε «σιωπηλές» ιστορικές περιόδους – περιόδους από τις οποίες απουσιάζουν λογοτεχνικές πηγές, όπως η Εποχή του Χαλκού στο Αιγαίο – η έκθεση ξεκινά με την πρώτη εμφάνιση κειμένων γραμμένων στο ελληνικό αλφάβητο και λογοτεχνικών κειμένων. Το χρονικό της όριο καθορίστηκε από τις δραματικές αλλαγές που επέφερε η διάδοση του Χριστιανισμού στην αντίληψη και αξιολόγηση των συναισθημάτων. Εστιάζοντας στα υλικά κατάλοιπα του πολιτισμού των αρχαίων Ελλήνων, αυτή η έκθεση συγκεντρώνει ποικιλία εκθεμάτων, μεταξύ των οποίων και ορισμένα αριστουργήματα της αρχαίας γλυπτικής, ζωγραφικής και μικροτεχνίας, τα οποία ποικίλουν από αγάλματα φυσικών διαστάσεων έως νομίσματα, από επιτύμβια ανάγλυφα έως μαγικά κείμενα και από παραστάσεις μύθων σε αγγεία έως ερωτήματα σε μαντεία και αποτροπαϊκά σύμβολα. Αν και προσπαθήσαμε να συμπεριλάβουμε αντικείμενα που αντικατοπτρίζουν την παρουσία των συναισθημάτων σε διαφορετικούς τύπους τέχνηρων και υλικών, από διαφορετικές περιόδους του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, η επιλογή καθορίστηκε σε κάποιον βαθμό από διάφορους πρακτικούς παράγοντες, όπως η διαθεσιμότητα, το μέγεθος και το βάρος των αντικειμένων, ο διαθέσιμος χώρος στο Ωνάσειο Πολιτιστικό Κέντρο της Νέας Υόρκης όπου παρουσιάστηκε αρχικά η έκθεση, και ενίοτε οι πολύπλοκοι όροι δανεισμού των μουσείων. Σημαντικές περιοχές, στις οποίες ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός ήταν παρών κατά τις περιόδους που καλύπτει η έκθεση, όπως οι περιοχές του Εύξεινου Πόντου, της Μικράς Ασίας, της Αιγύπτου και της Εγγύς Ανατολής, δεν εκπροσωπούνται με εκθέματα, αλλά συμπεριλάβαμε παραπομπές σε κείμενα και εικόνες αντικειμένων από αυτές στον κατάλογο.

Η έκθεση είναι οργανωμένη ως οδοιπορικό που ξεκινά με την απεικόνιση συναισθημάτων στην αρχαία ελληνική τέχνη και την πανταχού παρουσία διαφόρων συναισθημάτων – φόβου και αγωνίας, λύπης και απελπισίας, συμπόνιας και υπερηφάνειας, μίσους, ζήλιας και φθόνου, ευγνωμοσύνης, ελπίδας και χαράς, αγάπης, ερωτικής επιθυμίας και στοργής – και προχωρά στην παρατήρηση των συνεπειών που έχουν ισχυρά και ανεξέλεγκτα συναισθήματα. Ο επισκέπτης βρίσκεται συνεχώς αντιμέτωπος με τα ερωτήματα που θέτει η έκθεση: Ποια είναι τα μέσα με τα οποία οι αρχαίοι καλλιτέχνες παρουσίαζαν τα συναισθήματα των θεών, των μυθικών ηρώων και των θνητών «πραγματικών» αν-

Άποψη της έκθεσης "Ένας κόσμος συναισθημάτων: Αρχαία Ελλάδα, 700 π.Χ. – 200 μ.Χ.", Νέα Υόρκη (9 Μαρτίου -24 Ιουνίου 2017)

© Joe Coscia

θρώπων; Πώς χρησιμοποιούνταν εικόνες και κείμενα για να διεγείρουν συναισθήματα στο αρχαίο κοινό, συναισθήματα που αγγίζουν και ένα σημερινό κοινό; Αυτά τα ερωτήματα απαντώνται με επιλεγμένες εικόνες και επιγραφές που δείχνουν τη σημασία της γλώσσας του σώματος, των εκφράσεων του προσώπου, της σύνθεσης, ακόμα και της χρήσης του ενδύματος, των αισθήσεων και της «σκηνοθεσίας» για τη διέγερση συναισθημάτων.

Το πρώτο τμήμα της έκθεσης, «Η τέχνη των συναισθημάτων – τα συναισθήματα στην τέχνη», παρουσιάζει μια επιλογή έργων με χαρακτηριστικές εκφράσεις του προσώπου στην αρχαία ελληνική τέχνη περίπου από το 550 π.Χ. ως το 200 μ.Χ. Στην ενότητα «Οι χώροι των συναισθημάτων» συγκεντρώνονται αντικείμενα που προβάλλουν τη σημασία των συναισθημάτων στις διαπροσωπικές σχέσεις, στον οικογενειακό βίο, στις συναθροίσεις των φίλων, στους δημόσιους χώρους της πόλης και στο πεδίο της μάχης, στα ιερά και στα νεκροταφεία. Με τις δύο τελευταίες ενότητες, «Αλληλοσυγκρουόμενα συναισθήματα» και «Ανεξέλεγκτα συναισθήματα», η έκθεση προσεγγίζει τις αρνητικές επιπτώσεις των συναισθημάτων, παρουσιάζοντας θνητούς, θεούς και πρόσωπα του μύθου να παλεύουν με αλληλοσυγκρουόμενα συναισθήματα, όπως ο φθόνος και η αγάπη, και να αντιμετωπίζουν διλήμματα, καθώς τους καταλαμβάνουν ανεξέλεγκτα συναισθήματα – από το ερωτικό πάθος ως το μίσος και τον πανικό.

Η έκθεση «Ένας κόσμος συναισθημάτων» φέρνει τον επισκέπτη κοντά στην πανταχού παρουσία των συναισθημάτων στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό και βίο και τη σημασία τους για την κατανόηση της αρχαία ελληνικής τέχνης, λογοτεχνίας, ιστορίας, πολιτικής ζωής, κοινωνίας και θρησκείας. Αποκαλύπτει πώς τα συναισθήματα βιώνονται, εκφράζονται και διεγείρονται, πώς ελέγχονται ή ελέγχουν, πώς χειραγωγούνται ή αξιολογούνται. Ελπίζουμε έτσι ότι αυτή η έκθεση θα δώσει ερεθίσματα για σκέψεις πάνω στη σημασία των συναισθημάτων στον κόσμο μας και θα εξηγήσει γιατί η μελέτη των συναι-

σθημάτων στην ελληνική αρχαιότητα μπορεί να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε καλύτερα και τον σύγχρονο κοινωνικό και πολιτιστικό μας περίγυρο. Μπορεί τα συναισθήματα συχνά να μας προβληματίζουν, αλλά δεν μπορούμε να τα αγνοούμε.

«Ειδώλιο

Ένας μικρόκοσμος από πηλό»

Περιοδική έκθεση στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΑΔΑΜ-ΒΕΛΕΝΗ

Η έκθεση είναι αφιερωμένη στα πήλινα ειδώλια, μια ιδιαίτερα σημαντική κατηγορία αρχαιολογικών αντικειμένων. Ειδώλια κατασκευάζονταν στον ελληνικό κόσμο από την προϊστορική εποχή μέχρι το τέλος της αρχαιότητας και έτσι αποτελούν χαρακτηριστικό εύρημα των ανασκαφών τόσο σε νεκροταφεία όσο και σε οικισμούς προϊστορικών και ιστορικών χρόνων. Η λέξη ειδώλιο είναι υποκοριστικό της λέξης *είδωλον* και χρησιμοποιείται για να περιγράψει αντικείμενα που είναι εικόνες υπαρκτών και φανταστικών όντων και αντικειμένων. Τα ειδώλια εξαφανίζονται με το τέλος της αρχαιότητας, όταν επικράτησε ο Χριστιανισμός, του οποίου το ιδεολογικό και τελετουργικό πλαίσιο αυτά δεν είχαν θέση και ρόλο.

Ο χωματίνος, εύπλαστος και συνάμα ανθεκτικός πηλός υπήρξε το πιο αγαπητό υλικό, αυτό που επιλέχθηκε από γενιές ανθρώπων για να δώσει μορφή και πνοή σε εικόνες ανθρώπων, ζώων και αντικειμένων. Η εντυπωσιακή αριθμητική υπεροχή των ειδωλίων που έχουν κατασκευαστεί από πηλό, έναντι των άλλων υλικών κατασκευής, όπως ο λίθος, το μέταλλο και το οστό, αποτέλεσε το βασικό κριτήριο για την επιλογή να συμπεριληφθούν

στην έκθεση αποκλειστικά πήλινα ειδώλια. Το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, μέσω αυτής της μεγάλης έκθεσης και της διαχρονικής παρουσίασης των ειδωλίων από την Προϊστορία μέχρι και τους ύστερους ρωμαϊκούς χρόνους, στοχεύει όχι μόνο στην κατανόηση τεχνικών στοιχείων, μορφολογίας και εξέλιξης αλλά και στην ψηλάφηση των μηνυμάτων τα οποία μεταφέρουν αυτές οι μορφές που φθάνουν σε εμάς έχοντας ταξιδέψει από τα βάθη του χρόνου.

Για πρώτη φορά σε έκθεση αφιερωμένη στο ειδώλιο, εκτίθενται στην πλειονότητά τους αντικείμενα που προέρχονται από συγκεκριμένα ανασκαφικά σύνολα, καλά χρονολογημένα και μέσα στα αρχαιολογικά τους συμφραζόμενα, σε αντίθεση με τις μέχρι τώρα αντίστοιχες εκθέσεις του εσωτερικού και εξωτερικού, που εκ των πραγμάτων χειρίζονταν τα ειδώλια ως έργα τέχνης υψηλής αισθητικής αξίας, απογυμνωμένα ωστόσο από τα στρωματογραφικά τους δεδομένα. Μέσα από το άφθονο πρωτογενές και -σε μεγάλο βαθμό- αδημοσίευτο υλικό, γίνεται αντιληπτή η ευρεία χρήση του ειδωλίου διαχρονικά σε όλον τον βορειοελλαδικό χώρο. Μέσα από τα αντιπροσωπευτικά

δας (Εφορείες Αρχαιοτήτων Περιφέρειας Θεσσαλονίκης, Πόλης Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικής & Αγίου Όρους, Ημαθίας, Πέλλας, Πιερίας Κοζάνης, Γρεβενών, Καστοριάς, Φλώρινας, Κιλκίς, Σερρών, Δράμας, Καβάλας-Θάσου, Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου).

Η έκθεση αναπτύσσεται σε δύο αίθουσες: Στην πρώτη παρουσιάζεται διαχρονικά η εξέλιξη του ειδωλίου από τη νεολιθική έως τη ρωμαϊκή εποχή παρέχοντας στον επισκέπτη μια πανοραμική εικόνα της παραγωγής ειδωλίων στις σημαντικότερες αρχαιολογικές θέσεις της Μακεδονίας και της Θράκης ανά εποχή. Η περιήγηση του επισκέπτη ξεκινά από τις προθήκες με τα προϊστορικά ειδώλια, που παρουσιάζονται τόσο χρονολογικά, όσο και κατά γεωγραφική προέλευση, από τη δυτική, κεντρική και ανατολική Μακεδονία. Ακολουθεί η παρουσίαση των τεχνικών κατασκευής και διακόσμησης των ειδωλίων και των μεγάλων τοπικών εργαστηρίων ανά εποχή: της Θάσου για την αρχαϊκή περίοδο, της Ολύνθου για την κλασική, της Πέλλας και Βέροιας για την ελληνιστική και της Θεσσαλονίκης για την ύστερη ελληνιστική και ρωμαϊκή εποχή. Ακολουθεί παρουσίαση αντιπροσωπευτικών συνόλων από ανασκαφές σε σημα-

Έκθεση – Αίθουσα 2

© ΑΜΘ

του είδους εκθέματα, τα λιτά και περιεκτικά συνοδευτικά κείμενα και το προσεκτικά επιλεγμένο εποπτικό υλικό, ο επισκέπτης αφήνοντας πίσω του την έκθεση έχει διαμορφώσει μια σφαιρική εικόνα για το ειδώλιο, τις χρήσεις και τις ερμηνείες του. Πολύτιμο εγχειρίδιο για κάθε ενδιαφερόμενο (επιστήμονα ή μη) αποτελεί ο συνοδευτικός κατάλογος που αριθμεί 502 σελίδες, με κείμενα γενικού αλλά και ειδικού περιεχομένου και λήμματα αναλυτικά για όλα τα αντικείμενα που εκτίθενται.

Συνολικά, παρουσιάζονται 672 ειδώλια από τα οποία 348 προέρχονται από τη Συλλογή του ΑΜΘ. Τα υπόλοιπα είναι δάνεια από το σύνολο των Εφορειών Αρχαιοτήτων της Βόρειας Ελλά-

ντικές θέσεις της Μακεδονίας και Θράκης, όπως το Αρχοντικό της Πέλλας, η Σίνδος Θεσσαλονίκης, η Άκανθος Χαλκιδικής, η Πύνδα στην Πιερία, η Αμφίπολη, τα Άβδηρα.

Στη δεύτερη αίθουσα τα ειδώλια παρουσιάζονται σε θεματικές ενότητες με βάση τις ερμηνείες και τα σημαντικότερα τους: τα ειδώλια ως αντικείμενα ή σύμβολα λατρείας, συνοδευτικά του νεκρού, προστατευτικά, τα ειδώλια ως πηγή πληροφοριών για την καθημερινή ζωή στην αρχαιότητα, τα ειδώλια ως παιχνίδια ή σε σχέση με το θέατρο, είναι κάποια από τα θέματα που θίγονται στο δεύτερο μέρος της έκθεσης. Τέλος παρουσιάζεται και μια κατηγορία αντικειμένων με πολύ ιδιαίτερη μορφή, τα λεγόμενα

Θεατρικά ειδώλια

© ΑΜΘ

«πλαστικά» αγγεία. Κατασκευασμένα με μήτρα, όπως ακριβώς και τα ειδώλια, αλλάζουν χρήση και λειτουργούν ως αγγεία με την προσθήκη ανοιχτού στομίου στην ανώτερη επιφάνειά τους.

Η έκθεση, θα διαρκέσει ένα έτος, κατά τη διάρκεια του οποίου θα διεξάγονται σε τακτική βάση εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά κι εφήβους. Στον χώρο διεξαγωγής των εκπαιδευτικών προγραμμάτων προβάλλεται βίντεο όπου περιγράφονται όλα τα στάδια κατασκευής των ειδωλίων αλλά και των σύγχρονων εκμαγείων των αρχαίων αντικειμένων, ενώ ακριβώς έξω από τη δεύτερη αίθουσα, προβάλλεται βίντεο με στιγμές από την προετοιμασία της έκθεσης (making of).

Στο πλαίσιο της έκθεσης θα πραγματοποιηθεί επίσης πειραματικό εργαστήριο παραγωγής ειδωλίων και διεθνές συνέδριο για την κοροπλαστική στον ελλαδικό χώρο.

Γυναικείο ειδώλιο από τη Λητή Θεσσαλονίκης, 3ος αι π.Χ.

© ΑΜΘ

«Αθήνα 1917. Με το βλέμμα της Στρατιάς της Ανατολής»

ΤΑΣΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

Η Γαλλική Σχολή Αθηνών διοργάνωσε, σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη- παράρτημα Πειραιώς 138, έκθεση αφιερωμένη στην Αθήνα του 1917 με σπάνιο οπτικό υλικό που προέρχεται από την φωτογραφική υπηρεσία του συμμαχικού εκστρατευτικού σώματος, το οποίο έδρασε στα Βαλκάνια κατά την διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και είναι γνωστό ως «Στρατιά της Ανατολής». Η έκθεση εντάσσεται στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος της Γαλλικής Σχολής σχετικά με την κοινωνική ιστορία της Στρατιάς της Ανατολής (*Entre global et local. L'histoire civile d'une armée oubliée : L'Armée d'Orient 1915-1919*), το οποίο πραγματοποιείται με την υποστήριξη της Mission du Centenaire στη Γαλλία. Αυτό το σημαντικό φωτογραφικό υλικό, το οποίο παρουσιάζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, φυλάσσεται σήμερα στο Παρίσι, στο *Établissement de Communication et de Production Audiovisuelle de la Défense* και στην *Médiathèque de l'Architecture et du Patrimoine*.

Οι φωτογραφίες της έκθεσης προέρχονται από την Φωτογραφική και Κινηματογραφική υπηρεσία του στρατού (*Section photographique et cinématographique de l'armée, SPCA*). Η υπηρεσία αυτή συστάθηκε τον Ιανουάριο του 1917 με την συγχώνευση της Φωτογραφικής υπηρεσίας στρατού (*Section photographique de l'armée, SPA*) και της Κινηματογραφικής υπηρεσίας στρατού (*Section cinématographique de l'armée, SCA*), ενώ, συγχρόνως, οι στρατιωτικές αρχές επέβαλαν ότι

Οπérateur K
Στρατοπέδευση στο ιερό του Διονύσου

© SPCA / ECPAD

Opérateur K
Μαγειρεύοντας με θέα την Ακρόπολη, λόφος των Μουσών 27.6.1917
© Min. de la Culture (France)/MAP/Diffusion RMN-GP

οι φωτογράφοι θα έπρεπε να είναι στρατιώτες. Στόχος της υπηρεσίας ήταν να αντιταχθεί στην γερμανική προπαγάνδα πολέμου και να καταρτίσει ένα αρχείο για τον ιστορικό του μέλλοντος.

Γάλλοι στρατιωτικοί φωτογράφοι δρούσαν στην Ελλάδα ήδη από το 1915. Παρά την αρχική ουδετερότητα της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, γαλλοαγγλικά στρατεύματα της Αντάντ (Entente) είχαν αποβιβαστεί στην Θεσσαλονίκη τον Οκτώβριο του 1915 και είχαν συγκροτήσει την Στρατιά της Ανατολής. Είναι η περίοδος των αρχών του «Εθνικού Διχασμού». Η Ελλάδα σύντομα θα διαιρεθεί και επισήμως στην Κυβέρνηση των Αθηνών υπό τον βασιλέα Κωνσταντίνο και στην Προσωρινή Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης υπό τον Ελευθέριο Βενιζέλο, ένθερμο

Opérateur C, Pierre Machard
Πλανόδιος πωλητής σταφυλιών, οδός Καραϊσκάκη, Ψυρή
© SPCA / ECPAD

υποστηρικτή των Συμμάχων. Ο «Εθνικός Διχασμός» κορυφώθηκε το 1916, με τον ναυτικό αποκλεισμό που επέβαλαν οι Σύμμαχοι στην «Παλαιά Ελλάδα» προκειμένου να υποχωρήσει ο Κωνσταντίνος, καθώς και με την σύγκρουση μεταξύ των Συμμάχων και των μονάδων του τακτικού στρατού και παραστρατιωτικών οργανώσεων. Η σύγκρουση αυτή έμεινε γνωστή ως «Τα Νοεμβριανά».

Με την εξαίρεση των «Νοεμβριανών», το επίκεντρο των στρατιωτικών εξελίξεων βρισκόταν στην βόρεια Ελλάδα. Ωστόσο, στην διάρκεια του 1917 η Φωτογραφική Υπηρεσία της Στρατιάς της Ανατολής πραγματοποίησε τις περισσότερες φωτογραφικές λήψεις της στην Αθήνα. Το 1917 ήταν μια μεταβατική και κομβική χρονιά για την Ελλάδα: ύστερα από έντονες εσωτερικές πολιτικές και διπλωματικές ζυμώσεις, τον Ιούνιο του 1917, οι Σύμμαχοι της Αντάντ συνόδευσαν τον Βενιζέλο στην Αθήνα, απέπεμψαν τον Κωνσταντίνο και η χώρα εισήλθε στον πόλεμο.

Πρόκειται για σπάνιες πτυχές και εικόνες της πόλης, οι οποίες με την πάροδο του χρόνου έχουν λησμονηθεί ή χαθεί. Στην έκθεση, ανακαλύπτει κανείς συνοικίες που εξαφανίστηκαν λόγω πολεοδομικών αλλαγών ή και αρχαιολογικών ανασκαφών, το τοπίο, πριν από την εντατική αστικοποίηση και πολεοδόμηση που θα ακολουθήσει λόγω της άφιξης των προσφύγων της Μικρασιατικής καταστροφής, ένα αρχιτεκτονικό σύνολο στο οποίο δεσπόζει ακόμη ο νεοκλασικισμός, πριν από το μπετόν ή και την έντονη στροφή προς το Βυζάντιο. Η φωτογραφική ματιά των Γάλλων στρατιωτών επικεντρώθηκε, ευνόητα, και στον ανθρώπινο παράγοντα.

Η έκθεση βλέπει την Αθήνα του 1917 μέσα από την ματιά και τις αναζητήσεις αυτών των ξένων στρατιωτών και προσπαθεί να εντοπίσει και να αναδείξει τα σημεία εκείνα που τους κέντρισαν το ενδιαφέρον και αποτέλεσαν βασική πηγή έμπνευσης.

«Όταν το φως χορεύει, μιλώ δίκαια» Ο Γιώργος Σεφέρης και η ποίησή του μέσα από τη ζωγραφική και τη φωτογραφία

ANNA ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

Το Ίδρυμα Εικαστικών Τεχνών και Μουσικής Β. & Μ. Θεοχαράκη συνεχίζει τη σειρά των αφιερωματικών του εκθέσεων στους κορυφαίους Έλληνες ποιητές. Έτσι, μετά τον «Κόσμο του Οδυσσέα Ελύτη: Ποίηση και Ζωγραφική», που πρωτοπαρουσιάστηκε στην Αθήνα το 2011 και, τέσσερα χρόνια αργότερα, στο Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών-Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και την έκθεση «Κ.Π. Καβάφης – Ζωγραφισμένα: 40 Σύγχρονοι Έλληνες Δημιουργοί» που εκτέθηκε στην Αθήνα το 2013, παρουσιάζεται η έκθεση «Όταν το φως χορεύει, μιλώ δίκαια. Ο Γιώργος Σεφέρης και η ποίησή του μέσα από τη ζωγραφική και τη φωτογραφία.»

Η έκθεση πραγματοποιείται σε επιμέλεια του Τάκη Μαυρωτά, Διευθυντή του Εικαστικού Προγράμματος του Ιδρύματος Β. & Μ. Θεοχαράκη, με τη συμπράξη του Παναγιώτη Ροϊλού, καθηγητή Νεοελληνικών Σπουδών και Συγκριτικής Λογοτεχνίας, κάτοχο της Έδρας «Γιώργος Σεφέρης» στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ (από την ίδρυση της οποίας συμπληρώνονται σαράντα χρόνια).

Τα εκθέματα είναι προέρχονται από την κυρία Άννα Λόντου, την Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα-Γεννάδειο Βιβλιοθήκη, την Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου, το MIET, το Μουσείο Μπενάκη, τις εκδόσεις «Ίκαρος», το Ίδρυμα Τσαρούχη, τη Συλλογή της Alpha Bank, τα αρχεία Γ.Π. Σαββίδη, Αλέξανδρο Κ. Σαμαρά, τους συλλέκτες Σωτήριο Φέλιο, Γιώργο Νιάρχο, Αλέξη Τέτση, Γιώργο Σκριμιζέα, Διονύση Φωτόπουλο, Ν.Π. Παϊσιο, Φωτεινή Τριανταφύλλη, Θέμη Αλεξόπουλο και τους συμμετέχοντες εικαστικούς δημιουργούς κ.ά.

Η έκθεση συνοδεύεται από κατάλογο με κείμενα των Ελένη Αρβελέρ, Παναγιώτη Ροϊλού, Τάκη Μαυρωτά και Δημήτρη Δασκαλόπουλου.

«Η Αγία Σοφία των αδελφών Fossati» μέσα από την Τρικόγλειο Βιβλιοθήκη του Α.Π.Θ.

ΑΓΑΘΟΝΙΚΗ ΤΣΙΛΙΠΑΚΟΥ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΣΙΝΑΚΟΣ

Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού και το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.) συνδιοργάνωσαν την περιοδική ομότιτλη έκθεση του τίτλου με αφορμή τον εορτασμό για τη συμπλήρωση των 90+ χρόνων λειτουργίας (1927-2017) της Βιβλιοθήκης & Κέντρου Πληροφόρησης του Α.Π.Θ. Η επιλογή του υλικού έγινε με γνώμονα την παρουσίαση ενός θέματος που συνάδει με τους στόχους του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού και το αντικείμενο έρευνάς του, την πρωτοτυπία του και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του τόσο για το ειδικό όσο και για το ευρύ κοινό. Παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά 22 έγχρωμες λιθογραφίες του Gaspare Fossati που απεικονίζουν τον ναό της Αγίας Σοφίας στην Πόλη και τον περιβάλλοντα χώρο του. Πρόκειται για σχέδια του μνημείου με μολύβι, τα οποία στη συνέχεια μετατράπηκαν σε λιθογραφίες και εκδόθηκαν σε λεύκωμα το 1852 στο Λονδίνο. Φιλοτεχνήθηκαν στο πλαίσιο των εργασιών αποκατάστασης (1847-1849) στο κορυφαίο αυτό μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς από τους Ιταλοελβετούς αρχιτέκτονες Gaspare και Giuseppe Fossati. Τις λιθογραφίες συνοδεύουν επεξηγηματικά κείμενα, εκτεταμένες κειμενολεξάντες και κατόψεις του ναού, όπου σημειώνονται με αριθμούς τα σημεία ενδιαφέροντος των λιθογραφιών καθώς και σχετικό χρονολόγιο της ιστορίας του ναού στο πέρασμά

Εξωτερική άποψη της Αγίας Σοφίας από νοτιοδυτικά

© Α.Π.Θ. «Τρικόγλειος Βιβλιοθήκη» Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης

των αιώνων. Στην εισαγωγική ενότητα εκτίθενται τρεις χάρτες της Κωνσταντινούπολης (15ου, 16ου και 18ου αι.). Παράλληλα ο επισκέπτης είχε τη δυνατότητα να παρακολουθήσει ψηφιακά επιλεγμένο σύγχρονο φωτογραφικό υλικό της Αγίας Σοφίας από το Ψηφιακό Αρχείο Ελληνικού Πολιτισμού του Θ. Κορρέ (Α.Π.Θ.) και ενημερωτικό βίντεο για την Βιβλιοθήκη. Στόχος της έκθεσης ήταν και η ανάδειξη του πάντοτε επίκαιρου ζητήματος της προστασίας των μνημείων διαφορετικών λαών, πολιτισμών και θρησκειών, σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις, τις αρχές της UNESCO και άλλων διεθνών οργανισμών.

«...έγινα εσύ κι έγινες εγώ...» Περιοδική έκθεση στο Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΔΕΛΛΙΟΥ
ΓΛΥΚΕΡΙΑ ΠΛΙΑΜΠΑ-ΦΟΥΝΤΑ

Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων του Παιδικού Μουσείου Θεσσαλονίκης για τον εορτασμό των 20 χρόνων λειτουργίας, εθελοντικής προσφοράς και δημιουργικού έργου στα παιδιά, τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς διοργανώθηκε φέτος αφιέρωμα στον Βαγγέλη Ηλιόπουλο για την εικοσαετή προσφορά του στην Παιδική και Νεανική Λογοτεχνία. Πιο συγκεκριμένα, δημιουργήθηκε μία περιοδική έκθεση Εικονογράφησης και Αφίσας με τίτλο «...έγινα εσύ κι έγινες εγώ...», με διάρκεια από τον Οκτώβριο 2017 έως τον Μάιο 2018. Πρόκειται για μια έκθεση από τις μοναδικές του είδους της. Φτιαγμένη από το Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης για τα παιδιά, μπορούν να την απολαύσουν ακόμη και ενήλικες. Η έκθεση καινοτομεί.

Ως προς το στήσιμο: Τα έργα, τα οποία έχουν ζωγραφίσει ενή-

λικες καλλιτέχνες για παιδικά βιβλία, έχουν κρεμαστεί στο ύψος των ματιών των παιδιών. Σε αρκετά από αυτά γύρω τους στους τοίχους υπάρχουν σχέδια που έχει ζωγραφίσει η εικαστικός Κωνσταντίνα Καπανίδου, ως αφορμή για να απελευθερωθεί η φαντασία των παιδιών - επισκεπτών και να σχεδιάσουν κι εκείνα τα δικά τους έργα. Ως προς τα έργα: Τα έργα, από την ιδιωτική συλλογή του συγγραφέα - είναι 17 διαφορετικών καλλιτεχνών, οι οποίοι όλοι έχουν εικονογραφήσει κείμενα του Βαγγέλη Ηλιόπουλου από 20 βιβλία.

Ως προς την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης: Τα σχολεία έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε ένα μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα καλλιέργειας της ενσυναίσθησης μέσα από τον τρόπο που αποδίδουν τα εικαστικά έργα τον λόγο του συγγραφέα.

Τέλος, στην έκθεση τα παιδιά βλέπουν αφίσες της εικοσαετίας για τα βιβλία του συγγραφέα, τα θεατρικά του έργα, τις εκδηλώσεις του, οι οποίες αποτυπώνουν την εικοσαετή πορεία του. Σε βιτρίνα θα ανακαλύψουν προσωπικά αντικείμενα του συγγραφέα, πρώτες σπάνιες εκδόσεις, χειρόγραφα και βιβλία εκτός εμπορίου.

«Θεσσαλονίκης Εμπόριον» Περιοδική έκθεση στο Συνεδριακό Κέντρο της Τράπεζας Πειραιώς

ANNA ΚΑΛΛΙΝΙΚΙΔΟΥ

Σε μια περιοχή που υπήρξε διαχρονικά κέντρο χονδρεμπορίου, στα Λαδάδικα Θεσσαλονίκης, στεγάζεται η περιοδική έκθεση του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ), που εγκαινιάστηκε στις 23 Νοεμβρίου 2017. Τελεί υπό την αιγίδα του Δήμου Θεσσαλονίκης και του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και θα διαρκέσει έως τις 31 Μαρτίου 2018, με ελεύθερη είσοδο για το κοινό. Στόχος της είναι να αναδείξει το παλαιό εμπορικό κέντρο της Θεσσαλονίκης και να ρίξει φως στις δυνάμεις που το διαμόρφωσαν, από το 1870 έως και το τέλος της δεκαετίας του 1970.

Η έκθεση βασίστηκε στα συμπεράσματα ερευνητικού προγράμματος που εκπόνησε ο δρ Ευάγγελος Χεκίμογλου. Από την έρευνα διαμορφώθηκε ένας κατάλογος επαγγελματιών του εμπορικού κέντρου, με βάση τον οποίο τεκμηριώνεται η επαγγελματική εξειδίκευση ανά οδό, από τις αρχές του 20ού αιώνα έως το τέλος της δεκαετίας του 1970. Παράλληλα, γίνεται σαφές ότι οι χρήσεις του χώρου διαμορφώθηκαν σε παλαιότερες εποχές, όταν η μορφή της πόλης ήταν διαφορετική. Τα συμπεράσματα αυτά καθόρισαν την αποστολή, τον σκοπό και

τους στόχους της έκθεσης και του μουσειολογικού-μουσειογραφικού της σχεδιασμού, τον οποίο ανέλαβε η εταιρεία Τέτραγκον Α.Ε., σε συνεργασία με το ΠΙΟΠ, υπό την επιστημονική εποπτεία του δρ Χεκίμογλου.

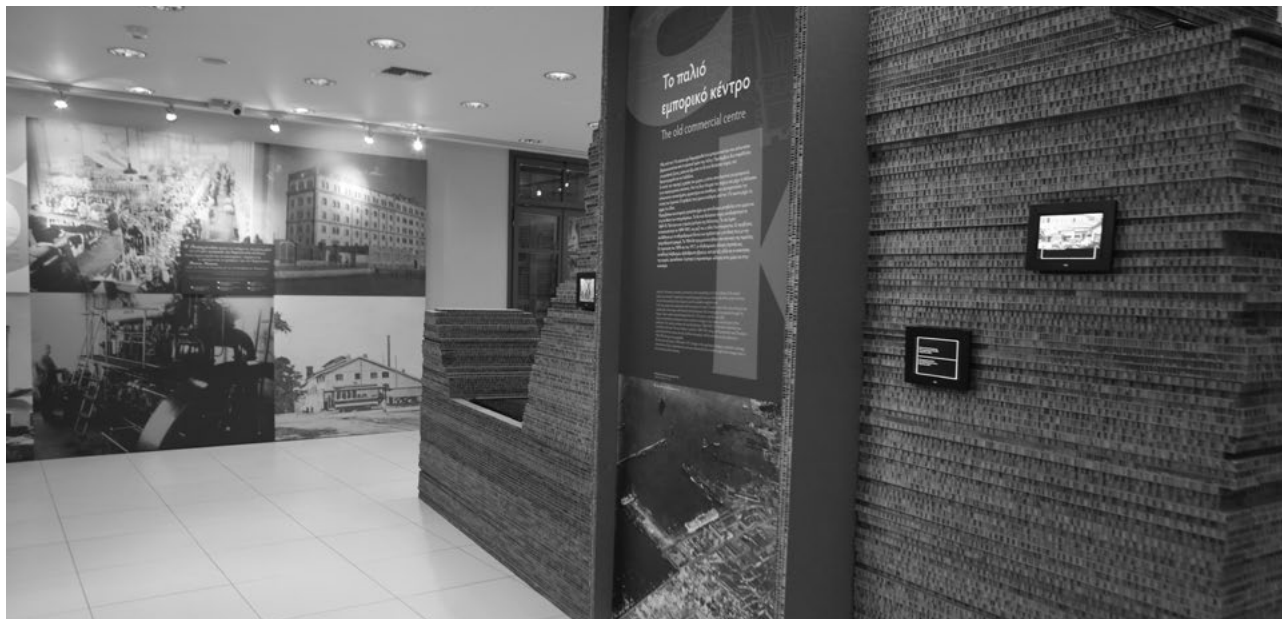
Η έκθεση αναπτύσσεται στον δεύτερο και τον τρίτο όροφο του Συνεδριακού Κέντρου της Τράπεζας Πειραιώς (Κατούνη 12-14). Στην εισαγωγή τονίζεται η σημασία που είχε το εμπόριο για την εξέλιξη της Θεσσαλονίκης και παρουσιάζονται σταθμοί της οικονομικής ιστορίας της πόλης, με την υποστήριξη φωτογραφικού και οπτικοακουστικού υλικού. Η πρώτη ενότητα εξετάζει τον χώρο, τις υποδομές, τη βιομηχανία και τους ανθρώπους, δυνάμεις δηλαδή που αλληλοεπιδρούν στο πλαίσιο της εμπορικής δραστηριότητας. Αναπτύσσεται γύρω από ένα δυσερμηνευτο έκθεμα: την υπόμνηση του τείχους που κατεδαφίστηκε το 1870, απελευθερώνοντας έτσι τον χώρο στον οποίο αναπτύχθηκε το παλαιό εμπορικό κέντρο, όπως εξηγεί σχετική πολυμεσική παραγωγή.

Η δεύτερη ενότητα, που αναπτύσσεται στον τρίτο όροφο, εξετάζει το παλαιό εμπορικό κέντρο και αναδεικνύει τις εμπορικές δραστηριότητες χωρικά. Στον κάνναβο του παλαιού εμπορικού κέντρου αναπτύσσονται έξι εστίες πληροφοριών: δύο πλατείες (Εμπορίου και Ελευθερίας), δύο αγορές (Μπεζεστένι και Μοδιάνο) και δύο γειτονίες (Λαδάδικα και Φραγκομαχαλάς). Κάθε εστία εξωτερικά παρουσιάζει την περιοχή, τις σημαντικές οδούς αλλά και σημεία που δεν υπάρχουν πια, χρησιμοποιώντας χάρτες και αρχειακό φωτογραφικό υλικό. Εσωτερικά, σαν μέσα σε μικρομάγαζα, αποτυπώνονται οι επαγγελματικές χρήσεις και απεικονίζονται οι επαγγελματίες του χθες. Με τον τρό-

Άποψη της πρώτης ενότητας της έκθεσης

© ΠΙΟΠ, Περικλής Παναγιωτίδης

Κεντρικό στοιχείο της πρώτης ενότητας, το τείχος που κατεδαφίστηκε το 1870

© ΠΙΟΠ, Περικλής Παναγιωτίδης

πο αυτό υποστηρίζεται η άποψη ότι τα ειδικά χαρακτηριστικά των επαγγελματιών οδήγησαν σε αντίστοιχες λύσεις αναλογικά με τον χώρο. Ο επίλογος σχολιάζει πώς η λειτουργία αυτή διατηρήθηκε, άλλαξε ή εξαφανίστηκε, χρησιμοποιώντας σύγ-

χρονες έγχρωμες φωτογραφίες και οπτικοακουστικό υλικό, και καλώντας τους επισκέπτες να αναρτήσουν τη δική τους φωτογραφία στην αντίστοιχη γειτονιά.

Οι άνθρωποι και οι δρόμοι του παλαιού εμπορικού κέντρου αποτέλεσαν τα βασικά στοιχεία του γραφιστικού σχεδιασμού της έκθεσης, αλλά και του σχετικού ενημερωτικού υλικού (αφίσσα-φυλλάδιο, banners, αναμνηστικός φάκελος, mouse pad και τετράδιο). Ο βασικός χαρακτήρας της έκθεσης είναι εκπαιδευτικός: να γίνει κατανοητή, με κατά το δυνατόν πιο βιωματικό τρόπο, η εξέλιξη του χώρου και του εμπορίου. Στο πλαίσιο της έκθεσης πραγματοποιούνται δράσεις για διαφορετικές ηλικίες που αναδεικνύουν το παλιό εμπορικό κέντρο, την πόλη και τις δημιουργικές της ομάδες (για το αναλυτικό πρόγραμμα, βλ. www.pioip.gr).

Το φωτογραφικό υλικό που παρουσιάζεται στην έκθεση προέρχεται από το φωτογραφικό αρχείο ΕΛΙΑ-MIET, από τη συλλογή καρτ-ποστάλ Άγγελου Παπαϊωάννου/ΕΛΙΑ-MIET Θεσσαλονίκης, από το Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης, καθώς και από τους ιδιώτες συλλέκτες Αλέξη Λαπούρτα, Άρη Παπατζήκα, Νίκο Πολίτη και τους ερευνητές Ευφροσύνη Ρούπα και Ευάγγελο Χεκίμογλου, ενώ η Άννα Μαυροπούλου αποτύπωσε φωτογραφικά τις σύγχρονες όψεις της πόλης. Προβάλλονται, επίσης, αποσπάσματα της σειράς «Πανόραμα του αιώνα», σε σκηνοθεσία Φώτου Λαμπρινού, και της εκπομπής «Αληθινά σενάρια» του Νίκου Ασλανίδη, τα οποία παραχωρήθηκαν από το «Αρχείο ΕΡΤ Α.Ε.» στο ΠΙΟΠ.

Η εστία πληροφοριών «Λαδάδικα»

© ΠΙΟΠ, Περικλής Παναγιωτίδης

Μουσεία εν δράσει

Το Αθέατο Μουσείο παρουσιάζει

ΜΑΡΙΑ ΛΑΓΟΓΙΑΝΝΗ
ΕΛΕΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ-ΣΥΒΡΙΔΗ
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ

Τον Ιανουάριο του 2015 εγκαινιάστηκε στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο η επιτυχημένη δράση *Αθέατο Μουσείο*, με σκοπό την προβολή επιλεγμένων αρχαιοτήτων από τον κόσμο των αποθηκών στο κοινό, με έναν ασυνήθιστο τρόπο. Κάθε δύο ή τρεις μήνες ένα αρχαίο αντικείμενο ή ένα σύνολο αντικειμένων, αναδύεται από τις αποθήκες και εκτίθεται στην κεντρική Αίθουσα του Βωμού. Παράλληλα, αρχαιολόγοι υποδέχονται τους επισκέπτες σε τακτές ημερομηνίες και παρουσιάζουν άγνωστες πτυχές της σημασίας των εκθεμάτων, της ιστορίας

και της περιπέτειάς τους από τη δημιουργία ως την κατάδυση τους στις δαιδαλώδεις και ασφαλείς αποθήκες του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου.

Το κάθε έκθεμα ή σύνολο εκθεμάτων συνοδεύεται από δίγλωσσο επιτοίχιο κείμενο και ψηφιακή προβολή, όπου παρουσιάζονται επιπλέον στοιχεία για το πολιτιστικό περιβάλλον της εποχής τους. Με αφορμή την περιοδική έκθεση του αντικειμένου, το εξειδικευμένο προσωπικό του Μουσείου υλοποιεί όλες τις δυνατές εργασίες ανάδειξης, από τον καθαρισμό και συντήρησή έως τη φωτογράφιση και σχεδίαση, ενώ όπου είναι απαραίτητο διενεργούνται και αρχαιομετρικές αναλύσεις.

Τη δράση εγκαινίασε το αριστουργηματικό δαχτυλίδι του Θησέα, το χρυσό σφραγιστικό δαχτυλίδι που εντοπίστηκε τυχαία στα χώματα των εκσκαφικών εργασιών της Ακρόπολης τη δεκαετία του 1950. Φέτος, μετά από την παρουσίαση 14 θαυμάσιων αντικειμένων, το Αθέατο Μουσείο υποδέχεται «τον Αδριανό και τον Αντίνοο σε μια συνάντηση 19 αιώνες μετά». Πρόκειται για την έκθεση της ενεπίγραφης βάσης μνημείου προς τιμή του αυτοκράτορα Αδριανού και ενός αριστουργηματικού πορτραίτου του Αντίνοου, ακόλουθου και ευνοούμενου του. Τα έργα παρουσιάζονται για πρώτη φορά στην καρδιά του Μουσείου και θα παραμείνουν εκεί ως την Κυριακή 4 Μαρτίου 2018.

Η δράση αυτή πλαισιώνει την περιοδική έκθεση του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, «Αδριανός και Αθήνα. Συνομιλώντας με έναν ιδεατό κόσμο», που ξεκίνησε στις 28 Νοεμβρίου 2017 και θα διαρκέσει ένα έτος.

Τα εκθέματα του *Αθέατου Μουσείου* που έχουν έως τώρα παρουσιαστεί, συνιστούν μια πολύτιμη διαδικτυακή Συλλογή αρχαιοτήτων, αναρτημένη και διαθέσιμη στην ιστοσελίδα του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου:

Ξεναγηση στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

© Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

Αθέατο Μουσείο «ο Αδριανός και ο Αντίνοος σε μια συνάντηση 19 αιώνας μετά»

© Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

http://www.namuseum.gr/museum/pressreleases/2015/pressrelease_unseen15-gr.html (συνοπτικά)

http://www.namuseum.gr/museum/pressreleases/2015/pressrelease_unseen_15-en.html (αναλυτικά)

Σειρά εικαστικών εργαστηρίων «Στην αυλή του εργοστασίου» Βιομηχανικό Μουσείο Φωταερίου

ΜΑΡΙΑ ΦΛΩΡΟΥ

Η «Αυλή του εργοστασίου» είναι μία σειρά εικαστικών εργαστηρίων, ελεύθερου χαρακτήρα, για παιδιά ηλικίας από τριών ετών με τις οικογένειές τους. Μικροί και μεγάλοι έρχονται σε επαφή με τα υλικά, πειραματίζονται με νέες τεχνικές, παίζουν, κατασκευάζουν, κοινωνικοποιούνται και διαμορφώνουν εμπειρίες στην αυλή ενός παλιού εργοστασίου, ιστορικής σημασίας και αξίας για την πόλη της Αθήνας.

Τα εργαστήρια αυτά δεν απαιτούν κράτηση θέσης και δεν μπαίνουν κατ' ανάγκη στα όρια ενός εκπαιδευτικού προγράμματος. Περιλαμβάνουν μία κατασκευή ή μία εικαστική δημιουργία, διαφορετική κάθε φορά, που οι συμμετέχοντες καλούνται να φτιάξουν, με την καθοδήγηση της εικαστικού και αφηγήτριας, Γεωργίας Λαζάρου, χρησιμοποιώντας τα υλικά που τους μοιράζονται. Η κατασκευή που επιλέγεται κάθε φορά, έχει ξεκάθαρα στάδια υλοποίησης, ενώ ο κάθε συμμετέχων καλείται να τη φτιάξει από την αρχή αλλά και να την εξελίξει σύμφωνα με το δικό του τρόπο έκφρασης.

Η συμμετοχή των γονέων όσον αφορά τουλάχιστον τις μικρότερες ηλικίες είναι βοηθητική και υποστηρικτική. Στις μεγαλύτερες ηλικίες, ωστόσο, η συμμετοχή των γονιών δεν είναι απαραίτητη, προσφέροντας τους μία ώρα χαλάρωσης στο καφέ της Τεχνόπολης. Κάθε παιδί χρειάζεται το δικό του χρόνο -κάτι το οποίο είναι αποδεκτό- ενώ οι συμμετέχοντες παροτρύνονται να τον εξαντλήσουν και να απολαύσουν τη δημιουργική διαδικασία, μετατρέποντας έτσι την παιδική χαρά, το χώρο διεξαγωγής, σ' ένα πραγματικό «open lab»!

Κάθε φορά η θεματική του εργαστηρίου, και συνεπώς της κατασκευής, διαφοροποιείται ανάλογα με την εποχή διεξαγωγής του, όπως και τις δράσεις, εκδηλώσεις ή τα φεστιβάλ που μπορεί να διεξάγονται παράλληλα στις εγκαταστάσεις της Τεχνόπολης. Δεν είναι λίγες οι φορές που το εικαστικό ή κατασκευαστικό κομμάτι συνοδεύεται συμπληρωματικά από μία δραστηριότητα (κινητική άσκηση, παιχνίδι ρόλων, αυτοσχεδιασμού, παιχνίδι με αντικείμενα) σχετική κάθε φορά με τη θεματική του εργαστηρίου, δημιουργώντας νέες προσκλήσεις.

Βασικός στόχος των υπαίθριων αυτών εργαστηρίων είναι τα παιδιά να νοιώσουν οικεία σε ένα χώρο βιομηχανικής κληρονομιάς, να αντιληφθούν τα βήματα μέχρι την ολοκλήρωση μιας κατασκευής, να συνδυάσουν τα υλικά που τους δίνονται όσο το δυνατόν καλύτερα, να οξύνουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους και να εξασκήσουν τη λεπτή κινητικότητα.

Κρίνοντας από τον συνεχώς αυξανόμενο αριθμό των συμμετεχόντων μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα (το συγκεκριμένο πρόγραμμα πραγματοποιείται από τον Μάιο του 2017), διαπιστώνουμε πως υπάρχει έντονα η ανάγκη καλλιτεχνικής εκτόνωσης και δημιουργίας για μικρούς και μεγάλους, κάτι το οποίο μπορεί ο επισκέπτης να συνδυάσει στην Τεχνόπολη.

Πολυαισθητηριακή ξενάγηση στο Μουσείο Ποντιακού Ελληνισμού

ΛΕΝΑ ΚΑΛΠΙΔΟΥ

Ο «Φάρος Τυφλών Ελλάδος» ανταποκρινόμενος στην πρόσκλησή μας οργάνωσε επίσκεψη μικτής ομάδας «εξυπηρετούμενων» ή «υποστηριζόμενων» με οπτική αναπηρία διαφόρων ειδών μαζί με τις συνοδούς τους, στο Μουσείο Ποντιακού Ελληνισμού, στο πλαίσιο του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων 2017.

Το πρόγραμμα που αναπτύχθηκε σε ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα καθώς και στο Μουσείο. Το κύριο υλικό στην παραπάνω αίθουσα αποτέλεσαν αντικείμενα που επιλέχτηκαν με κριτήριο τη δυνατότητα και ανοχή της αφής αλλά κυρίως την προσφορά πολυαισθητηριακού ενδιαφέροντος.

Η επίσκεψη στο Μουσείο περιελάμβανε:

Α. Το αγροτικό σπίτι: βίωση του σωματικού χώρου του με αλυσίδα των σωμάτων των μελών της ομάδας, της έκτασής του με τα βήματά και την κίνησή τους, καθώς και την αδρή τοιχοδομία του.

Β. Ο χάρτης με ανάγλυφα φώτα, όπου με την αφή τους συνειδητοποιούσαν την πληθώρα των αστικών κέντρων, την απόσταση μεταξύ τους και την έκταση του χώρου του Ποντιακού ελληνισμού.

Με δεδομένα ότι η οπτική αναπηρία των επισκεπτών ήταν διαφόρων ειδών, οι γνώσεις και τα ενδιαφέροντά τους πολλά, εντυπωσιακή ήταν η κατάρτιση τους σχετικά με τη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας- και οι επισκέπτες μας αποδείχθηκαν τελικά μια εξαιρετικά δυναμική και συνεργάσιμη ομάδα.

Η συνεργασία τους κατά τη διάρκεια της επίσκεψης και μετά ήταν συγκινητική και αξιοθαύμαστη.

Ευχαριστούμε τους επισκέπτες μας για τη δύναμη και τη δράση τους!

Εκπαιδευτικά Προγράμματα στο Ναυτικό Μουσείο Κρήτης

ANNA ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗ

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Ναυτικού Μουσείου Κρήτης έχουν δομηθεί με βάση το σχολικό πρόγραμμα και ιδιαίτερα το μάθημα και την ύλη της ιστορίας της κάθε τάξης, αλλά και με θέματα σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος προτείνοντας σχετικές λογοτεχνικές και εικαστικές δραστηριότητες. Τα προγράμματά του απευθύνονται σε όλες τις τάξεις της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και στα παιδιά νηπιακής ηλικίας. Ειδικά προγράμματα για παιδιά με ειδικές ανάγκες εφαρμόστηκαν για πρώτη φορά από το Σεπτέμβριο του 2004.

Στην περίοδο 2016-2017 τα εκπαιδευτικά προγράμματα που υλοποιήθηκαν ήταν τα εξής:

Νήπια:

1) Ας δείξουμε στη χελώνα το δρόμο για το σπίτι της! Τα παιδιά έχοντας οδηγό έναν πειρατικό χάρτη ξεκινούν ένα ταξίδι εξερεύνησης με σκοπό να ανακαλύψουν μόνα τους τους κινδύνους που κρύβει η θάλασσα. Σύντομα θα ψάξουν να βρουν λύσεις μέσα από κινητικές δραστηριότητες και παιχνίδια αφής για να βοηθήσουν τη χελώνα καρέτα- καρέτα και τα άλλα ζώα της θάλασσας που είναι υπό εξαφάνιση, να αισθανθούν πιο ασφαλή στο σπίτι τους.

2) Μικροί ναύτες σε νέες περιπέτειες!

Το πρόγραμμα «μεταμορφώνει» τους μικρούς μας φίλους σε ναύτες και μέσα από ένα παιχνίδι βρίσκουμε τα πλοία που μας ενδιαφέρουν, ενώ παράλληλα οι μικροί ερευνητές ψάχνουν για να ανακαλύψουν τα κρυμμένα στοιχεία που θα μας οδηγήσουν στο πλοίο «Αβέρωφ». Εκεί, τα παιδιά θα χρειαστεί να βάλουν τις δυνάμεις τους για να το συναρμολογήσουν, καθώς του λείπουν σημαντικά κομμάτια τα οποία και θα μάθουμε. Στη συνέχεια μας περιμένει η αίθουσα- γέφυρα αντιτορπιλικού πλοίου όπου τα παιδιά γίνονται καπετάνιοι και ταξιδεύουν.

Α' Τάξη:

1) Ο μαγικός κόσμος του βυθού!

Τα παιδιά έπειτα από ένα ταξίδι περιπλάνησης στις αίθουσες του Μουσείου οδηγούνται στην αίθουσα του βυθού για να γνωρίσουν από κοντά το μαγικό κόσμο που υπάρχει κάτω από το νερό. Ομαδικά παιχνίδια, παιχνίδια αφής, μίμησης και άλλα βοηθούν τα παιδιά να αποκτήσουν μια πιο ζωντανή εμπειρία. Στην παρέα μας βρίσκεται η χελώνα καρέτα- καρέτα και ο σφυροκέφαλος καρχαρίας που αποκαλύπτουν άγνωστα μυστικά της θάλασσας.

2) Ναύτες για μία μέρα!

Τα παιδιά γίνονται ναύτες μέσα στο Μουσείο, βιώνοντας μέσα από διάφορες δραστηριότητες την καθημερινότητα ενός ναύτη, τις συνήθειες, τα καθήκοντα, και την ενδυμασία του. Ανακαλύπτουν την εξέλιξη της στολής τους από τα παλαιότερα χρόνια έως σήμερα, μαθαίνουν να κάνουν ναυτικούς κόμπους και παίζουν παιχνίδια παρατηρητικότητας με ομαδικές δραστηριότητες που ενεργοποιούν την κοινωνικότητα των παιδιών εμπλουτίζοντας παράλληλα τις γνώσεις τους.

Β' Τάξη:

1) Η θάλασσά μας κινδυνεύει...

Με παρέα τη θαλάσσια χελώνα καρέτα- καρέτα, τα παιδιά ανακαλύπτουν τους κινδύνους που διατρέχει το θαλάσσιο περιβάλλον με ένα παιχνίδι κρυμμένου θησαυρού. Έπειτα, πρέπει να σκεφτούν λύσεις τις οποίες αποτυπώνουν με το δικό τους τρόπο ενεργοποιώντας τον αυθορμητισμό, τη φαντασία και την οικολογική τους συνείδηση.

Β' και Γ' Τάξη:

Ανακαλύπτω τους φάρους παίζοντας!

Μια πρώτη επαφή με τους φάρους και ειδικότερα με τον Φάρο των Χανίων, μέσα από τα εκθέματα αλλά και οπτικοακουστικό υλικό του Μουσείου. Τα παιδιά γνωρίζουν τη χρησιμότητα και την εξέλιξη των Φάρων στις Ελληνικές θάλασσες μέσα από ποικίλες δραστηριότητες όπως παιχνίδια ερωτήσεων, έρευνας αλλά και φαντασίας. Ελάτε μαζί μας για ένα «φωτεινό» ταξίδι στην ιστορία του Φάρων..

Γ' Τάξη:

Το Μινωικό πλοίο

Ταξίδι στα χρόνια του Μίνωα με το Ομοίωμα πλοίου της Μινωικής Περιόδου που βρίσκεται στο Νεώριο MORO. Οι μαθητές φτιάχνουν ένα λεξικό με λεξιλόγιο εμπνευσμένο από εκείνα τα χρόνια, «ταξιθεύουν» με τα πλοία της εποχής, γνωρίζουν τα προϊόντα που υπήρχαν αλλά και αυτά που εισήγαγαν από άλλους τόπους.

Δ' Τάξη:

1) Γνωριμία με μία τριήρη

Τα παιδιά θα πρέπει να εντοπίσουν μόνα τους την αρχαία Αθηναϊκή τριήρη και να την ξεχωρίσουν από τα υπόλοιπα πλοία του Μουσείου μας. Αφού την παρατηρήσουμε προσεχτικά θα την συγκρίνουμε με την ρωμαϊκή τριήρη αλλά και με τη διήρη που υπάρχει στην ίδια αίθουσα. Βλέπουμε από κοντά τη μακέτα με τη Ναυμαχία της Σαλαμίνας όπου τα ίδια τα παιδιά ερμηνεύουν με τον δικό τους τρόπο την εξέλιξή της και στην συνέχεια χωριζόμαστε σε δύο ομάδες για να παίξουμε ένα επιτραπέζιο παιχνίδι με σχετικές ερωτήσεις.

2) Ένα «μαγικό» ταξίδι στις συλλογές του Ναυτικού Μουσείου Κρήτης

Μια πρώτη επαφή με τους χώρους, τα εκθέματα, τις συλλογές και τους σκοπούς του Μουσείου. Γνωρίζουμε μαζί με τα παιδιά τα πιο δημοφιλή δωμάτια και ανακαλύπτουμε πτυχές της Ναυτικής μας Ιστορίας με βιωματικό και δημιουργικό τρόπο.

Ε' Τάξη:

1) Βυζαντινά Χρόνια

Τα παιδιά μαθαίνουν τη Ναυτική Ιστορία του Βυζαντίου μέσα από τα εκθέματα του Μουσείου μας. Έρχονται σε επαφή με χαρακτηριστικά πλοία της εποχής όπως ο Δρόμωνας με το μυστικό πανίσχυρο όπλο του. Γνωρίζουμε το πλήρωμα του πλοίου και τις αρμοδιότητές του, ενώ τα παιδιά με κλειστά μάτια μαρτυρούν υλικά που υπήρχαν σε εκείνη την εποχή. Δεν παραλείπουμε να αναφερθούμε στους αυτοκράτορες του Βυζαντίου και να τους διαχωρίσουμε με παιχνίδια αντιστοίχισης.

2) Ένα «μαγικό» ταξίδι στις συλλογές του Ναυτικού Μουσείου Κρήτης

Μια πρώτη επαφή με τους χώρους, τα εκθέματα, τις συλλογές και τους σκοπούς του Μουσείου. Γνωρίζουν μαζί με τα παιδιά τα πιο δημοφιλή δωμάτια και ανακαλύπτουμε πτυχές της Ναυτικής μας Ιστορίας με βιωματικό και δημιουργικό τρόπο.

Στ' Τάξη:

1) Βαλκανικοί Πόλεμοι- Θ/Κ Αβέρωφ

Μέσα από τα ιστορικά καράβια που βρίσκονται στις συλλογές του Μουσείου το πρόγραμμα μελετά τους Βαλκανικούς πολέμους. Εστιάζουμε στο ένδοξο Θ/Κ Αβέρωφ ενώ τα ίδια τα παιδιά συλλέγουν πληροφορίες από την αντίστοιχη αίθουσα του Μουσείου και από επιλεγμένο ντοκιμαντέρ.

2) Η Μάχη της Κρήτης

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα δίνει την ευκαιρία στα παιδιά να γίνουν ερευνητές και να γνωρίσουν σημαντικά ιστορικά κειμήλια εκείνης της περιόδου μέσα από παιχνίδια έρευνας, παρατηρητικότητας και ευρηματικότητας. Στο τέλος με ένα παιχνίδι ερωτήσεων οι μικροί μας φίλοι επιβεβαιώνουν την εγκυρότητα όσων βρήκαν και με δημιουργικό τρόπο παρουσιάζουν αυτό που τους εντυπωσίασε περισσότερο από την επίσκεψή τους.

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος στο Μουσείο πραγματοποιήθηκαν επετειακά προγράμματα τα οποία σκοπό έχουν να κρατήσουν ζωντανές τις πιο σημαντικές μνήμες της Ιστορίας του τόπου μας και της Ναυτικής μας κληρονομιάς. Τα προγράμματα αυτά απευθύνονται στις τάξεις δ', ε' και στ' Δημοτικών Σχολείων και είναι η ένωση της Κρήτης με τη μητέρα Ελλάδα, η ένδοξη Μάχη της Κρήτης, η επέτειος του Όχι- 28η

Οκτωβρίου και ο εορτασμός της Ελληνικής Επανάστασης του 1821

Τέλος ένα ειδικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο Ελάτε να γνωρίσουμε το Ν.Μ.Κ. οργανώνεται στο Μουσείο για τα σχολεία που μας επισκέπτονται από πιο μακρινές περιοχές.

Συμμετοχή του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς στο ευρωπαϊκό έργο Pluggy. Η πρωτοποριακή πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης για την πολιτιστική κληρονομιά

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΡΙΓΓΑΣ

Το PLUGGY είναι ένα νέο ευρωπαϊκό έργο, το οποίο επιδιώκει να ενθαρρύνει την ενεργή συμμετοχή των Ευρωπαίων πολιτών σε δραστηριότητες πολιτιστικής κληρονομιάς, προτρέποντας τους να γίνουν, εκτός από απλοί παρατηρητές, δημιουργοί πολιτιστικού περιεχομένου και σημαντικοί παράγοντες επιρροής.

Η ερευνητική του δραστηριότητα ξεκίνησε τον Δεκέμβριο του 2016, ενώ κατά τα δύο επόμενα χρόνια αναμένεται να αναπτύξει, σε πιλοτικό επίπεδο, μια σύγχρονη πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης, ένα τεχνολογικά προηγμένο συγγραφικό εργαλείο, καθώς και έξυπνες εφαρμογές, όπως επαυξημένη πραγματικότητα, 3D ήχου, εντοπισμού γεωγραφικής θέσης και ψηφιακών παιχνιδιών. Με αυτά τα εφόδια, το PLUGGY θα παρέχει τη δυνατότητα σε απλούς πολίτες, κοινωνικές και πολιτιστικές ομάδες, μουσεία, πολιτιστικά ιδρύματα, καθώς και άλλους φορείς, να μοιράζονται ιστορίες και εμπειρίες πολιτισμού, γεφυρώνοντας το παρελθόν με το παρόν και το μέλλον, συνεισφέροντας στην ανάδειξη του τοπικού και εθνικού πολιτιστικού

κεφαλαίου, συνθέτοντας την κοινή και ποικιλόμορφη κληρονομιά της Ευρώπης.

Ειδικότερα για τα μουσεία και τους φορείς πολιτισμού, που συμμετέχουν στο έργο, το συγγραφικό εργαλείο, οι εφαρμογές και οι δυνατότητες δικτύωσης του PLUGGY προσφέρουν έναν καινοτόμο τρόπο ανάδειξης των συλλογών, των εκθεμάτων και της ιστορίας τους. Με αυτόν τον τρόπο, η υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά γίνεται περισσότερο προσιτή στο κοινό, ενώ ταυτόχρονα οι συλλογές προωθούνται περαιτέρω και ενισχύονται με ενδιαφέρουσες ιστορίες.

Το έργο, το οποίο χρηματοδοτείται από την Ε.Ε. στο πλαίσιο του προγράμματος Horizon 2020 για την έρευνα και την καινοτομία, το συντονίζει το Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών και Υπολογιστών (ΕΠΙΣΕΥ) του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, ενώ από την Ελλάδα συμμετέχουν επίσης, ως εταίροι, το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ) και η εταιρεία ανάπτυξης εφαρμογών πολιτισμού Clio Muse.

Η κοινοπραξία του έργου, μια διεπιστημονική ένωση εννέα συνολικά εταίρων από πέντε χώρες, περιλαμβάνει:

- Ένα δίκτυο μουσείων στην Ελλάδα και τη Σλοβακία, που ειδικεύεται σε ψηφιακά αντικείμενα.
- Ερευνητικά ινστιτούτα και πανεπιστήμια, με ειδίκευση στην εικονική και επαυξημένη πραγματικότητα, σε σημασιολογικές τεχνολογίες, στη διαχείριση γνώσης, σε ηχητικές αφηγήσεις.
- Ευρωπαϊκές μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες ειδικεύονται στην αλληλεπίδραση των χρηστών, στο δημιουργικό περιεχόμενο, στις ψηφιακές τέχνες.

Περισσότερες πληροφορίες στον ιστότοπο του έργου: <https://www.pluggy-project.eu/>.

Τριετές πρόγραμμα, χρηματοδοτούμενο από την Ε.Ε.
Ημερομηνία έναρξης: 1η Δεκεμβρίου 2016
Χρηματοδότηση: Το έργο έχει χρηματοδοτηθεί από το πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας Horizon 2020 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο της συμφωνίας επιχορήγησης αριθ. 726765

Αφηγήσεις από τον κόσμο των μουσείων

Μια νέα θεματική ενότητα που φιλοξενεί κείμενα ιστορικών στελεχών με μακρά πορεία στα ελληνικά μουσεία, εγκαινιάζεται σε αυτό το τεύχος με το κείμενο της κ. Κατερίνας Ρωμιοπούλου, Εφόρου Αρχαιοτήτων ε.τ.

Περιοδικές εκθέσεις ελληνικών αρχαιοτήτων σε ξένες χώρες

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΡΩΜΙΟΠΟΥΛΟΥ

Η διοργάνωση περιοδικών εκθέσεων στο εξωτερικό αλλά και στο εσωτερικό της χώρας αποτελούν ένα μεγάλο μέρος της δραστηριότητας των αρχαιολογικών μουσείων. Ανάλογα με την επικρατούσα νοοτροπία και τάση επικοινωνίας της εποχής διαμορφώνονται και οι απόψεις της κοινής γνώμης και των υπεύθυνων ειδικών για τη σκοπιμότητα της αποδοχής ή όχι των αιτημάτων. Η σχετική δραστηριότητα εμφανίστηκε στη χώρα μας στις αρχές του 20ου αιώνα.

Από τότε στην αρχή πολύ αραιά και μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, όλο και πιο συχνά, εμφανίζονται αιτήματα προσωπικοτήτων ή ιδρυμάτων από το εξωτερικό, που ζητούν την συμμετοχή σε διάφορες διοργανώσεις στο εξωτερικό, μεμονωμένων ή συνόλων πρωτότυπων έργων της Αρχαιότητας και του Βυζαντίου. Από τους Έλληνες όμως θεωρούνται τα ζητούμενα όχι μόνο έργα τέχνης αλλά και εθνικά μνημεία κατάλοιπα του πολιτιστικού μας παρελθόντος. Επειδή οι προθέσεις των ξένων κρίνονταν απαξιωτικές για την πολιτιστική σημασία των έργων, τα αιτήματα απορρίπτονταν. Συνήθως τα ζητούσαν για να διακοσμήσουν εκθέσεις εμπορικού περιεχομένου ή ξένα μουσεία, που με την διαφήμιση θα προσέλκυαν περισσότερους επισκέπτες άρα και θα αυξάνονταν και οι εισπράξεις τους. Ποτέ όμως δεν τέθηκε θέμα αμοιβαιότητας, δηλαδή διοργάνωση ανάλο-

γων εκθέσεων από άλλες χώρες στην Ελλάδα τουλάχιστον ως το 1980.

Η πρώτη συμμετοχή της Ελλάδας ζητήθηκε από τους Ιταλούς το 1907 και πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη το 1911, όπου είχε διοργανωθεί κάποια καλλιτεχνική έκθεση με σύγχρονα έργα. Η Ελλάδα πήρε μέρος με 153 εκμαγεία αρχαίων γλυπτών, με φωτογραφίες μεσαιωνικών μνημείων και τοπίων ιστορικών και με απεικονίσεις βυζαντινών αυτοκρατόρων από παλαιά χειρόγραφα και βιβλία, που είχε επιλέξει ο ιστορικός Σπ. Λάμπρος για την έκδοση κάποιου λευκώματος. Μάλιστα, μετά την έκθεση, τα εκμαγεία δεν επέστρεψαν στη χώρα μας, αλλά δωρήθηκαν στον Ιταλό υπουργό Boillati. Το γεγονός προκάλεσε αντιδράσεις τόσο για την αποστολή όσο και για τα συμβάντα και δημοσιεύθηκε άρθρο-καταγγελτικό σχόλιο κατά του ισχυρού παράγοντος Γενικού Εφόρου Π. Καβαδία από τον αντίθετο του πολιτικά νομισματολόγο Ι. Σβορώνο.

Το 1938 οι υπεύθυνοι της διοργάνωσης της Διεθνούς Εμπορικής Έκθεσης της Νέας Υόρκης ζήτησαν ένα σύνολο σημαντικών γλυπτών για να διακοσμήσουν την Έκθεση και ορισμένα να εκτεθούν στο Metropolitan Museum, αλλά σύμφωνα με την ισχύουσα απαγόρευση του Αρχαιολογικού Νόμου, το Αρχαιολογικό Συμβούλιο δεν επέτρεψε την εξαγωγή. Όμως ο Πρωθυπουργός Ιωάννης Μεταξάς ως δικτάτορας, αφού δεν ίσχυαν το Σύνταγμα και οι Νόμοι, με δική του ευθύνη έστειλε τέσσερα γλυπτά κι ένα χάλκινο κεφάλι, που αργότερα αποδείχτηκε κίβδηλο. Μεταξύ τους ήταν η αρχαϊκή Κόρη 675 της Ακρόπολης, η ονομαζόμενη Χιώτισσα και η επιτύμβια στήλη τη Αμφαρέτης από τον Κεραμεικό κ.α. Το 1939-1940 εξετέθηκαν. Μάλιστα τότε πήγε και ως Διευθυντής της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας ο καθηγητής Μαρινάτος στη Νέα Υόρκη και έδωσε σειρά διαλέξεων. Ξέσπασε όμως ο παγκόσμιος πόλεμος και τα αρχαία επέστρεψαν μετά από δέκα χρόνια στην Ελλάδα το 1949! Οι υπεύθυνοι του Metropolitan Museum τα επέστρεψαν με δυσφορία με ελληνικό ατμόπλοιο. Δεν πλήρωσαν ούτε τα μεταφορικά ούτε τα ασφάλιστρα.

Πριν από την περίοδο της δικτατορίας του Γ. Παπαδόπουλου (1967-1974) υπήρξαν αιτήματα και για άλλες εκθέσεις από Γερμανία, Βέλγιο, Γαλλία, Ελβετία, ΗΠΑ, Αυστραλία και Αγγλία. Όλα απορρίφθηκαν. Το 1970 όμως πραγματοποιήθηκε αποστολή μιας κόρης αρχαϊκής της Ακρόπολης η αρ.670 στην Έκθεση της Οσάκας στην Ιαπωνία με τη συνοδεία όχι αρχαιολόγου ή συντηρητή, αλλά του τότε βοηθού του Γενικού Επιθεωρητού της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας καθηγητή Μαρινάτου ταγματάρχη Λ. Λελλου! Από όσα άκουσα εκτέθηκε μέσα σε πολυκατάστημα. Η επιστροφή της ήταν επεισοδιακή. Όταν άνοιξαν το κιβώτιό της βρέθηκε μαζί με περιδέραια τεχνητών μαργαριταριών, που είχαν αγοραστεί, αλλά κρύφτηκαν εκεί για να μη πληρω-

θούν δασμοί. Το σκάνδαλο αποσιωπήθηκε ,γιατί αφορούσε στελέχη της δικτατορικής κυβέρνησης.

Τελικά μετά το 1977 αρχίζουν πάλι διαπραγματεύσεις και παράλληλες ανεπίσημες επαφές με ιδιώτες Έλληνες και ξένους που ενδιαφέρονταν για την διοργάνωση δυο μεγάλων εκθέσεων, που θα περιόδευσαν στις Η.Π.Α ,στην Ευρώπη και ίσως στην Ιαπωνία. Η πρώτη ήταν του «Αιγαίου» (1979) και η δεύτερη των «Θησαυρών της Μεταλλοτεχνίας της αρχαίας Μακεδονίας» (1980-1983), που θα συμπεριλάμβαναν και τα νεοαποκαλυφθέντα ευρήματα των βασιλικών τάφων της Βεργίνας. Και οι δυο είχαν προταθεί για περιοδείες στο εξωτερικό με πρωτοβουλία του Υπ. Εξωτερικών, γιατί επικρατούσε η άποψη, ότι θα προέβαλαν τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό και θα επηρέαζαν θετικά την προώθηση των εθνικών μας θεμάτων αλλά θα βοηθούσαν και τον τουρισμό. Από την άλλη πλευρά ενδιαφέρονταν και οι ξένοι, γιατί θα ωφελούσε οικονομικά τα μουσεία τους και διάφορες άλλες δραστηριότητες περί τα μουσεία.

Το γεγονός της περιοδείας σε άλλα κράτη προκάλεσε αντιδράσεις ιδιαίτερα των πολιτών με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, ιδιαίτερα όταν με τροπολογία του Αρχαιολογικού Νόμου άλλαξε ο ρόλος του Αρχαιολογικού Συμβουλίου (ΚΑΣ), και οι αποφάσεις του έγιναν γνωμοδοτικές. Άρα οι αποφάσεις που έπαιρνε δεν ήταν υποχρεωτικές για τον Υπουργό να τις εφαρμόσει. Αυτό ισχύει ως σήμερα. Μια δεκαετία σχεδόν κατά καιρούς εκδηλώνονταν από αρχαιολόγους και άλλους διανοούμενους αντιδράσεις για τις περιοδικές εκθέσεις με διαλέξεις, με καταγγελτικά άρθρα ή σχόλια στις εφημερίδες και άλλες εκδηλώσεις. Οι σκιτσογράφοι επίσης εκμεταλλεύτηκαν το θέμα με ευφυή σκίτσα γεμάτα ειρωνεία και πολιτικά σχόλια. Η πιο σημαντική συνάντηση πολλών ειδικών για να συζητηθούν όλες οι πλευρές του προβλήματος εξαγωγής, έγινε στη συνέλευση των μελών της Αρχαιολογικής Εταιρείας στις 14 Μαρτίου του 1992. Όμως η συνέλευση και τα ψηφίσματα δεν έδωσαν κάποια ώθηση για να χαραχθεί μια σταθερή στρατηγική, που θα την σέβονταν όλοι οι αρμόδιοι, αλλά και οι πολιτικοί. Έκτοτε συνεχίζονται και πληθαίνουν οι περιοδικές εκθέσεις εξωτερικού χωρίς αντιδράσεις.

Η εξαγωγή πολιτιστικών προϊόντων μας υπερτερεί, δεν κατορθώθηκε μια ισότιμη ανταλλαγή ακόμη με ανάλογες εκθέσεις από άλλα κράτη στη χώρα μας παρόλο που άρχισαν να οργανώνονται από καιρό. Επίσης δεν καταγράφηκε κάποια επιρροή θετική στα εθνικά θέματα. Το πράγμα παραμένει αστάθμητο. Ίσως μόνο βοήθησε τον τουρισμό, γιατί πρόβαλε περισσότερο την Ελλάδα.

Η νοοτροπία όμως όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στα άλλα ευρωπαϊκά κράτη έχει αλλάξει, οι πολιτιστικές ανταλλαγές έγιναν μια πανευρωπαϊκή συνήθεια, δεν εξαγει μόνο η Ελλάδα, αλλά όλα τα κράτη διακινούν τους πολιτιστικούς θησαυρούς τους και προβάλλουν το παρελθόν τους, έχοντας πίστη και σ' ένα κοινό πολιτιστικό μελλοντικό προβάδισμα απέναντι σ' άλλους πολιτισμούς, αλλά το πρόβλημα της ξαφνικής απώλειας της καταστροφής των πολιτιστικών θησαυρών που ταξιδεύουν, παραμένει άλυτο.

Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2017

ΠΟΛ(Ε)ΙΣ

ΣΟΦΙΑ ΑΗΔΟΝΗ

Το Σεπτέμβριο του 2017 οι Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΕΗΠΚ) μπήκαν στην τρίτη δεκαετία του εορτασμού τους στην Ελλάδα. Ο ελληνικός φορέας συντονισμού -το ΥΠΠΟΑ- επέλεξε το θέμα εορτασμού για τη διετία 2017-2018 να είναι οι ΠΟΛ(Ε)ΙΣ. Για την επιλογή του θέματος ελήφθη υπόψη η προτεραιότητα που έχει δοθεί στον άξονα «Πόλεις και Πολιτιστική Κληρονομιά» (στόχος 11) στο πλαίσιο της UN 2030 Agenda για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του ΟΗΕ.

Πόλεις παλιές και νέες, σημαντικές ή λιγότερο σπουδαίες, κλήθηκαν να προτείνουν μια διαφορετική αφήγηση της ιστορίας όχι απαραίτητα περιορισμένη στον ελλαδικό χώρο και να εκθέσουν τις μεταμορφώσεις τους μέσα στον σύγχρονο κόσμο και να θέσουν προβληματισμούς για το μέλλον τους.

Στόχος του εορτασμού δεν ήταν να παρουσιαστεί απλώς μια τυπική αναδρομή της πολεοδομικής ιστορίας των ελληνικών

πόλεων από την πόλη – κράτος έως τη σύγχρονη μεγαλούπολη και τα δίκτυα πόλεων. Αντίθετα, ενισχύθηκε η κατεύθυνση της προβολής της πόλης ως ζωντανού και σε συνεχή εξέλιξη πολιτισμικού φαινομένου σε όλες του τις διαστάσεις και κυρίως τη δυναμική του.

Η σπονδυλωτή δράση πιλοτικού χαρακτήρα «Διωγμοί: παλιές και νέες ιστορίες» που συντόνισε η Διεύθυνση Μουσείων ως εθνικός συντονιστής του προγράμματος σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Νεότερου Πολιτιστικού Αποθέματος και Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στο πλαίσιο του εορτασμού των ΕΗΠΚ 2016 που είχε θέμα «Βία & Ανεκτικότητα», συνέβαλε στο να υιοθετηθεί ως στίγμα του εορτασμού η προβολή της συνεχώς διευρυνόμενης έννοιας της πολιτιστικής κληρονομιάς και ένας πολυεπίπεδος τύπος συνεργασίας. Αυτή η ανανέωση και ο επαναπροσδιορισμός των χαρακτηριστικών του θεσμού που είχε βασικό στόχο την προώθηση της συνομιλίας της πολιτιστικής κληρονομιάς με τη σύγχρονη ζωή βρήκε ιδανική έκφραση στο θέμα των Πόλεων.

Ο απολογισμός περιλαμβάνει την αφήγηση ιστοριών σκορπισμένων σε 117 σημεία σε όλη την Ελλάδα, σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, σε μνημεία που ζουν μια δεύτερη ζωή ή παραμένουν ανέπαφα στο χρόνο – τοπόσημα μικρών ή μεγάλων πόλεων. Αποκαλύφθηκαν «αστικές» ιστορίες μέσα από εκθέσεις και περιπάτους, βιβλία και φωτογραφίες, ήχους, τραγούδια και χορούς, περιπάτους, δρώμενα και παραμύθια.

Στην Αθήνα και την ευρύτερη περιοχή της Αττικής οι δράσεις

22-24 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2017

Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2017

ΠΟΛ(Ε)ΙΣ

παλιές και νέες, σημαντικές ή λιγότερο σπουδαίες,
ζωντανές ή ξεχασμένες θα αφηγηθούν ιστορίες μεταμορφώσεων,
πραγματικές ή φανταστικές.

23, 24/9 είσοδος ελεύθερη
www.culture.gr
facebook: @EHDaysGR

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς
Διεύθυνση Μουσείων

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΗΜΕΡΕΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ 2017

πραγματοποιήθηκαν σε 36 διαφορετικά σημεία από φορείς που συμμετείχαν στο πρόγραμμα από την αρχή της εφαρμογής του, από νέους που τα τελευταία χρόνια έχουν μπει δυναμικά στο δίκτυο των ΕΗΠΚ (Ίδρυμα Μ. Κακογιάννη, δίκτυο μουσείων του ΠΙΟΠ, ΑΤΟΡΟΣ CONTEMPORARY VISUAL CULTURE, Βιομηχανικό Μουσείο Φωταερίου, Ελληνικό Τμήμα IBBY – Κύκλος του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου κ.ά), παλιούς γνώριμους που επανέκαμψαν (Διεύθυνση Πολιτισμού του Δήμου Πειραιά, Ινστιτούτο Μελέτης της Τοπικής Ιστορίας και της Ιστορίας των Επιχειρήσεων, Ινστιτούτο των Ελληνικών Μύλων κ.ά), αλλά και εντελώς νέους (Μουσείο Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης, Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών).

Ενδεικτικά αναφέρουμε την έκθεση με θέμα «Πόλις – ροές – εντάσεις – Όσμωση / Polis – flows – tensions – Osmosis» στο ίδρυμα Μ. Κακογιάννη, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Πόλεις και Λογοτεχνία: η Αθήνα του Μένη Κουμανταρέα», τη φωτογραφική δράση «οδός Σταδίου / οδός Πανεπιστημίου» του Μουσείου της πόλεως των Αθηνών, την ηχητική έκθεση του Andrew Spyrou «Ηχογεωγραφίες: εξερευνώντας του ήχους της πόλης» κ.ά

Στη Βόρεια Ελλάδα οργανώθηκαν δράσεις σε 27 σημεία από την πόλη της Θεσσαλονίκης και την περιφέρειά της, το Βιωματικό πάρκο στα Λείβηθρα, την περιοχή Βεντζίων στα Γρεβενά, το Ζιντζιρλί Τζαμί στις Σέρρες, το Σαντιρβάν Τζαμί στη Δράμα μέχρι το Μουσείο Μετάξης στο Σουφλί και το αρχαιολογικό Μουσείο του Άργους Ορεστικού. Ενδεικτικά αναφέρουμε το συμπόσιο με θέμα «Αυλή πολιτιστική κληρονομιά και εκπαιδευτικά προγράμματα: τα σύγχρονα διαβατήρια ήπιας ισχύος για τις διεθνείς σχέσεις των πόλεων» που διοργάνωσε η Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δράμας, τις εκπαιδευτικές ξεναγήσεις «Με θάρρος στο παρελθόν» στο υπό αποκατάσταση πρώην μουσουλμανικό τεμένος (Σαντιρβάν Τζαμί) που φιλοξένησε τις εγκαταστάσεις της ιστορικής εφημερίδας της Δράμας, *Θάρρος* κ.ά.

Από την υπόλοιπη επικράτεια αξίζει να επισημάνουμε την πρωτότυπη περιήγηση που διοργάνωσε η ΕΦΑ Λάρισας με τίτλο «Αθέατη Πόλη» ξεκινώντας από το Διαχρονικό Μουσείο και καταλήγοντας σε επιλεγμένα σημεία της πόλης φωτίζοντας την ιστορία της αποκαλύπτοντας μυστικά χιλιάδων ετών κάτω από το σύγχρονο αστικό ιστό. Ακόμη, ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε η σπονδυλωτή δράση «Ιωάννινα και πέριξ» σε επτά σημεία του Νομού Ιωαννίνων, οι θεατρικές παραστάσεις στο αρχαίο θέατρο του Γυθείου καθώς και ένα σύνολο δράσεων στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου με τίτλο «Κνωσός, Ηράκλειον, Χάνδακας: με το βλέμμα στη θάλασσα» που στοχεύουν να αναδείξουν τον ιδιαίτερο ρόλο της θάλασσας στη διαμόρφωση της εξωστρέφειας των παράκτιων οικισμών. Στην ποικιλία των

εκδηλώσεων σημαντική θέση είχαν οι αφηγήσεις παραμυθιών και γενικότερα οι βιωματικές δράσεις.

Στις 16 Δεκεμβρίου 2017 έφυγε από κοντά μας η Δάφνη Βουδούρη, μια καλή φίλη και μέλος του ICOM.

Ήταν απόφοιτος της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και είχε λάβει διδακτορικό δίπλωμα (Doctorat d'Etat) από το Πανεπιστήμιο Paris II.

Υπηρέτησε στο Υπουργείο Εξωτερικών ως εμπειρογνώμων σε θέματα μορφωτικών και πολιτιστικών υποθέσεων.

Από το 1995 δίδασκε στο Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου ως Αναπληρώτρια Καθηγήτρια.

Έγκριτη νομικός, εκτός από την αξιολογή διδακτική προσφορά της, η Δάφνη Βουδούρη είχε στο ενεργητικό της πλούσιο ερευνητικό έργο. Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι δημοσιεύσεις της σχετικά με την προστασία των πολιτιστικών αγαθών, το θεσμικό πλαίσιο των μουσείων, τις Διεθνείς Συμβάσεις προστασίας των μνημείων, τον ρόλο του κράτους στην πολιτιστική ανάπτυξη κ. ά. Ειδικότερα το βιβλίο της «Κράτος και Μουσεία. Το θεσμικό πλαίσιο των Αρχαιολογικών Μουσείων» (2003) αποτελεί βασικό επιστημονικό εγχειρίδιο και έχει συμβάλει σε ένα ιδιαίτερα εποικοδομητικό διάλογο για τον ρόλο και τη λειτουργία των μουσείων στο πλαίσιο της ελληνικής μουσειακής κοινότητας.

Διετέλεσε μέλος της ειδικής επιτροπής του Υπουργείου Πολιτισμού που κατάρτισε τον ισχύοντα νόμο 3028 / 2002 «Για την προστασία αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς».

Ήταν ενεργό μέλος του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM) επί μια εικοσαετία.

Παρατίθεται ο επικήδειος λόγος που εκφωνήθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 2017 από την κ. Ανδρομάχη Γκαζή, επίκουρη καθηγήτρια μουσειολογίας στο Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων & Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου.

«Εκ μέρους των συναδέλφων της στο Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου, αλλά και ως στενή συνεργάτης της και φίλη, θα ήθελα να πω λίγα λόγια αποχαιρετισμού στη Δάφνη.

Δύο πράγματα είναι σημαντικά για μια πανεπιστημιακή: η αναγνώριση του επιστημονικού έργου της και η εκτίμηση των φοιτητών της. Η Δάφνη τα είχε και τα δύο. Έχαιρε μεγάλης εκτίμησης τόσο σε ευρύτερους νομικούς κύκλους όσο και στον χώρο του πολιτισμού, διότι κατάφερε να συγκεράσει με πρωτοπόρο και πρωτότυπο τρόπο ζητήματα νομικής, ηθικής και ιδεολογίας στο πεδίο της πολιτιστικής πολιτικής και της διαχείρισης της πολιτισμικής κληρονομιάς. Δεν είναι τυχαίο πως δεν υπάρχει σχεδόν καμία σοβαρή δημοσίευση σε αυτούς τους τομείς που να μην παραπέμπει στη δουλειά της Δάφνης!

Η Δάφνη ήταν ένας άνθρωπος αγνός, ακέραιος και γενναίος. Αγνή, διότι κατάφερε να διατηρήσει την καθαρότητα των οραμάτων και των πιστεύω ενός εφήβου. Ακέραια, διότι ήταν απόλυτα έντιμη. Γενναία, διότι κατάφερε να πορευτεί ως το τέλος με γνώμονα ποιότητες και αξίες που είναι πλέον εξαιρετικά σπάνιες.

Η Δάφνη είχε μια ποιότητα σχεδόν δωρική: ευθύς, σοβαρή, μετρημένη, ολιγαρκής, με σπάνιο ήθος, ορθή κρίση, καθαρή σκέψη και με μια αυξημένη αίσθηση ευθύνης που της δημιουργούσε ένα – συχνά ανεξέλεγκτο – άγχος, παράλληλα, όμως, την έκανε να είναι πάντα πολύ καλά προετοιμασμένη.

Αν δεχτούμε ότι επιστήμη χωρίς ηθική δεν υπάρχει, τότε η Δάφνη ενσάρκωνε πλήρως αυτή την άποψη.

Προσέγγιζε τη γνώση με ιδιαίτερη προσοχή τόσο στον επιστημονικό λόγο της όσο και στη διδασκαλία της. Ό,τι έγραφε ήταν μετρημένο λέξη-λέξη. Βασάνιζε τα κείμενά της, ακόμη και τα πιο ταπεινά, μέχρι τελευταία στιγμή, με τον ίδιο τρόπο που ζύγιζε προσεκτικά στο μυαλό της κάθε τι που είχε να φέρει εις πέρας. Με τον ίδιο ουσιαστικό τρόπο διόρθωνε και τα κείμενα των φοιτητών της, διαβάζοντας λέξη-λέξη και προσπαθώντας να τους εξηγήσει τις αστοχίες τους.

Η Δάφνη ήταν άνθρωπος της ουσίας. Απόλυτα αφιερωμένη στη δουλειά της στο πανεπιστήμιο, υπερασπιζόταν με μαχητικότητα και πάθος τις απόψεις της, παθιαζόταν και αγωνιούσε για την τύχη του Τμήματος, της κατεύθυνσης και του μεταπτυχιακού μας στην Πολιτιστική διαχείριση, που ήταν σε πολύ μεγάλο βαθμό δικό της δημιούργημα.

Πάνω απ' όλα, όμως, η Δάφνη ήταν δασκάλα. Απόλυτα συνεπής στις διδακτικές υποχρεώσεις της, ετοίμαζε πάντα τα μαθήματά της με προσοχή στη λεπτομέρεια και φροντίδα για ενημερωμένη και τεκμηριωμένη πληροφορία.

Κυρίως, όμως, νοιαζόταν τους φοιτητές, χαιρόταν τη συναναστροφή μαζί τους, και πρόσφερε απλόχερα τις γνώσεις και τη βοήθειά της! Όταν ήταν απογοητευμένη, κατέληγε πάντα λέγοντας «αρκεί που μπορούμε να κάνουμε πράγματα με τους φοιτητές μας».

Χαρακτηριστικό της έγνοιας της αυτής είναι ότι ακόμη και στις πιο δύσκολες ώρες της, φρόντισε να ρυθμίσει η ίδια όλες τις λεπτομέρειες για το πώς θα συνεχίσουν οι υποψήφιοι διδάκτορες τους οποίους επέβλεπε.

Αλλά και οι φοιτητές της την εκτιμούσαν και την αγαπούσαν ιδιαίτερα, και την αποχαιρετούν από προχθές με δεκάδες συγκινητικά μηνύματα:

Ελισάβετ: «Για μένα η Δάφνη Βουδούρη ήταν μια δασκάλα που άνοιξε δρόμους και δημιούργησε προοπτικές. Έσπειρε. Σμίλεψε χαρακτήρες. Μας δίδαξε με το παράδειγμα ζωής της και την ευθύτητα της σκέψης και του λόγου της.»

Άννα: «Όσοι περάσαμε από το μάθημά της, είδαμε με άλλο μάτι το πεδίο της πολιτιστικής διαχείρισης. Αγαπήσαμε το θεσμικό πλαίσιο κι ας φαινόταν αρχικά στεγνό, στριφτό ή άχαρο. Αυτό το πετυχαίνει μόνο όποιος έχει μεράκι με τη δουλειά του.»

Τζωρτζίνα: «Θα μας λείψετε κα. Βουδούρη. Κρατώ τις σημειώσεις από τις παραδόσεις των μαθημάτων σας... τις πολύτιμες συμβουλές σας... το χαμόγελό σας... και την μεγάλη σας αγκαλιά...»

Φοίβος: «Η Δασκάλα μας κάθε μέρα μαζί μας θα είναι μέσα από όσα μας έμαθε.»

Άφησα για το τέλος το ότι η Δάφνη υπήρξε τυχερή. Τυχερή γιατί είχε φίλους καλούς που την περιέβαλλαν με αγάπη και έναν σπουδαίο σύντροφο που τη φρόντισε με συγκινητική απερίσκεπη και απέραντη τρυφερότητα ως το τέλος.

Η επίγνωση, το θάρρος, η ψυχραιμία και κυρίως η τεράστια αξιοσέπεια με την οποία πάλεψε την αρρώστια είναι ένα πραγματικό μάθημα ζωής για εμάς που μένουμε πίσω.

Θα τη θυμόμαστε με αγάπη και θαυμασμό για τη στάση και το ήθος της, και θα μας εμπνέει η αίσθηση δικαίου, η αγάπη για τον πολιτισμό και η καθαρότητα της σκέψης που μας χάρισε όλα αυτά τα χρόνια.

Καλό σου ταξίδι, Δάφνη.»

Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2017 - Ξενάγηση στο Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος
© φωτ. Ελισάβετ Μπαργκ

Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2017 - Ξενάγηση των μελών στο Αρχαιολογικό Μουσείο Κορίνθου
© φωτ. Ελισάβετ Μπαργκ

Διεθνές Συνέδριο της Διεθνούς Επιτροπής Μουσείων Λογοτεχνών και Συνθετών (ICLM) του ICOM
στο Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη - Προσέλευση συνέδρων

© φωτ. Ελισάβετ Μπαργκ

Διεθνές Συνέδριο της Διεθνούς Επιτροπής Μουσείων Λογοτεχνών και Συνθετών (ICLM) του ICOM
στο Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη - Ξενάγηση των συνέδρων στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου

© φωτ. Ελισάβετ Μπαργκ

Χρήσιμες πληροφορίες για τα μέλη

Παρακαλούμε όσους έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικό ταχυδρομείο να μας αποστείλουν την ηλεκτρονική τους διεύθυνση, ώστε να ενημερώνονται εγκαίρως για τις εκδηλώσεις του Ελληνικού Τμήματος του ICOM.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Ελληνικού Τμήματος του ICOM παρακαλεί τα μέλη του να δηλώσουν συμμετοχή στις Διεθνείς Επιτροπές ανάλογα με την ειδικότητα και τα ενδιαφέροντά τους, γεγονός που θα συμβάλει στην καλύτερη λειτουργία του Ελληνικού Τμήματος αλλά και του ICOM γενικότερα.

Η ετήσια συνδρομή θα πρέπει να καταβάλλεται το αργότερο μέχρι τις 15 Μαρτίου.

ICOM • ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Αγ. Ασωμάτων 15, 105 53 Αθήνα
[Τ] 210 3239 414

e-mail: icom@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Αναστασία Λαζαρίδου, Σαπφώ Αθανασοπούλου

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΚΔΟΣΗΣ: Μαρία Δήμου

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Γιώργος Σκαρμούτσος

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Pillar Printing

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ: Τα Γραφεία του Ελληνικού Τμήματος του ICOM είναι ανοιχτά για το κοινό κάθε Τετάρτη απόγευμα, 17:00 - 21:00, και κάθε Πέμπτη πρωί, 11:00 - 14:00. Ωστόσο, για επείγουσες και ειδικές περιπτώσεις, μπορεί να καθοριστεί κάποια άλλη συνάντηση μετά από συνεννόηση.

ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ: Τα μέλη του ICOM που κατοικούν στον νομό Αττικής παρακαλούνται θερμά, για διευκόλυνση της Γραμματείας, να καταβάλλουν τη συνδρομή τους στα Γραφεία του ICOM, Αγ. Ασωμάτων 15 στο Θησείο. Τα μέλη που κατοικούν εκτός νομού Αττικής μπορούν να καταβάλλουν τη συνδρομή τους με τραπεζική εντολή στην ALPHABANK σημειώνοντας το ονοματεπώνυμο του εντολέα-μέλους.

Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στον ιστότοπό μας: <http://network.icom.museum/icom-greece/>